

શ્રી

સુરેખા હરણ.

બનાવનાર.

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શા. ફકીરચંદ કીલાચંદ.

આવૃત્ત ૫ મી.

પ્રત ૨૦૦૦.

(પ્રસિદ્ધ ગ્રંથોએ મર્વ લક્ષ પોતાના સ્થાપિત રાખ્યા છે.)

અમદાવાદ.

મી હાયમં: જ્યુબિલી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ. ડે. સલાપોસ દરવાજા
પરોખ, દવીદાસ હમનલાલે છાપી.

સંવત ૧૯૬૫

સને ૧૯૦૯

કોમત રૂ. ૦-૮-૦ આના.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

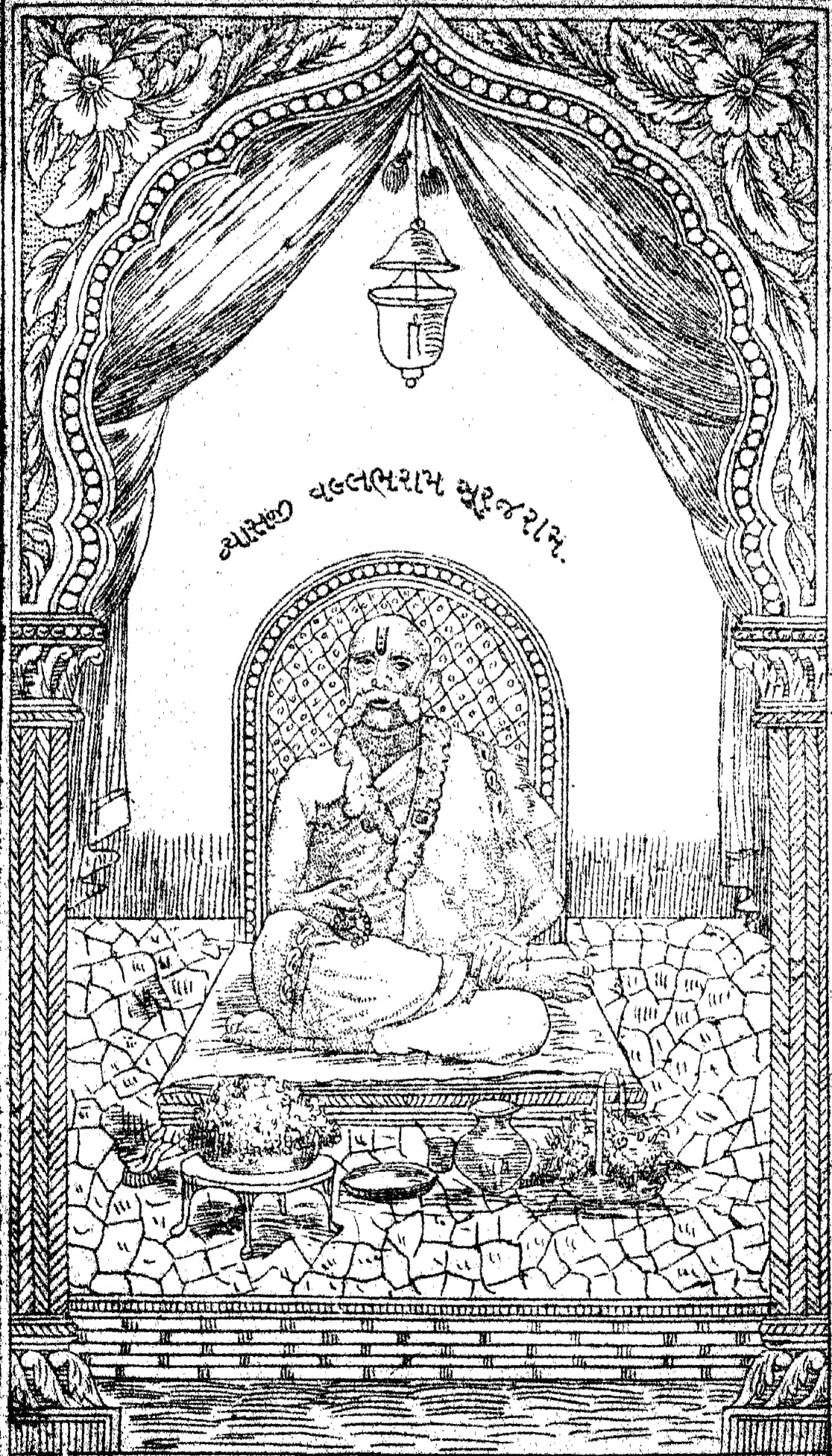
[ગુજરાતી કોપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક . ૨૪૦૬ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સુરેશ ૦૨૦૧

વિષય ૬ - ૩

શાસ્ત્રી વલ્લભરામ સુરજરામ.

સુરેખા હર્ણ.

કડવું ૧ રાગ ધનાશ્રી.

પ્રથમ પેહેલો પાય પડુ છું, શંકર સુત ગણેશ; સરસ્વતિ રહો ર-
સનાથે, ખામી ન આવે લેશ. ॥ ૧ ॥ સુરેખા હર્ણનું વર્ણન કરું, કંબુ
તણા છે ચરિત્ર; ભક્તના સુતને સાહ્યતા કાંધી, કથાયે પર્મ પવિત્ર.
॥૨॥ પાન્ડવ મથેલા વન છે વીરો, કુંવર વાંદુર ઘેર; કુન્તાસુભદ્રા અ-
ભેમન્યું, રહેછે આનંદભેર. ॥૩॥ બળદેવજીએ વીવા કરેલો, રાજસોમ
યજ્ઞમાંય; પોતાની પાળક પુત્રી દેવાનું, નિસ્ચે કરેલું ત્યાંય. ॥૪॥ પા-
ન્ડવ વનમાં જવાથી અમનું, મન થયું ઉદાસ; પુરણ લાગ્યા પસ્તા-
વાને, સુજે નહિ કોઈ પાસ. ॥૫॥ વાવા કર્યા મેં અભીમન્યુનો, દૈવ દા-
હાડો થયો હાવો; નિરધનનો સુત આવે વરવા, મુને ન વિતે લહાવો.
॥૬॥ કન્યા કાળ વ્યથો કુંવરિનો, તેડાવું અભેમાન; એકલો આવે નગ્ર
શું શોભે, ન હોય જોડે જન. ॥૭॥ ભીસ્મ કંપાચાર દ્રોણ જેવાને, લા-
વે તાણી તોશી; સુંદરીમાં સુભદ્રા આવે, બીજી કુન્તા ડોશી. ॥ ૮ ॥
વેહેવાર કરવા વિદુર આવે, ભક્ત જનમના ભારે; ટીલું તણ મજનું
તાણીને, છૈયાં દસાવી મારે. ॥૯॥ તાલને કીકતાલ મ્હોટા મંજરા, વ-
ખાડાને કરે ચાળા; છપન છાપા છાતીયે કરે, ડોકમાં દસ વિસ માળા.
॥ ૧૦ ॥ ગાય ગીતાં ગોવીંદ વરનાં, ભમવત ભમવત ભણે; હોઠ બબ-
ડાવે જીભ ફફડાવે, ભમરા પેરે મજાગણે. ॥૧૧॥ લહાવો નવિતે સંસાર
રીતે, હાસ્ય કરે સહુ લોક; ગરીબને ઘેર ન દેઉં કન્યા, વીવા આજ
થી ફેક. ॥૧૨॥ છત્રપતી દુરિયોધન છે તે, અસ્ત થણો ભુપાળ; ભાણુ-
મતી છે ભામનીને, લખમણ જેનો બાળ. ॥૧૩॥ તેનો વીવા કરા દેઉં
કન્યા, અન્યા કહે નહી કોય; જન જથો લેઈ ભુપત આવે, આનંદ મુ-
જને હોય. ॥૧૪॥ એમ વિચારી વિર મોરારી, બોલાવી પુછુ પ્રશ્ન; દ્વા-
રપાળને મોકલ્યો તે, તેડા લાવ્યો શ્રી કંબુ. ॥ ૧૫ ॥ વિકૃલ પ્રત્યે વદે
વડા વિર, કલ્પના મેં એક કરી; હસ્તીનાપુરના છત્રપતીને, લખો કં-
કોતરી. ॥૧૬॥ પ્રભુ કહે કંકોતરી શાની, સમજવો શુભ અર્થ; બળદે-
વ બોલ્યા અભેમન્યુનો, વીવા કીધો વ્યર્થ. ॥૧૭॥ નીરધન થયા સુત
સતીના, વન પધાર્યા પ્રીતે; એકલા કુંવર વરવાને આવે, મુને ન લહા-
વો વિતે. ॥૧૮॥ માટે તે વીવા ફેક કરીને, કરું હું રૂડી પેર; સુત સ-

ભાગી છત્રપતીનો, દુરીયોધનને ઘેર ॥૧૯॥ કુરુ રાજના કુટુંબનો એ,
 લક્ષમણો છે નામ; જનજ લાવે છત્રપતી તે, શોભી રહે ઘર ગામ ॥
 ૨૦॥ માટે વીવા કરૂં લક્ષમણનો, કંકોતરી લખે વિર; એવાં વાંકાં વા-
 ચક સુણી, બોલ્યા શામ શરીર ॥૨૧॥ વડીલ વીરા આ શું વિરધો વ-
 ચન એજ; સુભદ્રા ભગની પોતીકી, અભીમન્યુ ભણેજ ॥૨૨॥ ઠા-
 લાને માથે વિપત પડી, ઠાલાના ઠહેરી શું થયે; કનરો મુકી કુંગરો
 પુજવા, કહી કાળ ન જાયે ॥૨૩॥ વિપત વેળા ભગનો સાથા, થાય
 સગો તે સાચો; ઘર શોભે તેવો સુત એ છે, શું લખમણ પર રાચો
 ॥૨૪॥ રાજ્ય ગયું ને દ્રવ્ય ગયું પણ, નથી ગયું એનાં કર્મ; એક મુ-
 કી ખીજે કરવો તે, નહીં જહુકુળ કર્મ ॥૨૫॥ લક્ષ્મી હોયને જતી ર-
 હે છે, ન હોય ને ત્યાં થાય; વીવા ભગથી ભણેજ ભગની, બેઉનાં દી-
 લ દુભાય ॥૨૬॥ વળણુ ॥ દીલ દુભાશે બેઉનાં, દેશે દારણુ દોશ;
 વેણુ વલ્લભના નાથના, સુણી વ્યાપ્યો રોશ ॥૨૭॥

કડવું ૨ રાગ ચૌપાદ.

બોલ્યા બળદેવજ મુખ વાણી, મં રાત વિરા તારી જાણી; તમે
 કીધાં ઘણાં વેવીશાળ, એકે ન મળ્યો એવો ભુપાળ ॥૧॥ તેથી દીલકુ
 તમારૂં દુભાય, માટે મુને કહો છો નાય; લેઉં છત્રપતિનો હું દહાવો, તે-
 થી ઝાંખા પડી તમે જવો ॥૨॥ કરે વિશ્વ બધુ પાત, શોધ્યો બળદેવે
 ભુનાથ; કરી કૃષ્ણ ચક્રી સરસાઈ, માટે દાજે બળો છો ભાઈ ॥૩॥ એ
 મ સુણીને વહે શામ, વિરા સુખે કરો એ કામ; લાવો લખુ કંકોતરી,
 પત્ર લઈ બેઠા શ્રીહરી ॥૪॥ બળીભદ્રજ તેમાં લખાવે, છત્રપતી શ્રીરોમણી ક-
 હાવે; શુભ શોભીતા દુરિયોધન, રૂપે પુટડો તમારો તન ॥૫॥ અમે તે વર
 માગી લીધો, અભીમન્યુનો કોકળ કીધો; માસ વૈશાખની દવા દશી,
 પધારો નીરભયથી ધશી ॥૬॥ જન લાવજો આવજો વહેલા, પધારો
 દાદશીએ પેહેલા; લગ્ન પુર્ણીમીને દન, પણ પ્રથમ આવો રાજન ॥૭॥
 ॥ચાર દીન રહેજો મુજ ધામ, જન લાવો શોભે ઘર ગામ; એમ પુરણુ
 લખી મોરારી, વહે વિર પ્રત્યે ગૌરધારી ॥૮॥ લાવો કુમકુમ છાટણાં ક-
 રીએ, માગી કંકાવટી શ્રી હરીએ; ગયાં બળદેવ કંકુ લેવા, છાનું લ-
 ખે દેવાધી દેવા ॥૯॥ જોઈ વિચારો આવજો રાય, નવ્ય જણીશ તુજ
 કન્યાય; સોહટું ભક્ષ ન લે શીઆળ, સામે છે અરજીનનો બાળ ॥૧૦॥ હંસ

ભક્ષ શુ' પામે કાગ, કુવાશી ભમરાને કયાં બાગ; એમ લખ્યું છાનું છ-
બીલે, બળદેવ વીના એકીલે. ॥૧૧॥ આઠ્યા હળધર કુમકુમ લાઠ્યા,
પ્રભુએ છાંટણા છાંટાઠ્યા; તેડયા સેવક હીનાનાથ, આપી કંકાતરી તેને
હાથ. ॥ ૧૨ ॥ જવો જદવ હસ્તીનાપુર, દુરિયોધનને લો જરૂર; લેધ
ચાલ્યા અનુચર ચાર, આઠ્યા પુર સભા મોઝાર. ॥૧૩॥ બેઉ ભુજથી
બુહાર કરી, રાયને કર પત્રીકા ધરી; કુમકુમ જોઈ રાજન, વદે મામાની
પ્રત્યે વચન. ॥ ૧૪ ॥ વાંચી ભુઓ શકુનિ મામા, ઉભા જોદવના જોધ
સામા; મામા વાંચે સભાની માંચ, બેઠા વિદુર બીરમ પીતાય. ॥૧૫॥
કહે શકુની સાંભળ રાય, થયો તુજ સુતનો વીવાય; થયા વેહેવાઈ છપન
કોડ, થયા બળદેવને રણછોડ. ॥ ૧૬ ॥ તારા ભાગ્યનો દિવસ જાગ્યો,
અભેમાનનો વિવા ભાગ્યો; એવું સાંભળતાં રાય રિજ્યો, હવે ન મળે
મુજ તુલ્ય બીજો. ॥૧૭॥ જાજુનાથે કારજ શુભ કરીયું, મારા કર્મનું પાં-
દડુ ફરિયું; પ્રભુ પાંડવનું હેત તુટયું, હવે મસપણ એમનું છુટયું. ॥૧૮॥
આખી અવની કડું જેર, થયો ઇંદ્ર થકી સમશેર; મુજ સામુ કોઈ નવ
થાય, થાય તો આવે જોદવરાય. ॥૨૦॥ એમ સુણી શકુની કેહે છે, જો
લ્યા પત્ર નીચે શું લખે છે; કહ્યું છે અવાજે વીચારી, લખ્યું છે નથી
કન્યા તહારી. ॥૨૧॥ એવું સાંભળી બોલ્યો ભુપાળ, લખીતંજ છે શ્રી
ગોપાળ; એમની લખી વાત લ્યો શીધિ, આતો મોહને મશકરી કીધી
॥૨૨॥ વેહેવાઈ જાણી દેવાધિ દેવ, હાંશી કર્યાની એમની ટેવ; હોય વેહે
વાઈ મશકરી કરે, હહાવો વીતે મહારૂ મન ઠરે. ॥૨૩॥ એમ કહીને ઉઠ્યો
રાજન, ગયો ભાનુમતીને ભોવન; રાણી પ્રત્યે કહે છે રાય, થયો પુત્ર ત-
ણો વીવાય. ॥ ૨૪ ॥ થયા વેહેવાઈ પુન્ય શ્લોક, કર્યો શત્રુનો વીવા ફે-
ક; અલીમન્યુની કન્યા જોહ, થઈ આપણી સુરેખા તેહ. ॥ ૨૫ ॥ આ-
ઠ્યા દુત હરીના ચાર, તેડી ભાવે કરો કંસાર; તેવું સુણી રાણી હરખા-
ણી, સજ્યા શણુગાર ઉલટ આણી. ॥૨૬॥ વસ્ત્ર વીધવીધ ધારણ કીધાં,
છત દેખાડવા પહેરી લીધાં; પુલી પુલારોમાં ફરતી, તેડયા લગનીયા આ-
દરથી. ॥ ૨૭ ॥ આપી આસન ભોજન દિધાં, સુત તણાં ત્યાં વખાણ
કીધાં; મારે લક્ષમણો જોહ બાળ, ભણ્યો ગણ્યો ને રૂપે રસાળ. ॥૨૮॥
બળીભદ્રનું ભાગ્ય ઉઘડીયું, છત્રપતીનું છોકરું જડીયું; એનાં આ-
ઠ્યાંતાં માર્ગાં અનેક, પણ મેં નવ માન્યું એક. ॥૨૯॥ વીશ્વમાં સહુ-
નથી મ્હોટા, અમારે શા કન્યાના ટોટા; એમ કરી બોલાવ્યો સુત, જો
થો જોદવે કાળો ભુત. ॥૩૦॥ લાગ્યું શેવકને મન દુઃખ, વર દેખીને મ-

રડયું મુખ; ક્યાં હંસ અને ક્યાં કામ, શોભશે નહીં કન્યા સોહામ. ॥૩૧॥
હળધરને ન ખોટું કેહેવાય, ધણીનું સુખયું ઢાંકણિ માંય, આતો વેવણ
ગર્વજ આણે, વરને વરની મા વખાણે. ॥૩૨॥ એવું સમજીને ઉભા થા-
ય, માગી જોદવ જોધે વીદાય; આશા લેધને પરવરીયા, સહુ કહિરવ હ-
રખે ભરીયા. ॥૩૩॥ સભામાં બોલ્યો દુરીયોધન, કેવો રજળ્યો છે અભે-
મન; હવે ઉતર્યું પાંદવ નુર, સુણિ દલ દુભાયા વિદુર. ॥ ૩૪ ॥ સભા
વીશે ઉભા થયા, અતી ઉંઘેજથી ઘેરમયા; કહી કુન્તા સુભદ્રાને વાત,
સુણી અખળા કરે આંસુપાત ॥ ૩૫ ॥ અભીમન્યુ પોતાનો બાળ, મ-
યો બણવાને નીશાળ; તેના બણવામાં નથી પેર, થયો કલેશ વીદુરને
ઘેર. ॥ ૩૬ ॥ બેઠા ચોક વિશે વીદુર, દુઃખે ઉભરાયું આપનું ઉર; રૂવે
પરસાળમાં કુન્તાય, મેડે રડયા કરે સુભદ્રાય ॥૩૭॥ દૈવ દુઃખના દીવ-
સ આવ્યા, પુર્વના દોશે દલમાં દુખાવ્યાં. ॥૩૮॥ વલણુ. ॥ દલ દુખાવ્યાં દો
શથી, નેત્ર વહે જળધાર; વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે, સુણે શ્રોતા સાર.

કડવું ૩ રાગ આવળીયાનો.

કુન્તાજી વલવલતારે રે રે હો, દૈવ દહાડો રૂઠીઓરે; પ્રભુ મહારા નવે
ગ્રહો થયા વાંકા, ગ્રહસ્ત મટીને થયા રજળતા રાંકા, જટી માઝા ઝાઝા
જગતમાં પડ્યા જાંખા, દુખ્યા દુનીયામાં રે રે હો; અન્યોદક ઉઠીયોરે.
॥૧॥ કીયાં પાપે સુખની પ્રતી ઉથાપી, કીધો પાંચે મુત્રોથી પહપંચ પા-
પી મતી બગડી સુતે દુતમાં ગાલી આપી, કર્મ કઠોરું જગ્યુરે રે રે હો;
ધર્મ ધોરીધર ભુલીયોરે. ॥૨॥ દુખીયા દીકરા મયા છે વનકુળ પહેરી,
ત્યારે જપ્યો દુરીયોધન જનમનો ઝેરી, જદવ કુળ જે બહાણું તે બહા-
ણા થયા બહેરિ, વીવા સુતના બાગ્યોરે રે રે હો; કન્યા વિના ઝુલીયોરે.
॥૩॥ આ દીકરે ન દિહું તાતજી તણું સુખ, જનમી સમજ્યો સુખમાં ત્યા
રે આવ્યું દુઃખ; રૂરે કુંવર લેવાઈ ગયેલે મુખ, છે છેથો ઓશીયાળોરે રે રે
હો પરધેર ભરે પેટડુરે. ॥૪॥ થયું નહી સગુકો એને મોસાળ, બાણેજ બ-
મતો મેલી બાગ્યું વેવીશાળ, કેમ વિરોધી થયા હળધરને ગોપાળ, શત્રુ
કર્યા રાજીરે રે રે હો; મુક્યુ છોડું છેટડુરે. ॥૫॥ વલણુ. ॥ કુન્તાજી એમ
હળધ્રો, વિદુર સુભદ્રાય; નિશાળેથી આવીયો, અભેમાન જે રાય.

કડવું ૪ રાગ સવૈયો.

અભીમન્યુ નીશાળેથી આવ્યો, અરજીતનો કુમાર; દાદા દાદા ક-
હી બારણેથી, પાંચ કર્યા પોકાર. ॥ ૧ ॥ નિત્યાન વીહર કુંવર માટે,
મીઠામ મેવો મંમાવે; નીશાળેથી આવે એટલે, હેતથી ધશી બોલાવે.
॥ ૨ ॥ આવો કહી ઉછંગ બેસાડે, રૂદયા સરસો આંખે; મુસ્તક ઉપર
હાથ ફેરવી, મીઠામ મેવો આપે. ॥ ૩ ॥ રખે કુંવરને ઓછું આવે,
સાંગરે કામ કે બાપ; એવું બણીને લાઠલડાવે, સંભાળ રાખે આપ.
॥ ૪ ॥ તે દિન કુંવરે બોલાવ્યા પણ, નવ બોલ્યા વીહર; અભીમન્યુ
ને ખોટું લાગ્યું, ભરાઈ આવ્યું ઊર. ॥ ૫ ॥ અરેરે દાદા કેમ ન બો-
લ્યા, પાંચ કર્યા પોકાર; બાપ કાકા વણકોણ બોલાવે, ઓશીઆળો અ-
વતાર. ॥ ૬ ॥ આંસુમાં આવ્યાં આંખમાં ને ધશી ધામમાં પેઠો; દાદા
ને રડતા દિઠા, તેની પાસે પુછવા બેઠો. ॥ ૭ ॥ કેમ રડોછો કેમ રડો-
છો, શો કલેશ મનમાં બાપ્યો, કરમગ્રી પુછ્યું પણ દાદે; ઉત્તર ન
આપ્યો. ॥ ૮ ॥ એટલે મન ઉભરાઈ આવ્યું, કુંવરનું તે વાર; હું ન
બાપો તે કાણ બોલાવે, આંસુ વહ્યાં ચોધાર. ॥ ૯ ॥ આકંદ કરતો
આંસુ ભરતો, કુન્તાજી કને બય; શી સોચનાથી રડવા બેઠા ઓ મા-
હરી પ્રદ્ધ માય. ॥ ૧૦ ॥ બાપ કાકા મારા વન મયા તે, તન શુ સાંભ-
રી આવ્યા; તે તણે દુખ દિલ દુભાયું, અતી આંસુમાં લાવ્યાં. ॥ ૧૧ ॥
એમ કહ્યું પણ પ્રથ ન વધાં, છોકરું પડ્યું છોછું; રૂદે ફાટે તેમ રડવા
લાગ્યો, ઊરમાં આવ્યું ઓછું. ॥ ૧૨ ॥ માતા કહી માનું મોઢું હલા-
વે, આંસુ વારંમવાર લુછે; ઢાંકેલું મોહોડું માનું ઉઘેરે, વાંકો વળીને
પુછે. ॥ ૧૩ ॥ તો પણ કુંતાએ કાંઈ ન કહ્યું, આકંદ કરતો બય; માળ
પર ચડતો રડતો રડતો, જ્યાં છે જનેતાય. ॥ ૧૪ ॥ સુબદ્રાને આવિને
પુછ્યું શું છે મારી માત; શા દુઃખમાં દુખ્યાંછો જનેતા, કરો છો આં-
સુપાત. ॥ ૧૫ ॥ ઓશીઆળાં થઈ આકંદ માંડ્યું, લેવાઈ ગયું છે મુ-
ખ; બાપ કાકા મારા વન મયા છે, તે શું સાંભર્યું દુખ. ॥ ૧૬ ॥ તે કુ-
ખથી તમે રડતાં હોતો, મોહન કરશે મેહર; દ્વાદશ વરસ જતાં રેહેશે
ને કાલે આવશે ઘેર. ॥ ૧૭ ॥ દ્રવ્ય ગયું મા, તેની સોચના હોય; તો
જનમ્યા જે જે પ્રાણી તે, સગ લાવ્યા કોમ. ॥ ૧૮ ॥ નથી લાવ્યા ન-
થિ લેઈ જવાના, સત્ય ધારો મનમાં; ન હોયને થાય, થયેલું બય, વે

જા વેળાની છાંય. ॥ ૧૯ ॥ આ સંધ્યું સમજે છે પોતે, કેમ રડે છે
 માત; કોઈએ તમોને દુન્યા હોયતો તે કહો મુજને વાત, ગાળ દિધિ
 હોય કોઈ પાપીએ, તો જીભ તેની કહાડુ; હાથ કોઈએ ઉપાડ્યો હોય
 તો, કાંડાં તે તણા વહાડું. ॥ ૨૦ ॥ તેમ છતાં તમે કેમ રડો છો, રડવે
 શું દુખ જશે; ભાગ્યશાળીછું સુત તમારો, આગળ આનંદ થાશે ॥ ૨૧ ॥
 સુતનું સાંભળી સુભદ્રાને, ચટકી ચિત્તમાં લાગી; આગળ તે શું સુખ
 થવાનું, તું જનમ્યો નીરભાગિ. ॥ ૨૨ ॥ સભાગિ સુતને દુખ ન પડે,
 ઓરે મારા તન; જનમ જ્યારે થયો તારે, પાંડવ પધાર્યા વન. ॥ ૨૩ ॥
 તારે પગલેથી પિડા પડી, દુખ પાડ્યું બહુ પેર; અલીમન્યુ કહે મારે ચ
 રણે, યજ્ઞ થયો આપ ઘેર. ॥ ૨૪ ॥ વડીલ દાદા પાંડુ રાજ, તે પામ્યા
 શુભ મતી; પુત્રને પગલે સારૂ થયું, હું નીરભાગી નથી. ॥ ૨૫ ॥ સુ-
 શ્રી સુભદ્રા સુતને કહે છે, હર્યા સત્ત્વ લોક; ભાગ્યશાળી હોયતો તારો,
 ન થાય વિવાહ ફોક. ॥ ૨૬ ॥ બળભદ્રનો જીવ ભમ્યો તે, વેવીશાળ
 ને રાખ્યું; સાચા સ્નેહિ શત્રૂ થયાજો, સમપણ કહાડી નાંખ્યું. ॥ ૨૭ ॥
 કુંવર કહે પેર મેં જણિ, એ વાતમાં શો દ્વેશ; કાચા વિવાહની કન્યા
 ગઈ છે, તેમાં શો આવડો કલેશ. ॥ ૨૮ ॥ કન્યા ગઈતો ભલે ગઈ મા,
 હજી હું મ્હોટો થાવું; બાપ કાકા મારા જીવે છે તો, લક્ષ કન્યા એવિ
 લાવું. ॥ ૨૯ ॥ તેને સારૂ કલપાન્ત ન કરો, માની લ્યો મન સુખ; સુ-
 ભદ્રા કહે કન્યા ગઈ છે, લેનું નથી મને દુઃખ. ॥ ૩૦ ॥ સાચા સત્ત્વ
 હરખ પામ્યા, તે પ્રમટ્યું છે ઝેર; આપણી કન્યાનો થયો વિવાહ; દુરિ-
 ચોધનને ઘેર. ॥ ૩૧ ॥ લક્ષમણનું લગન ત્રિધુ, દગ્ધ થયું મમ ઉર;
 તે વેદનાથી કુન્તા રડે છે, રડે છે વ્રજ વિદુર. ॥ ૩૨ ॥ કુંવર કહે મિ-
 થ્યા રડોછો, છો ગઈ શત્રુને ઘેર; તેમાં શું ગયું આપણું મા, એ વાત
 નું શું બહેર. ॥ ૩૩ ॥ એવાં વચન સુતનાં સુશ્રી, કોઈ ભરાણાં માત;
 જ નંદને નિરભાગી કહી, મારી રૂદેમાં લાત ॥ ૩૪ ॥ લાત મારીને
 માત કહેછે, ઉઠ્યો તું દૈવની વેઠ. હીકરો આવ્યો પણ તું મારે, દિકરી
 પડ્યો પેટ. ॥ ૩૫ ॥ ક્ષત્રી કન્યા ન જવાદે પોતાનિ, કરે મોટો સંગ્રામ;
 પણ તેં કુખ વગોવી મ્હારી, બાપનું બોલ્યું નામ. ॥ ૩૬ ॥ કાયર
 કુંવર માદી લજવી, શાને તું જનમ્યો જોધ; એવાં વાયક માતનાં સુ-
 શ્રી, કુંવરને થયો કોધ. ॥ ૩૭ ॥ સાંભળો માતા, વાળો શાતા, નહિ લ-
 જવું માખાપ; એજ સુરેખા વરૂં નહી તો બ્રહ્મ હત્યાદીક પાપ. ॥ ૩૮ ॥

એમ કહિને નીચે આલ્યો, ઉઘેડ્યો ભંડાર; પોતાની પેટી માંડીથી લી
ધાં, વસ્ત્ર અને શણગાર. ॥ ૩૯ ॥ શુકનમાં મુખવાસ ખાધો, મુખકું
કીધું લાલ; ઉપાન ચણુંમાં ધારણ કીધાં, પ્હેરિ લીધો સુરવાળ ॥ ૪૦ ॥
કવચ બકતર કમ્મર પટો, અંમ વણી ઉલટ; જરીનો જમો પ્રેમે પ્હે-
ર્યો મુસ્તક પર મુગટ. ॥ ૪૧ ॥ કાનમાં કુંડળ લોલક લળકે, કોટમાં
એકાવળ હાર; કટી કશી પટકેથી બાંધિ, તેમાં ખોર્યાં હથીઆર.
॥ ૪૨ ॥ ખપવા ખંજર સાંજ્યને ત્રીસુળ, જમઘયા કટાર; ગુપ્તી ગેડી
ને ગદા લીધી, તરકસ તીર તરવાર. ॥ ૪૩ ॥ કર્વત કુહા ભાલો ફરશી,
કમ્મર સાથે બાંધે; બાણનો ભાથો બાણે ભરેલો ધનુષ્ય ભિરવ્યું ખાં-
ધે. ॥ ૪૪ ॥ કારમી કીકીયે કુંવર આલ્યો, વીંદુરને પડ્યો પાય; ઓરે
દાદા દો આજ્ઞા હું, લાવું એ કંન્યાય. ॥ ૪૫ ॥ વિદુરજી જોઈને મલ-
રાયા, આ ખેલ કોણે લડાવ્યો; ચાંડાળ બુધી કોણ મળ્યું તે, કુંવરને
ચડાવ્યો. ॥ ૪૬ ॥ સુણી સતી કુંતાજી આવ્યાં, ત્યારે તે દિઠો તે ઠામ;
કંન્યા લાવવા સુત ચડાવ્યો, સુભદ્રાનું કામ. ॥ ૪૭ ॥ બેટા તને તા-
રિ માથે કહ્યું શું, તે કહે માડી વાત; અભેમન્યું કહે કંન્યાને માટે ક-
રે છે આંસુ પાત ॥ ૪૮ ॥ સુભદ્રાને દીધિ શીખામણ, રડીશ માં મુજ
માત; કંન્યા મઠતો છો મઠ કહ્યું, ત્યારે મારિ મને લાત ॥ ૪૯ ॥ દી-
કરો નથી દીકરિ છે તું, લજાવ્યો અરજીન બાપ; તે સાંભળી કંન્યા
વરવાને, માંથે લીધું છે પાપ, ॥ ૫૦ ॥ દ્વારીકામાં પરવડને કરૂં, સુરેખા
કેરૂં હરણ; જીવશું તો આવશું જીતિને, નહીં તો પામશું મરણ. ॥ ૫૧ ॥
વળણ ॥ એવાં વચન સાંભળિ, કોપ્યા કુંતા માત. ઉત્તર હેઠી પાપણી,
ક્યાં કર્યો ઉતપાત. ॥ વલણ બીજું ॥ સુણી સુભદ્રા ઉતરી, થર થર
કંપી કાય; વહે વલ્લભ શ્રોતાજનો, શું કહે કુંતાય.

—:૦):—

કડવું ૫ રાગ સિંધુ.

વીવેક વણ વહુજી, દિકરાને દુભાવ્યો શાથી, ઘેર ગોદો ઘાલવા વૈ-
ઠાપો શીખી લાવ્યા ક્યાંથીરે, વિવેક વણ વહુજી. ટેક. ॥ હરી ફરી મા
રે એક છોકરૂં, તેણે વેળા વળશે, ગોળિ હશે તો ગોળિ ઢાંકણાં, જોઈશે
તેટલાં મળશેરે; વિવેક વણ વહુજી. ॥ ૧ ॥ હઠ ચડી અભીમન્યુને, સા-
મથ કોણ રાખવવા; બહેલી વહુ જોઈએ તમારે, સાસુ પણું દાખવવારે.

વિવેકવણ વહુજી ॥ ૨ ॥ સાસુનીતો બીક હોએ શાની, સ્વામી વન
સંચરીયો, ઘણી વીના ઘણીઆપું માંડી, આશો ભુલમ કરીયોરે, વી
વેકવણ વહુજી ॥ ૩ ॥ પુત્રને પુઠ પક્ષ મળે નહી, નહી પીતા નહી કાજા; પીલર
નાં પુરાં નહીને, માંડયા ડોળ ડમાકારે. વિવેકવણ વહુજી ॥ ૪ ॥ છકે છકી
ગઈ છેક છાંછવી, છંયાને છકાવ્યો, તેં જાણ્યું મને પુછનાર કોણ છે,
બાળકને બકાવ્યોરે. વિવેકવણ વહુજી ॥ ૫ ॥ આવા ગુણથી પીલેરીઆ-
યે, તુજ સંભાળ ન લીધી; વળગણી શોધતાં વસ્યાં સાસરીયે, પરણાવા
નાંખી દીધારે. વીવેક વણ વહુજી ॥ ૬ ॥ ભાષતો શત્રુ થઈ પડ્યાને,
શા પર હું પદ આણ્યાં; કદિ નહીને આજ મેંતો, આવડાં ડાહ્યાં જાણ્યાં-
રે વિવેક વણ વહુજી; ॥ ૭ ॥ કોઢે જનુંની પણું જણાવ્યું, લાત રૂ-
દયમાં દીધી; ઠીક કેડ કસી પાધરી બાંધી આખી મરદાઈ કાઢિરે વાં
વેકવણ વહુજી ॥ ૮ ॥ કૌરવ જદવ જમડા જેવા, નદે કુંવરને મેલી,
એકલું અટવાય એથ વિનાનું, ત્યાં કોણ એનું બેલીરે; વિવેકવણ
વહુજી ॥ ૯ ॥ શું કરું સંસારની શરમે હું, તુંજ પ્રત્યે નવ ચાલ્યું; આ
દિકરો દુશમનમાં ચાલ્યો, જીભડીએ ધર ઘાલ્યુરે; વિવેક વણ વહુજી.
॥ ૧૦ ॥ આલ્ય તેવું કરિ રાખ્ય કુંવરને, વીપ્રીત વાત ફેલાણી; વલ્લભ વદે
શ્રોતાજન સુણો, રૂપીર રેલ રેલાણીરે. વિવેકવણ વહુજી ॥ વળણ ॥
શબ્દ સતીના સાંભળી, પડી પેટમાં ફાળ; કર જાલ્યો કુંવર તણો,
નહી જવા દેઉં ખાર. ॥

—:(૦):—

કડવું ૬ રાગ મારનો પરજ.

મારા જ્યારે, નહિ જવા દેઉં તુજને; જવુ હોયતોરે, નાશ કરો
નાંખો મુજને. ॥ ૧ ॥ પીન્ડ પાડુરે, કાણડું પાપી પ્રાણ માલરો. ભુલ
માહારીરે, વાંક નથી તન તાલરો ॥ ૨ ॥ તાત વનમાંરે, મનમાં આ
કેવુ લાવશે, રડયા કૌરવરે, કાળ રૂપ તુજપર આવશે ॥ ૩ ॥ જમળે-
વારે જદવ ઝાઝા જોરાવરો, તેના સામારે, યુદ્ધ તણી હઠ પરહરો. ॥ ૪ ॥
હોય પાપીરે, તેવા શું રાહ ને દીજીયે, છો બાળકરે. બળીયા શું બાથ
નહીજીએ ॥ ૫ ॥ પક્ષ વીનારે, મમત હાવો ન ઝાલવો કાજા મંવરરે,
કંથેરે કર નવ ચાલવો. ॥ ૬ ॥ નહી પોહોચોરે, પુઠવીના લાંબી દોડ
માં; શાને ઘાલોરે, હાથ એ વાઘની બોડમાં ॥ ૭ ॥ નથી જોઈતારે, કં-
ન્યાએ કાળા કલેશની, કેમ વરીયેરે દારાછે દારણુ દેશની. ॥ ૮ ॥ હૈશ જી

વતોરે, લક્ષ નારી એ ॥ આવશે, બાપ કાકારે, સામ્રથ ને ઘણી લાવ-
શે. ॥૬॥ સહુ ક્ષત્રીયેરે, વિવા કર્યા જ્યાં ભાળિયા, તવ આવશેરે, મન
ગમતા વેવીશાળીયા. ॥ ૧૦ ॥ ખોટ શી છેરે, કન્યાનો કાળ પડ્યો ન-
થી, મુકો મમતરે, માતા હું તારી મરું મથી. ॥ ૧૧ ॥ વળણુ ॥ એ-
મ સુભદ્રા વલવલા, પ્રગટ્યો કુંવર તન તાપ, પેહેલું ન માન્યું આવ-
હી, હવે બ્રહ્મ હત્યા પાપ.

—:(૦):—

કલ્પું ૭ રાગ ચૌપાદ.

અભિમન્યુ કહે માત મહારિ નિશ્ચે વરવી સુરેખા નારી, લીધું છે
બ્રહ્મહત્યાનું પાપ, બેશી રહુ તો લાજે બાપ. ॥૧॥ લાજે જનેતા તાલ્ય-
રી કુખ, કેમ વ્યર્થ થાયે વદ્યુ મુખ; પાળે નહિ તેને શું કરવું, લલુ
તે જીવ્યા કરતાં મરવું. ॥ ૨ ॥ તવ વિદુરે કિધો વીચાર, રોક્યો રોકા
શે નહીં કુમાર; એમ જાણી વિદુરજી બોલે, જન્ય સુત નહીં કે તુ તો-
લે. ॥૩॥ બલે જવાનું આદરો તન, એક માનો લ્યો મારું વચન; દિ-
વશે નિસરવું નહીં બાળ, સુખે સંચરો સાચંકાળ ॥૪॥ તેનું કારણ સાં
ભળ સુત, જતાં જાણુ કૌરવો કપુત; પડે પુંકળ પાપી પ્રાણિ, કરે વિ-
દ્ય અતી દ્વેશ આણી. ॥ ૫ ॥ માટે જાણે માડી પડે રાત, સંગ લેજે તું
તાલ્યરિ માત; તવ અભીમન્યુ કહે વાર, વેણુ શીશ ચડાવું તમારું.
॥ ૬ ॥ નીશા પડે નીકળશું ગામ, પણ સુભદ્રા આવે શું કામ; ત્યારે
વિદુર કહે મુજ તન, એને આવે થાશે લગન. ॥૭॥ તુજ સાથે સુભ-
દ્રા આવે, એના બે બાધુને સમજાવે; કલેશ કરીને કષ્ટ કષાવે, કરમરી
ને કન્યા અપાવે. ॥૮॥ સુણી સુત વદે અમુ એમ, પ્રથમ યમ ભુલો છે
કેમ; આડા સંગ કરવો પડે અન્યા, નાવે કરગરે કરજ ને કન્યા. ॥૯॥
વદે વિદુરજી સુણુ બાળ, થાયે ખુશીયાં જો વેવિશાળ; તો તો હેત રહે
હંમેશ, નવ માને તો છે પછી કલેશ. ॥ ૧૦ ॥ સુણિ સુત ટાઢો થઈ
બેઠો, જવા ચીત ચીતરવટ પેઠો; એવે દીનમણિ બેઠો મેર, પહેર્યાં વ-
સ્ત્ર આભુશણુ ફેર. ॥૧૧॥ લીધાં આયુષ કમર કરી, તવ સુભદ્રા શં-
ગ ધરી; લીધી માંસડી વસ્ત્રની માત, તૈયાર થયાં અભેમાન સાથ,
॥ ૧૨ ॥ રથ કહાલ્યો કુંવરે બાહાર, તેણે જોતર્યા ચાર તોખાર, તવ
ચઢી બેઠી સુભદ્રાય, રખે મુને મુકી સુત જય. ॥ ૧૩ ॥ ભક્ત વિદુરે

આજ્ઞા આપી, દેહે શીખ કુન્તા રૂદે આંખી; બેટા ટંટાનો તંત ધરીયે,
કળે થાય તો બળ નવ કરીયે. ॥૧૪॥ નથી પુઠ કે પક્ષ ઓ બાળ, લાં
બી ન ભરીયે ફાળ, ધાર્યું થાશે હરીનું ઓ તંન, પછી વિદુર વચ્ચા
વચન ॥ ૧૫ ॥ સુણો સુભદ્રા સુંદરી, કેહેજે તુજ વીરને કરગરી; સ-
માં સાથ સહુ ભેળાં કરજે, માને નહીં તો મરણું આદરજે. ॥૧૬॥ એ
મ કહિ દિધિ આમનાય, બેઠો કુંવર રથનિ માંય; એક ભુજે ગ્રહા અ-
છોડા, લીધી ચાપુક હાથમાં ઘોડા ॥ ૧૭ ॥ ડમ ભરવાને વાજી જાય,
તેવિ સનમુખ આવી જાય; જોઈ માન્યું વિદુરનું મન, જાઓ ક્ષેત્ર થ-
યો શુકન. ॥ ૨૮ ॥ હાંકી અશ્વને પંથ પળીયો, નગના દ્વાર બહાર ની-
કળીયો; તવ શબ્દ શીયાળના થાય, માઠા શુકન ત્યાં દેખાય. ॥ ૧૯ ॥
પણ ગણગાર્યું નહીં કુમાર, પુરપાટ હંકાર્યા તોખાર; પગ પડીને રથ
ઘસડાટ, જતાં જતાં આવી બે વાટ ॥૨૦॥ અભેમન્યુ ઉભો ખમચા-
ઈ, રાખ્યા ઘોડાના અછોડા સાહી; કહો માતા કેમ દિશે વળીયે, ડાબે
કે જમણે પંથ પળીયે. ॥૨૧॥ તમે ભોમીયાં નીત્ય જનાર કીયે રસ્તે
દ્વારામતી સાર; તવ જણ્યું અશરણ શરણ, આવે ભાણેજ કરવાને હ
રણ. ॥૨૨॥ પણ પડે એકલો આવે, એનું બળ કદિ નહીં ફાવે;
મહારા ભક્તનો પુત્ર એ સાચો, એને પહવા ન દેવો પાછો ॥ ૨૩ ॥ પે-
હેલું બળદેવને મેં કહ્યું, મહારૂં કહ્યું મહેટાએ ન લહ્યું; સમજાવ્યા
હતા બહુ પેર, તોયે ગયા કૈરવને ઘેર. ॥ ૨૪ ॥ એમનું ધાર્યું થવા ન
દેવું, વરે ભાણેજ હું જશ લેઉ; પણ એકલો શું ધાર્યું કરશે, નહીં મ
નસુવો પાર ઉતરશે. ॥૨૫॥ એમ જણ્યું શ્રી રણછોડ, મેળવું એ-
ની જોડે જોડ; કેમ જાયે પ્રભુ વર ચુકી, ભગનીને ભુલવણિ મુકી. ॥૨૬॥
સુતે પુછ્યું સુભદ્રાને જ્યારે, કરિ વીચાર બોલ્યાં તે ત્યારે; બેટા માર-
જ ડાબે ચાલો, એહ પંથ મોસાળનો ઝાલો. ॥ ૨૭ ॥ વળણ. ॥ એવાં
વાચક સાંભળ્યાં માતાનાં જેવાર, કહે વલ્લભ રથ ફેરવ્યો, હાંક્યા
તવ તોખાર.

—:(૦):—

કડવું ૮ રાગ સાખી.

અશ્વ હંકાર્યા ડાબે પંથે, ઘણી લાંબી વહી વાટ; એટલે મારજ
આવી રહ્યો, આંખું વન સપાટ. ॥૧॥ દીશા ભુલ થયો તવ કુંવર, અ
રણ્ય ચાલ્યો જાય; જેમ વળે તેમ અરણ્ય આવે, શું ચાચો ગહવર માં-

ય ॥ ૨ ॥ પાછા વળ્યાની સુજ ન પડે, રાત અંધારી ધોર; સણસણ
 રૂજની સુસવે છે, તમરાં કરે બકોર. ॥ ૨ ॥ કુંવર રખડે વિકરાળ
 વખડે, બહુ બાવળના ઝાડ; ટેકરા ખાડા કોતર કુંગર, પરવત પહાડ
 ને તાડ. ॥ ૪ ॥ નહિનાં નાળાં ઝાડનાં જળાં, ઝાડી જડી પડેલી; કાંટા
 કંથેર કાચકીનાં, લાંબી વ્રક્ષાની વેલી. ॥ ૫ ॥ ખેર ખાખરને ખાજલી
 છે, ખરસાણી ખારેકી; પત્ર વડે પવનથી ખખડે, ભયકાર ભાસે નજે-
 કી. ॥ ૬ ॥ રાફડામાં સાપ શબ્દ કરે છે, ચીતળા પડીયા આડા; નામ-
 ફણી માંડોને ફેરે છે, નોળીયા વણીયર વાડાં ॥ ૭ ॥ શહુડી શીયાળ
 સુવર સસલા, હરણુ ઝમને હસ્તી; ભુંડ રોઝાંને રિછડાં રખડે, સીંહ
 ચીત્તા વાઘ વસ્તી. ॥ ૮ ॥ તનછ ચંદનધો પાટલાધો, કરચલાં કા-
 ચંડા; ધુવડ ચાખડો ધોર કરે છે, ઉંટ અને ઉડમડા. ॥ ૯ ॥ એવા વ-
 નમાં વાટે વહે છે, ગુફામાં ગુંચવાય; ઝાડાં જડીયાં ડાળનાં પડીયાં,
 પાંડાં તેમાં ભરાય. ॥ ૧૦ ॥ રથ ન હાલે ઘોડા ન ચાલે, ઘણાક પાદ
 પછાડે; અંધારે સુત હેઠો ઉતરી, બળે કળે રથ કાઢાડે. ॥ ૧૧ ॥ મુખ
 પોકારે ચાખક મારે; ધરે વાળ પર રોધ, એ દુઃખ દેખી સુભદ્રાજી, ય-
 ઇ મયાં અફશોશ. ॥ ૧૨ ॥ અરેરે દીકરા ભુલ્યાંને દુલ્યાં, સંતાપ આ-
 વ્યો આવો; અલીમન્યુ કહે માત મુને, પરણાવવા લ્યો લઢાવો. ॥ ૧૩
 ॥ મોહોડ ઘાલી લઢાવ લેવો તે, આ કર્યા વીના ન ફાવે; દુખ વેઠ્યા વ-
 ણે માતા મહારી, ક્યાંથી બહેલી વહુ આવે. ॥ ૧૪ ॥ એવા મર્મનાં વચન
 સુણી, માતાએ નીચું વાલ્યું; પછી કુંવરે વીચાર કરી, ધનુશ હાથમાં
 ઝાલ્યું. ॥ ૧૫ ॥ શાને સારું કષ્ટી વેઠું, વિવા છે મુજ પાસ; અમનાસ-
 થી અમ્મી મુકી, પંથ કરું પ્રકાશ. ॥ ૧૬ ॥ તીમ્મર નાસે મારગ ભા-
 સે, થાશે અશ્વને મુખ; છતી વીલાએ સાને સાર, વેઠું વેઠાવું દુઃખ.
 ॥ ૧૭ ॥ એવું જણી એક બાણ લીધું, મંત્ર ભણી તેવાર; અમ્માસનું
 મુકીયું તે, પાવક પ્રગટ્યો સાર. ॥ ૧૮ ॥ બીડ સળમવા લાગ્યાં, તી-
 મ્મર પામ્યું નાસ; વઢ્યો બહાની વનને વીશે; ઘણો થયો પ્રકાશ. ॥ ૧૯ ॥
 તે અજવાળે અશ્વો ચાલે, કુંવર મહાસુખ ધારે; પ્રબળ પ્રકાશ પાછ-
 ળ રેહે કે, આગળ બીજું મારે. ॥ ૨૦ ॥ એવી રીતે સળમાવતો ચા-
 લ્યો, સુભદ્રાનો તન; મુખ રૂપે જતાં જતાં ત્યાં, આવ્યું હેડબા વન.
 ॥ ૨૧ ॥ તે વન વીશે રાક્ષસ રેહે છે, માયાવી વીકરાળ; ત્રણ ત્રણ તા-
 હના ઉંચા દેતો, બાગ તણા રખવાળ. ॥ ૨૨ ॥ તેનું રાજ્ય કરે છે રાજ

ક્ષણી, રાણી હેડાંના નામ; તે પ્રેમદા પરણેલી બીમને, વસી વાસી વ
 ન ધામ. ॥ ૨૩ ॥ પુત્ર તેનો મટોરમછ નામે, માયાવી બળવાન; તે
 વન સળગાવ્યું સુસવાટે, અરજીનને સંતાન. ॥ ૨૪ ॥ પવન ઝપાટેસુ-
 ર સપાટે, આગ અતિ વણી લાગી; ભામક ભખકા બહાની ના બેઠ,
 અસુર ઉઠયા બગી. ॥ ૨૫ ॥ અરેરે આકૃત કાણે કીધું, રોશમાં વાળી
 રિસ; ધાબેરે ભાઈ ધાબે કહિને, પાપીએ પાડી ચીસ. ॥ ૨૬ ॥ તે શ-
 બ્દ સુણીને સહુ અગ્યા, નોકાની થયા ટોળે; આયુષ લીધાં હાથમાંને,
 ઉપડયા ફાટે ડાળે. ॥ ૨૭ ॥ આપણી રાણીના ભય થકી, કે પ્રાણીથી ન
 વ અવાય; અંત્રીક્ષના ઉડનારાં પક્ષી, આ મારગે નવ બય. ॥ ૨૮ ॥
 દેવ દ્રષ્ટી નવ નાંખી શકેતો, બીજનો શો ભાર; અતળીત બળીયો ન
 બય કળીયો, તે રાણી તણે કુમાર. ॥ ૨૯ ॥ તેવાના બાગમાં આગ મુકી,
 કાણે જણાવ્યું બેર; ચાલો જાલો બાલા ભુજે, પકડી લાવાએ ચોર.
 ॥ ૩૦ ॥ એમ કહીને સહસ્ર શુરા, તૈયાર થયા ચડી ચોટે; ફલંજ ભર-
 તા દૈહીત ન ડરતા, દોડ્યા દહબડ દોટે. ॥ ૩૧ ॥ ત્રીતાડ રિયા નાકે
 બુચા, હાથ હાથ લાંબા દંત; કાન સહુ । સુપડાં સરખા, બીહામણા
 બળવંત. ॥ ૩૨ ॥ ચાલ્યા ચોટે દાણુ દોટે, ભુજ ભાર ભરપુર; રથ-
 માં બેઠા સુભદ્રાએ, આવતા દિકા અસુર. ॥ ૩૩ ॥ અરેરે દૈવ દૈવ આવ્યા,
 કાહાડશે પુત્રના પ્રાણ; હું નીરભાગણી આશું કીધું, બન ફીટી થશે
 કાણુ. ॥ ૩૪ ॥ ભયકંર ભય ભાસવાથી, મતક મુરછા ચડી; સુભદ્રા
 ની જતી રહી શુદ્ધી, રથમાં લયડી પડી. ॥ ૩૫ ॥ વલણુ. ॥ પ્રાણ બ્ર-
 હાંડ ચડી મયો, ન રહી સુધ બુધ શાન; કહે વલ્લભ તે બેઠને, મન
 ધાર્યું અભેમાન. ॥ ૩૬ ॥

કડવું ૧૦ રાગ લલીતની છાંયા.

અરર શું થયું, માત માલરી; પુરણ ના પડી, હોંશ તાલરી. ॥ ૧ ॥
 ધરણુ તું ઢળી, રાંક માવડી; મરણુ તુલ્ય શું, રથમાં પડી. ॥ ૨ ॥ લ-
 બન ધારીયું, ફીકરા તણું; મન ન વારીયું, વાર તે ક્ષણું. ॥ ૩ ॥ હઠ
 કરી અતી, નાર લાવવા; રથ ચડી ગયાં, સગ આવવા. ॥ ૪ ॥ રતન
 માતરે, હાથ હું ધસું; જીભલડી લઠ, દંતમાં ડસું. ॥ ૫ ॥ અરણ્યમાં
 વરયો, તાત જે હતો; રજળતો કર્યો, માત તે છતો. ॥ ૬ ॥ ઉછંગ લે-

ધને,કોણ પાળશે; નજર મીઠથી, કોણ ભાળશે ॥ ૭ ॥ અવર માત
કો. માલરે નથી; -હૃદય આંપિને, તુ હરી જતી. ॥૮॥ રમીશ બેશી-
ને, કેમ મા કને; અગન ઉઠીરે, માત મુજને ॥૯॥ જીવત ધીક છે, મા-
લરું હવે; મળીશ માવડી, તું કયે ભવે ॥ ૧૦ ॥ નયન આંસુડાં,જય
છે અતી; વક્ષભ ઝાચરે, આવી આ મતી ॥ ૧૧ ॥ વળણું. ॥ ૨૬તો
રહે ફાટતું, આંસુ ચાલ્યાં જય; દહીતો દેખી કુંવરે, વીચાર્યું મનમાંય.

—:(૦):—

કડવું ૧૧ રાગ સવૈયા.

વૈશમ પાવન એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારિ તુ-
જને સંભળાવું, સુરેખા હરણ માહમાય. ॥ ૧ ॥ મન વિચાર્યું અભીમ-
ન્યુએ ધાર્યું, રડયામાં રોળાઈ જશું; કઠણ કાળજી રાખુ મહારું, લુછી
નાંખ્યાં આસુ. ॥ ૨ ॥ જાણ્યું કે અસુર ઉત્પાત કરશે, મરશે મહારી
માડી; પ્રાણ પ્રહાંડ છે જનેતાનો, એકાંત દેઉં સુવડી. ॥ ૩ ॥ બે ધ-
ટોકાએ આવશે શુદ્ધી, રહેવા દેઉં રથ માંહ; પણ પાપીનો પ્રહાર પ્ર-
ડે તે, માતાનો પ્રાણ પળાય. ॥ ૪ ॥ એમ જાણી રથમાંથી હતરીયો,
કટી કશીને બાંધે; જનુની પડી શુધ બુધ વીના, કુંવરે લીધે ખાંધે.
॥ ૫ ॥ લેધને પળીયો કુંવર બળાયો, એકાંત જંગલ બાડી; પ્રજા શુ-
કમાં વસ્ર હોગડી, ભુમી માડી સુવાડી. ॥ ૬ ॥ અસુર સાથે સંગ્રામ
કરવો, ધારીને આવ્યો કુમાર; ઘોડાના અછોડા ગ્રહીને રથે, લઈ બેઠો
હથીઆર. ॥૭॥ એવામાં અસુર આવી પહોચ્યા. દુષ્ટજનો દેધ દોટ;
કુંવરનો રથ ઘેરી લેધને, ઊભા વળીને કોટ. ॥ ૮ ॥ લોચન રાતાં કો-
ધે ન માતાં, વધા અસુરો વાણી; કોણ તુ છે ને ક્યાંથી આવ્યો, બા-
ળક મનુશી પ્રાણી. ॥૯॥ કેમ નાતને ભતજ તારી, કીયું ઘરને ગામ;
કોણ મા બાપનું છોકરું છે, કોણ તારું નામ. ॥ ૧૦ ॥ અભીમન્યુ કહે
શું સહુ પુછી, નાતને ભત એનુપ; લાંબુ કહ્યા કરતાં કહું થોડું, સક-
ળ ભુમીનો ભુપ. ॥ ૧૧ ॥ દાંતવ માનવ સર્વનો રાજ, રૈયત છો તમે
મહારી; તે સાંભળીને કોઈ બ્યાપ્યો, દુષ્ટ જનોને ભારી. ॥ ૧૨ ॥ નહાને
મહોડે ન બોલ મહોટું, ખોટું વમર વીચાર્યું; બામમાં આમ લગાડી
માટે, મરણ તારૂં ધાર્યું. ॥ ૧૩ ॥ જેમ ફવે તેમ બેકયા કરે છે, આયુશ
કુકો કહાવ્યો; જો જો અલ્યા જીવતો નથી જવાનો, કાળ તારે શીર

આવ્યો. ॥ ૧૪ ॥ અભીમન્યુ કહે કાળ કરો શું, કોણ હણે મમ કાય;
 જે તમ જીવ્યાનો ખપ કરો તો, નાશી જાઓ પડી પાય. ॥ ૧૫ ॥ તે
 સાંભળીને કુમતી કોપ્યા, કહાડી નાંખે પ્રાણ; ભાલા લીધા ભુજમાંને,
 કરી રહ્યા બુમરાણ. ॥ ૧૬ ॥ ઉછળીયા બળીયા મળીયા છે, માયાવી
 મહા વીકરાળ; ધશી ધશીને ધાય કરડવા, ફટક દેતા ફાળ. ॥ ૧૭ ॥ ઉં-
 ચા નીચા ઐવળા આડા, ઘણી ગરજના ગાળે; લાગ આવે તેમ લાતો
 ફેંકે, રથ તો ખારને બાળે. ॥ ૧૮ ॥ લડત લડે લાંબા પંજે, મારો મારા
 મુખ ભાંખે; વાંસડાના ફાંસડા ઉખેડી, કુંવર ઉપર નાંખે. ॥ ૧૯ ॥
 જોર જીલમ જોષ જંગલીનો, કોપ કર્યો અભેમાન; ધનુશ ચઢાવી ટં-
 કાર કીધો, ઉપર લીધા બાણ. ॥ ૨૦ ॥ મહા દ્વેશ થારે બાણજ મારે,
 મુમત દેવો મુકાવી; અસુર આઘાને અવળા ખશી, આયુધ દે ચુકાવો.
 ॥ ૨૧ ॥ તાકી તાકી તન તોડીને મારે, પણ પાપીને નવ વાગે; વાગે ક-
 દાચીત કોષ કને તો, ખોડ ખાંખી નવ લાગે. ॥ ૨૨ ॥ પ્રાણ ન જાયે
 ઘાત ન થાયે, અસુર એવાને એવા; કુંવર લાગ્યો વિમાસવાને, ઓ
 જીવ જતી કેવા. ॥ ૨૩ ॥ માતાને ઉદર રહ્યો હતો હું, મર્લે એપ્પોદસ
 માસ; તવ કોઠા વીધા વાંચીતી, મમ મામા અવિનાશ. ॥ ૨૪ ॥ તેમાં
 એવો હેતુ આવ્યો હતો કે, માયાવી હોય જેહ; ખડગ ન વાગે વાગે
 ન લાગે, પતન ન થાય દેહ. ॥ ૨૫ ॥ તેમાંના અસુર ભાસે છે આ, જે
 મ ફાવે તેમ ફાલે; તેવી જતીનો ઉપર એકલું, શીવજનું બાણ ચાલે.
 ॥ ૨૬ ॥ એવું જણી ઉલટ આણી, કામ કુંવરે કીધું; મહાદેવજીને
 મંત્ર બણીને, એક બાણ તવ લીધું ॥ ૨૭ ॥ ફેરની પુંદરી ફરીને ફેંક્યું,
 થયો કારમો કોપ; જે જે જોદ્ધાને બાણ અડ્યું તે, રાક્ષસ થયા લોપ.
 ॥ ૨૮ ॥ નવસેને નવાણું હણાયા, કુંવર મળીયો માઠો; એક બચી ગ-
 યો રાક્ષસ સહુમાં, તે જીવ લેધને નાઠો. ॥ ૨૯ ॥ જતાં જોયો અભીમ-
 ન્યુએ, સખજો લીધો સાર; છોને એ જાય જીવતો જૈ, કેહેશે સમાચા-
 ર. ॥ ૩૦ ॥ વળણ. ॥ રાક્ષસ નાશી આવીયો, હેડંબા ભોવન; જગો
 જગો માવડી, શું કરો શયન.

—: (૦): —

કડવું ૧૨ રાગ સોહાણાની ચોપાઇ.

ઓવી અસુરે ગરજના કાધી, સાંભળી બળવંતી બીધી; ઉઠી આ-

વી વીગત મન જણી, શું છે શું છે પુછે છે રાણી. ॥ ૧ ॥ જોયું વન
સળગતું જ્યારે, બની બાવરી બાળા તે વારે; કોણે કરમ કર્યું આ-
જ આવું, વધ્યો વન્હી શી રીતે સમાવું. ॥ ૨ ॥ સુધી દહીત કહે
ઓ માડી, બાળી નાંખી બધિ વન વાડી; જમો ઉઠયા અમો સહુ દા-
સ, વીઠ કરતાનો કીધો તપાસ ॥ ૩ ॥ કોઈ મનુશી જતીનું છે બાળ,
આવ્યું રૂજની વન વિકાળ; પડે એકલો નથી કોઈ સંગ, બોલે ની-
રભય હીંમત અંગ. ॥ ૪ ॥ અમે માંડી તે સાથે લડાઈ, કરી પ્રાણ લે-
વાની ચડાઈ; પણ પડી નહી કુંવરને વેઠ, એક બાણે પોદિઆચ્યા સહુ
ઠેઠ. ॥ ૫ ॥ આવ્યો એકલો જીવતો માડી, નવ ચાલ્યું તે તુંને ઉઠાડી;
સુધિ દીલમાં દુભાણિ દારા, રેહેજે ઉભો અનુચર મહારા. ॥ ૬ ॥ ક-
હિ ગઈ તે સાતમે માળ, આવી સુતો જ્યાં પોતાનો બાળ; કોધે બરિ
લોચન રક્ત માત. મારી તનની રૂદેમાં લાત. ॥ ૭ ॥ ઉઠય સુત થથો
સંતાપ, આવ્યો બળીયો કોઈ તારો બાપ; જેને આગલામી જતી વ-
ન, તોએ દળીદ્રી તુ કરે શીયન. ॥ ૮ ॥ માર્યા સહજ શેવક એક પલ-
નાં, ઘાણ કહાડ્યો ઘુંટયા ખરા બળમાં; હજી હામ રાખી રહ્યો ઉભો,
એનો શો હશે મનસુખો. ॥ ૯ ॥ એવાં વચન માતનાં સુધી, ઉઠ્યો ગ-
ટારગછ મહા ખુની; કરી ગરજના કોપે ચડીયો, સાતમે માળથી ભોં-
ય પડીયો. ॥ ૧૦ ॥ હીઠો વિકરાળ વન્હી વનમાં, લામી તપત ઘણિ તે-
ના તનમાં; ઉઠે અગની તથા અંગારા, થાય ભડકા ભારે ભખકારા.
॥ ૧૧ ॥ સળગે વનસ્પતી સુસોટ, વળે ધુમ્મના ગોટા ગોટ; દેખિ દેખીને
મહા રિસ વ્યાપી, કોણ આવ્યો એ હરન્ય પાપી. ॥ ૧૨ ॥ પુછ્યો શેવકને
સમાચાર, તેણે કહ્યો વાત વિસ્તાર; જણી ખખર ખુનસે ભરાયો, જુધે
જવા હેડંબોનો જયો. ॥ ૧૩ ॥ વળણ. ॥ ખુનસે ભરાયો ખારીલો, જુધે
જવા મન; વઢે વહ્નિ પછી શું થયું, સુણો શ્રોતાજન.

કડવું ૧૩ રાગ ધનાશ્રી.

વાયુના નંદનનો એ નંદન, નિકંદન મન ધાર્યું; ળેર વધ્યું વિ-
શ તુલ્ય વપુએ, મહા વિપ્રત વીચાર્યું. ॥ ૧ ॥ થયો ઉતાવળો અતી
આકળો, દારણ દીલમાં દેશ; માયાવીએ માયા રચવાને, મુસ્તક છો-
ડ્યા કેશ. ॥ ૨ ॥ રિસ કરીને શીશ ધુણાવી, પછાડ્યું પાશાણ માંય;

જુજુ જેવડા શહસ્ત્ર જંતુ, ખરી વાયા તન ત્યાંય ॥ ૩ ॥ પવન પ્રથવી
સ્પર્શ થયા કે, હૃદય થયા અસુર; શરીર પોહોળા પુષ્ટ ઘણેરા, લાંબા
ત્રીતાડપુર ॥ ૪ ॥ ધ્રુજવે ધરણ મુકતા ચરણ, આવી કરે ચક્રચર; એ-
વા થોદા ઉત્પન કીધા, કોમ ભરેલા ફર ॥ ૫ ॥ દેખીને આનંદ પામી
હેડંબા, હુ પણ રૂપે થાવું; બેટા મટોડમછ તારિ સાથે, પુરણ પક્ષે આ-
વું ॥ ૬ ॥ છે ઘણો શુરો પ્રાકમે પુરો, વધનો કરનાર; તે વણ રાત્રી-
યે રણ ન નીકળે, એ માલ્યરા કુમાર ॥ ૭ ॥ તું બાઝજે પણ અળ-
ગી ઊભો, કરિશ તારી રક્ષ; જો તે જોરાવર ઘણો હશેતો, મળે વાલી ક-
રં ભક્ષ ॥ ૮ ॥ સાંભળી સતીનો સુત બોલ્યો, બણી જનેતાનિ વા-
ત; પુરશે પુરૂષ પરાક્રમ કરીયે, કામ નહી તારં માત ॥ ૯ ॥ યુદ્ધ ક-
રતાં હાર હું પામુ, તો તું આવજે બાધ; એકલાને હણવો છે તેમાં, શી
કરવી સરસાધ ॥ ૧૦ ॥ એવું કહ્યું તવ બોલો હેડંબા, પધારો મહારા
બાળ; બે વડી રહિને આવાંશ જોવા, છે મુને પેટમાં ફાળ ॥ ૧૧ ॥
॥ વળણ ॥ માયે દિધિ આજ્ઞા, મટોરમછ બળવાન; વ્યાસ વલ્લભ મુખ
ઓચરે, સૈન્ય કર્યું સાવધાન ॥

કડવું. ૧૪રાગનાટકમાં ચાલોભૈયોચાત્રો. એરાગ

ચાલો દૈતો ચાલો ઝાલો, હાથે હથોઆર; છાકમાં છકેલો કોમ,
બામ બાળનાર ॥ ૧ ॥ જોર જુલમ વાપરે, શું સર્વનો સરદાર; ફાટે-
લો તે કોણ છે, એ દૈત્ય મારનાર ॥ ૨ ॥ બાંધો કેહેડ કશા કશી, ધ-
શી ધશીને; પીટંપાટ મારો રીંટા, ધશિ ધશિને ॥ ૩ ॥ ઉઠો રૂઠો કુ-
ટો લુટો, લાજ તે તણી; શિશ બે ધરાવી આવ્યો, આપણા ભણી ॥ ૪ ॥
એવું સુણી સર્વ ઉડ્યા, હારવી ન હોડ; હાથમાં આયુધ લેઈ, જય જો-
હાજેડ ॥ ૫ ॥ ધમક ધમક ધરણ ધ્રુજે, ચમક ચમક ચાલ; પરડ પરડ
પગલાં પાડે, શત્રુને છે સાલ ॥ ૬ ॥ ધબડ ધબડ કરે ધમાકા, ફાટયાં
રહ્યાં લોચન; પડવી પગની સાંભળી કાને, કીરીટધરને તન ॥ ૭ ॥
ચેતન બનીને ચાતુર ઉભો, આપ અતી હોશિઆર; અસુર ઓળ્યા
દોડતા દોડતા, સાથે છે સરદાર ॥ ૮ ॥ રથજ દોઠો અભિમન્યુનો, પ-
ડી મયા સુસોટ; વચમાં ઘેરીને આગળ પાછળ, ઊભા કરીને કોટ ॥ ૯ ॥
વળણ ॥ કોટ કરી ઊભા રહ્યા, દેવા દારણ દુખ; કહે વલ્લભ સુત ભી-
મનો, રહ્યો કુંવર સનમુખ.

કડવું ૧૫ રાગ સાખી.

કુંવર સામે માયાવી ઉભો, ગટોરમછ બળવાન; સઘળી દીશા દ્ર-
ષ્ટી કરીને. જોઈ લીધું અભિમાન ॥ ૧ ॥ ત્રીતાડ ઉંચા સરવ દીઠા,
એક મનુશ આંકાર; કુંવરે જાણ્યું સર્વ તણો છે, સનમુખ તે સરદાર.
॥૨॥ એવું જાણી અભિમાન બોલ્યો, કોણ જો શા મનસુખા; ભુપ-
તી જાણી મુજ સામી ગી, અનજ કરવા ઉભા. ॥ ૩ ॥ સાંભળી સુત
હેડંબાનો બોલ્યો, બકે શું રણ વિચાર્યું; મહોત જામે છે તારે માંથે; મ-
ત્યુ થશે અણધાર્યું. ॥ ૪ ॥ કોની નાતને કોણ જાત તું, કેમ દિશા
ધર ગામ; કોના કુળનો કુંવર છે તું, તાત તણુ શું નામ. ॥ ૫ ॥
અભિમન્યુ કહે શું પુછે છે, માંડીને મુજ વાત; તાલ્યરી જ્ઞાતી ને જતી
શી છે, કોણ છે તારો તાત. ॥ ૬ ॥ મુમત લેતાં નામ ન દેતા, વિખા-
ણે આપ વડાઈ; જે તાતજી તણાં નામ કહેતો, થાય નહીં લડાઈ. ॥૭॥
પણ જીવાનિયા છે બાળ એટા, હું પદ બહુ મન આણે; શીઆળ સીમ-
માં કુતરં ગામમાં, તેવી રીતે મત તાણે. ॥૮॥ ગટોરમછ કહે સુણુ છો-
કરા, પાંકા વદે છે વચન; સાથી તું આવ્યો આ ભુમીમાં, લગાડ્યું મહા-
રં વન. ॥ ૯ ॥ અભિમન્યુ કહે ભુપતી હું છું, સકળ છે ભુમિ મહા-
રી, કેટલા વર્ષથી અહીં વસ્યો તું. વાત ખરી કહે તારો. ॥૧૦॥ સા-
ચે સાચું કહેજે નહીંતો, ઉપજશે દુઃખ આડું; વજ્ર રત્નએ વરયો છે
વનમાં, લાવ્ય ભુમીનું ભાડું. ॥ ૧૧ ॥ ભાડા વિના રહેવા નવ દિને,
લાંજે ધન માલ લુટી; પાય ન પડેને બાકરિ ખાંધે, આયુશ દોરો ખુ-
ટી. ॥ ૧૨ ॥ વચન સુણું બડબડ હરયો, હેડંબાનો તન; જીઓ દૈ-
તો ભાડું આ માગે, ભાડે હું વસ્યો વન. ॥ ૧૩ ॥ શું છોકમાં છકયું
છે છોકરું, જેમ કાવે તેન બોલે; દેવ ધરા ધરી ડરે મહારાથી, નમણું
તર તોલે. ॥ ૧૪ ॥ સાંભળરે રથના બેસનારા, નથી તું મુજ સમાન;
શેશનિ સામું અળશીયું જેમ, સીંહની સામુ સ્વાન. ॥ ૧૫ ॥ સાગર
આગળ ખાબડું જેવું. કનક કને કથીર; તે પરમાણે તું મુંજ સામે,
શું રહ્યો રાખી ધિર. ॥ ૧૬ ॥ તેવું સાંભળી કુંવર બોલ્યો, પારથનો
સંતાન; કીંમત નથી તુજને મહાળી, ન થૈશ હીંમતવાન. ॥ ૧૭ ॥ અ-
નેક તમે એકલો હું છું, પણ જોજો હાથ મારા; માલ્યરી આગળ કેવા
તમે છો. એક ચંદ્ર બહુ તારા. ॥ ૧૮ ॥ સુર્યના સામા દિપક કોટીમ,
મેઘ ધારા કને છાંટા; તેવા તમે છો કેવા જેવા, બાલાની આગળ કાંટા.

॥ ૧૯ ॥ વળણુ. ॥ એમ વચન અભીમન્યુનાં, સાંભળી કાપ્યો અપાર;
કહે વહ્નિ તવ બોલીયો, ભીમ તણો કુમાર. ॥ ૨૦ ॥

કડવું ૧૬ રાગ ચૌપાદ.

બોલ્યો ગટારગછ મુખ એમ, સહુ જોઈ રહ્યા છે કેમ; મારો ઠેર કે-
ર કરો ઝાઝો, બહુ બોલીને શું જય સાંજે. ॥ ૧ ॥ બાગમાં આગ મુકી
અપાર, મારો મહા મન મેલીને માર; ચુંથો ચામડીને હાડ ભંગ, એ-
નું આખું રહે નહીં અંગ. ॥ ૨ ॥ કોઈ બોલે ન આપ સંજ, વાળો રોસ-
ણ રીસને રંગ; એણું કહેતામાં કાપ્યા અસુર, રાતા તાતા થયા ભર-
પુર. ॥ ૩ ॥ ફેંકે ફાંસડા વાંસડા કહાડી, મારે પાશાણુ જંગલી ઝાડી; અ-
હ્યાં અભીમન્યુએ હથીઆર, લેધ બાણુ દેવા માંડ્યો માર. ॥ ૪ ॥ તવ
વ્રકોદરનો તન, કરિ મરજના મયો મગન; જઈ વનમાં પાછો આવે,
ઝાહાડ પાહાડને તાડજ લાવે. ॥ ૫ ॥ નાંખે અત્રીક્ષથી ધરી સુર, ચેતી
કુંવર કરે ચકચુર; કરે કડકા આવી અંગ વાગે, પણ બાણોથી પર-
વત ભાગે. ॥ ૬ ॥ ઝાઝ તાડ કરે છે છેદન, પાછો પડતો નથી અભેમન;
એમ લડતાં બે વડતાં શું કિધું, મંત્ર બણી શંભુ બાણુ લીધું. ॥ ૭ ॥
ફરી પુદ્ગડી ફેંક્યું જ્યારે, સહજ દેહીત થયા લોપ ત્યારે; દેખી વનવાશી
ક્રોધ ભરીયો; માયાવો નર નીચે ઉતરીયો. ॥ ૮ ॥ એણે પછડાયું શીશ
વોસ વાર, કર્યા અસુર વિસ હજર; ટોળે ટોળાં ને ફાટેલા ડોળા, ફેંકે
ફરશીને ગોફણુ ગોળા. ॥ ૯ ॥ દેખાં દેખાળા ધારીને મારે, પાપી પ્રચં-
ડ પોક પોકારે; દૈતને સોંપો ગયો મગન, રહ્યો અત્રિક્ષ હેડંબા ત-
ન. ॥ ૧૦ ॥ કરે જિંચે રહી અતી જોર, ભલો હાથ આવ્યો છે ચોર;
એમ કર્યા કરે બકાર, આમ મુકી એ હરામખોર. ॥ ૧૧ ॥ કરે કુંવર-
ને ફર કપ્પી, પડે પાશાણુની મ્હા વ્રષ્ટી; ખશે ખેલાડુ બળવે અંગ, તો
થે માત્ર ધણું થાય ભંગ. ॥ ૧૨ ॥ ધુજ્યા થર થર કુંવરના ચરણ, બ
ણુ નિસ્થે આવ્યું આજ મરણ; નહી જીવીયે જીવડો બશે, મ્હારૂ આ
મ રણમાં ચુંથારો. ॥ ૧૩ ॥ નીસ્થે મરણું તો રડવું શા માટે,
બહુ બાણુ છોડ્યાં સુસવાટે; એક લીધું મોહાસ્તર બણી, નાંખ્યું મ-
ગન બણીને ધણી. ॥ ૧૪ ॥ ભોડાયું ભીમ સુતને જઈ, પેઠું ધુરણ રૂઢી-
યા મહી; તવ પ્રાણુ બ્રહ્માંડે ચડીયો, નવ જોજન જૈ દુર પડીયો.
॥ ૧૫ ॥ રહી નહી એને શુદ્ધ સાન, પડ્યો ભુમીમાં થે બે બાન;

ભાન; પછી કુંવરે શું કામ કીધું, શીવ મંત્ર ભણી બાણ લીધું. ॥૧૬॥
નાંખ્યું બહુ બળથી કરી કોપ, થયા અસુર સઘળા લોપ; ઉભો એવે
થઈ થઈ ચાર, વળી મુરછા ભીમ કુમાર. ॥ ૧૭ ॥ ઉઠ્યો રૂઠ્યો ભરા-
યો ટેક, કીધા અસુર હજાર એક; ચાલો શેવક સુરપણું કરિયે, પ્રાણ
શત્રુ તણો પરહરીયે. ॥ ૧૮ ॥ લેઈ ટોળુને આગ્યો બળીયો, દેખી દુશ-
મન બહુ કળકળીયો; કરો બળ હોનારૂં હોય, જાહાડ પાહાડ નમાર-
શો કોય. ॥ ૧૯ ॥ મારો ઝપાટો જણાવો ભર, કરો ધુળે અંધારૂં ધોર; નાંખો
રણું થશે અંધકાર. તેણે ગભરાવી દેવો કુમાર. ॥ ૨૦ ॥ વળણું ॥ ગભ-
રાવોએ છોકરૂં, ઉછાળી લુભાગ; નેત્ર ન સુજે એટલે, ફાવે મ્હારો લાગ.

કડવું ૧૭ મું રાગ જકારી ધુમાસ.

આજ્ઞા આપી અસુર જીવને, ખુંખાર્યા રાક્ષસ લોકજ; ઘણાક મા-
જ્યા વડવા બાળ્યા, પાડતા પોકા પોકજ. ॥ ૧ ॥ ઉકળે ઉછળે કળક-
ળે કારમા. મારો મારો મુખ ભાખેજ; ખોખે ખોખે ધુળ લેકળે, કુંવર ઉ-
પર નાખેજ. ॥ ૨ ॥ લોચન મીચી નજર નીચી, રાખીને રેણું ઉછાળે
જ; વાંકાં વળીને દાટજ વાળે, આડું અવળું નવ ભાળેજ. ॥ ૩ ॥ થે-
કડા ભરતા હોકારા કરતા, જખરૂં જણવે ભેરજ; કાંકરા કુંકરી ઝી-
ણી રજેટી, ઉડી થયું ધમધોરજ. ॥ ૪ ॥ કરી ગરજના ગમન ચડીયો,
હેડબાનો બાળજ; અંત્રીક્ષ રહીને ચરચા ભેતો, બ્યાકુળ થઈ વિકરા
ળજ. ॥ ૫ ॥ અભીમન્યુ અકળાયો રૂંધાયો, ચરણ થરથર ધ્રુજેજ; રજે-
ટી ભરાઈ નાશીકામાં, નેત્ર વડે નવ સુઝેજ. ॥ ૬ ॥ સ્વાસ લેવાય નહી
સ્વાસ મુકાય નહી, રાક્ષસરેણુ રોળેજ; રજતજકાંકરી ઉડતી આવે, ઉભો
ઉભો ચક્ષ યોળેજ. ॥ ૭ ॥ વસ્ર વપુ સહુ ધુળે ભરાણું, મુખ મ્હલીકાપુરા
ણીજ; વઢવાનું મેલ્યું વેગળું પટકુળ ઓઢ્યું તાણીજ. ॥ ૮ ॥ તવ
ખખર પડી ગટોરગછને, પુરણ ઉચો ચડીયોજ, સમળી સમ ત્યાં જ-
ડપ મારિ, આવીને રથમાં પડીયોજ, ॥ ૯ ॥ કુંવર ઉપર ક્રોધ કરીને,
કીધો મુઠ્ઠી મારજ; ગાભરો કીધો ગટોરગછે, છીનવી લીધાં હથીઆર
જ. ॥ ૧૦ ॥ અભીમન્યુને ફાળ પહીને, પટકુળ અંગથી કાઢાડ્યુંજ; મ-
રણું આદ્યું મન થકીને, હસ્ત થકી યુદ્ધ માંડ્યુંજ. ॥ ૧૧ ॥ બે બળિયા
ત્યાં ગાળ્યા જહાળ્યા, બળથી બાથો બાથજ; કુસ્તાઈ લાગી સુસ્તાઈ
ભાગી, જુએ અસુરનો સાથજ. ॥ ૧૨ ॥ લડતા કનકતા રથેથી

પડીયા, પૃથ્વી પ્રચંડલ, માયાવી દાવ જોઈ ધાવ કરે છે, રાક્ષસે
 હીધું કુભંડલ. ॥૧૩॥ ગટોરમછની પક્ષ કરીને. મારે કુંવરને મારલ.
 બીજાએ રથ બધો ભામી નાંખ્યો, માર્યા ઘોડા ચાલ. ॥૧૪॥ બળી
 એ બળિયા બાઝ્યા કરે છે, એકએકને દે હીકલ; છાતીના મંધનો સ
 મંધ તુટે, કળચડી આવે હીકલ. ॥૧૫॥ કરણ પકડી નાશીકા ભાગે,
 દે છે હિંચણુની ઠેસલ; ઘોલ થપડને ગડદા પાટ, મારે ને જાલે કેસલ.
 ॥૧૬॥ કોણિએ કોણિ દે કુખ ચોંટી, લડાવે ચીશે શીશલ; પકતા હેઠા
 થાય છે બેઠા, નાંખે ચીશે ચીસલ. ॥૧૭॥ એવામાં માયાવી દાવ જોઈ-
 ને, બેસી મથો છે ધરણલ; મ્હા કોષ ભરાયો અભિમન્યુનો, ચપશી
 જાલ્યો ચરણલ. ॥૧૮॥ ઉચકી ઉભો થયો છે સુખો, હિલોળી નાખ્યો
 હેઠોલ; પડ્યો ચતાપાટ તેની રૂદેપર, ગટોરમછ ચડી બેઠોલ. ॥૧૯॥
 કુંવર નીચે તરફડે છે, દ્વેશ માયાવી મારેલ; અભીમન્યુના મુખમાં રે-
 ણું, ભરીને ગડદા મારેલ. ॥૨૦॥ દંત પીંશીને બહુ ચપશીને. ગળામાં
 હીધો નખલ, નસો નાડી ત્યાં તણાઈ સુતનો; ઉંચાં ચડીયાં ચક્ષલ.
 ॥૨૧॥ મોડેથી નિકળ્યા ફીણ ફીસોટા, કાનમૂ થયું કુભાન્ડલ; શુધ્ર મ-
 છને સ્વાસ થયો બધ, પ્રાણ ચડ્યો પ્રહાન્ડલ. ॥૨૨॥ અંતરયામી વિ-
 ચના સ્વામી, જણા હરિયે વાતલ; બરયું બાણેજે ભોમી પડિયો,
 થશે એની દેહ ઘાતલ. ॥૨૩॥ જો એ મરશે તો માર્યું કરશે. કરશે, હ-
 રણ નહિ કોયલ; મારું બોલ્યું રેહેશે મ્હારા મુખ તાં. હળધારીનું કર્યું
 હાયલ. ॥ ૨૪ ॥ એત્રુંજ બણી પુરશ પુરાણી, ચતુર કેમ જય ચુકી-
 લ; ગટોરમછના ઘટમાં ગોવિંદે, દયાને દીનતા મુકીલ. ॥૨૫॥ તવ કો-
 મળ રૂદે ગટોરમછનું, થઈ ગયું શુભ સારંજ; અરેરે જીવ નીકળીમથો,
 હવે એને શીદ મારંજ. ॥ ૨૬ ॥ વળણ ॥ એમ કહિ ઉભો થયો, ચા-
 લો દૈતો બામ; વહે વહ્નભ મહુ સ ચર્યા, હોલવાને આગ.

કડવું ૧૮ રાગ ચૌપાદ.

ચાલ્યા આમ હોલવવા અસુર, દોડ્યા દડબડદોટેપુર; પથ વહતાં
 થઈ જે વાર, ઘેર હેડંબા કિધો વિચાર. ॥ ૧ ॥ પુત્ર પરવર્યો દુશમન
 ખસ. થઈ વાર પડ્યો મન ત્રાસ; હલ બાળ્યો નહિ સુત બળિયો; સામો
 શતરૂ માથાનો મળીયો. ॥ ૨ ॥ રખે કુંવરને કાંઈ થાય; મ્હારું જીવતર
 છુટી જાય; માટે ઘાલું લડાઈમાં લક્ષ, પરવરું હું પુત્રની પક્ષ. ॥ ૩ ॥

એવુ ધારીને નીકળી નાર, આવી સોત્રણ ધામની બહાર; હાતી સુક્ષ્મ
શામા અનુપ, એણે ધર્યું માયાવિ રૂપ. ॥૪॥ રણ વઢવા જવાની રૂચી,
સાત તાડવા બની ઊંચી; ત્રણ તાડ લાંબા બે ત્રે ચરણ, ચાર તાડ લાંબુ
દેહ વરણ. ॥૫॥ શીશ કુંઝર સમ કેશ કેવા, લાંબા બડા મહોદય વાંસ
જેવા; નવમજ નાશીકા દ્વીખાળા, સ્વામ શાર મહોદાં ધડનાળાં. ॥૬॥
નમ્રદાર સરીખું વદન, મહોદાં સરોવર સરખાં લોચન, બહામ દંતુવજ
તોડે તેવા; બેઉ કરણ સાગર નાભ જેવા. ॥૭॥ એવો કારમો વેશધ-
રીને, ચાલી પુત્રની પક્ષકરીને; દોડી પુત્રનો પક્ષે આવે, જતાં લોહ ત-
ણા ચાણ આવે. ॥ ૮ ॥ દૈત ટોળું જીતી આવ્યું જેવે, દિઠી માતા જ-
ટારમછ તેવે; કીધો જનુની જણી જુહાર, શીદ સધારો માત આવાર.
॥૯॥ તવ હેડ'બા કહે ઓ બાળ, લાગીવાર મને પડી ફાળ; અણ્યું કરી
આવું શત્રુ ભક્ષ, આવતીતી હું તારી પક્ષ ॥૧૦॥ બલે સાંભો મળ્યો
તું કુમાર, બેટા કહે યુધના સમાચાર; હતો શત્રુ કેવડો કેવો, સુત કહે
માતા મહારા જેવો. ॥ ૧૧ ॥ પણ ઘણો હતો બળવાન, કોઈ મોટા ત-
ણો સંતાન; બળવાંત એ બાણાવળી, માર્યો મુઓ છેતર્યો છળા. ॥૧૨॥
કહે હેડ'બા હરાવ્યો હોડે, બેટાકોણ તે કુંવરની જોડે; બોલ્યો મટારમછ
માત મહારી, નથા જોડે કામ તરનારા. ॥ ૧૩ ॥ આવ્યો એકલો રથમાં
બેસી, પ થો રૂજની રણમાં પેશા; આણ્યો કાળ મેં કારજ કીધું, એ-
નું શબ્દ રણમાં રહેવા દીધું. ॥૧૪॥ સુણી બોલી હેડ'બા એમ છેતે છોકરું
જેવાનો પ્રેમ; તેને જેવાને બડિંછું તન, તમો હોલવો આપણું વન.
॥ ૧૫ ॥ આવી આજ્ઞા સુતને જ્યારે, આલ્યા સરવ સુરા બાગ ત્યારે;
કરે વઢની સમાવા ડિપાય, પણે હેડ'બા ચાલી અય. ॥૧૬॥ પડી સુભ-
દ્રા મુરછામાંય થઈ બેઠી વળી મુરછાય; આવી સુદ્ધીને આવ્યું ભાન, અ-
થો રથ સૈત કયાં સંતાન. ॥૧૭॥ વળણ. ॥ કયાં મયો સંતાન માલરો,
એમ કરે પોકાર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વહે, ભાસે વન ભયંકાર.

કડવું ૧૯ મું રાગ કાફી.

બોલ્યા વૈશમ પાયે વચન, સુણ પરીક્ષત કેરા તન; એતો પુત્રને
પોકાર કરતો, વન વીશે આંસુડાં ભરતો. ॥૧॥ પુત્ર પુત્ર કહીને પોકારે,
કોઈ ન બોલ્યું મભરાઈ ત્યારે; અરેર કેમ થયું ઓ બાળ, લાગી શોધવા-
વન વીકરાળ ॥૨॥ મારે ફાંફાં અંધારે કરતી, ત્રાલ્ય ત્રાલ્ય તે મુખ ઓ-

ચરતા; દીઠા રથરણમાં ભાગેલો, જડથો શોધતાં પુત્ર પડેલો ॥૩॥ બેયુ
 સખ સુતનું જેવારે, બેઠી મમળી ભુમીમાં ત્યારે; હોશ કોશ મચ્છાએ-
 ના ઉડી, દારા દુઃખ દરીયામાં બુડી. ॥૪॥ અરેરે દેવડા આ શું થયું,
 મારું નીર્ધનનું ધન મયું, પુટયું કરમ મ્હારું કઠોરું, ખોષ બેઠી એ-
 કનું એક છોરું. ॥ ૫ ॥ દૈવ દાહાડો થયો મ્હારો વાંકો, પડયું દુઃખ
 રહ્યો નહીં આંકો, પુત્ર પુત્ર પોકારજ કીધો; સુત સુતેલો ઉછંમ લી-
 ઘો. ॥૬॥ બોલો બોલો કહીને બોલાવે; મુખજાલીને માત હલાવે, ઝિંચો
 કરી કરીને જોતી, ફાટે રૂઢિયા તેવું રોતી. ॥ ૭ ॥ ચાલ લોચન આંસુ
 ચોધાર, કુટે શીશને છાતી અપાર; નવેગ્રહો વાંકા રથ પડીયા, કેમ
 કઠોરાં કમ નિવડીયાં ॥૮॥ મયું ધરખાર ધનનાલ રાજ, મથો ટેક તોરોને
 લાજ; પડી પરધેર પેટડું ભરતાં, તોલે ફળ મળ્યાં અતી નરતાં. ॥૯॥
 સ્વામી મુકીને વન પડ્યો હુંતો; લાવી રણમાં મુકી સુત સુતો; એમ
 વલવલે અત્યુ આદરે, રડે રણમાં રામા ઝીણે સ્વરે. ॥૧૦॥ આવી હેલ્યા
 જોવા સંતાન, તેણે રૂદન સાંભળ્યું કાન; અહો કોઈ કામા કરે રૂદન,
 મને કહ્યું તું મ્હારે તન. ॥૧૧॥ નથી સુત સંજકો નરનાર, ત્યારેઆકોણ
 કરે પોકાર; કોઈ છે અખળાની જતી, રડે જેમ છળી બચ છાતી ॥૧૨॥
 સુત સાથે શી સગામ્મ એની, થાય સ્ત્રી માત કે થાય બેહેની; હાલ જોવાને
 બગિં હું પાસ, નહીં બોલે પછી પામી ત્રાસ. ॥૧૩॥ માટે હાલ અહીં ઉભી
 રહેવું, એનું સમપણ સાંભળી લેવું; એવું બધી સુક્ષ્મ દેહ ધરી, બેઠી
 ત્રણ ગુફા સુંદરી. ॥૧૪॥ દીધું ધ્યાન ત્યાં કાનજ માંડયા, મુણે છબીલી
 ઊતપાત છાંડયા; રડે સુખદ્રાશીશ કર ધરી, પાડું પીંડ મ્હારો કાંક કરી.
 ॥૧૫॥ ॥ વલણ ॥ એમ અતિ આકંદ કરે સુત ગ્રહી બે હાથ; કહે વ-
 લ્લભ સંભારતી, સાસરીયાનો સાથ. ॥

કડવું ૨૦ મું ઓખાહરણમાં ગણપત બોલો

હો બાબા એ રાગ.

મારા લાડકવાયા તન, અભેમાન બોલોનેરે; તારી માતા હું કરું
 રૂદન, અભેમાન બોલોનેરે. ॥૧॥ જરા જુઓને આંખ ઊઘાડી, અભે;
 તેંતો રજળાવી રણમાં માડી, અભે. ॥૨॥ કીયા શત્રુએ કીધો આ કેર,
 અભે. હોય સંમ સગુ તો લે જ્હેર, અભે. ॥૩॥ બેટા નમનો તું રોશી.

અમે. નથી વડીઆમ કુન્તા ડોશી, અમે. ॥ ૪ ॥ સુણી હેડંબાને
આવ્યાં આંસુ. અમે. કુન્તા નામે છે મહારા સાસુ. અમે. ॥ ૫ ॥ બેટા
તુજને નડયું મહારું કર્મ; અભિ. નથી વડીલ કાકો તારો ધમે. અભિ.
॥ ૬ ॥ હેડંબાને સમપણુ બાસ્યું ઠેઠ, અભિ. રાજ ધર્મતો મહારો જેઠ.
અભિ. ॥ ૭ ॥ બેટા ન રહ્યો કુશળ ખેમ અભિ. નથી કાકો ભીડભંજન
ભેમ. અભિ. ॥ ૮ ॥ સુણી ત્રાસ હેડંબા પામી. અભિ. કહ્યા ભીમ તે તો
મહારા સ્વામી. અભિ. ॥ ૯ ॥ બોલો બોલો બેટા અભિમુન; અભિ. નથી
તાત તારો અરબુન. અભિ. ॥ ૧૦ ॥ આવ્યો ઉમંગે આયુધ ખોશી, અભિ.
નથી કાકો તો શેદવ બેશી. અભિ. ॥ ૧૧ ॥ હોય તો તે ફકાવું ધુળ.
અભિ. નથી નાનો કાકો નીકુળ. અભિ. ॥ ૧૨ ॥ હેડંબાએ સગામ સત્ય
જાણી, અભિ. આતો દેરાણી ને હું જેઠાણી. અભિ. ॥ ૧૩ ॥ વળણુ
એમ સમપણુ સત્ય જાણીયું. તવ મન પ્રમટ્યો શોક; કહે વલ્લભ
તે માનુની, મુઠી મોટી પોક. ॥

કડવું ૨૧ મું રાગ સાખી.

પોકજ મુઠી કારમોને, આવી કુંવરની પાસ, તે દેખી સુભદ્રા દ્રવ્ય, પ-
હાયો મનમાં ત્રાસ. ॥ ૧ ॥ અરેરે આ અધાર વનમાં, અખળા જતે કેવી;
ભુત પીસાય કે ડાકણ સાકેજ, વંતરી કે વનદેવી. ॥ ૨ ॥ ચુડેલ ઝાંપડી
કે મેલડી છે, શીકોતરી કે પ્રાણી; એમ અતિ મન તરંગે ઉઠ્યા, ગોરિ
વણી ગભરાણી ॥ ૧ ॥ એટલે આવી બાલા હેડંબા બાધ તમે દેરાણી;
હું ભીમશેનની ભામની છું, તમ તણી જેઠાણી. ॥ ૪ ॥ જરા ન બીસો
જરા ન ડરશો, ધારણુ રાખજો મન; આ સુત સાથે ભુધ કર્યું છે. મટારમછ
મુજતન. ॥ ૫ ॥ બાધએ બાઈલડયા અજણે, નથી લડયુ અન્ય કોય;
એવું સાંભળી સુભદ્રાના, મનમાં ધારણુ હોય. ॥ ૬ ॥ પછી હેડંબા એ પુત્ર
લાધો, પોતાને ઉછંગે; હવે જીવિને શું કરું હું, પાડું માર અંજ ॥ ૭ ॥
પેહેલી ન જાણી મેંતો દેરાણી, કાણી કીધી કુખ; અરબુન દીયર ડા-
લો મહારો, શું દેખાડીશ મુખ. ॥ ૮ ॥ ઠાળાટીલી મહારે કપાળ ચોટી,
બહું લાંછન મહોટું; કેહેશે કે પીતરામપણું જણાવ્યું, ખરેખર થયું
ખોટું ॥ ૯ ॥ એમ કરીને રડવા લાગ્યાં, પોક મુકે બે બાન; મટારમછ
બાજ હોલવે છે, તેણે સાંભળ્યું ઠાન. ॥ ૧૦ ॥ સાંભળો દૈતો સાંભળો
દૈતો. માત મહારી પોકારે; સો વશા પેલો જવતો થયો, મહારી જનુ

નિને મારે. ॥ ૧૧ ॥ શું જુઓછો જૈએ ઝપાટે, સપાટે સુસોટ; એમ
 કહ્યું કે અસુર સરવે, દરખડ મુઠી દોટ. ॥ ૧૨ ॥ લમલમ આવ્યા દોડતા
 છે, લડતના મનસુખા; જનેતા જ્યાં રૂદન કરે ત્યાં, ઘેરો ધાલોને ડિભા
 ॥ ૧૩ ॥ શું છે શું છે પુત્રજ પુછે, કેમ આ છોકરું ગાલ્યું; હેડંબા કહે
 અણસમજણના, ઉપમતમાં ઘર ધાલ્યું. ॥ ૧૪ ॥ એકાએક શું વગર
 બોલે, આરંભ્યો સંજરામ; સામાસાંનીશું પુછ્યું નહિ હોય, ઘર ગામ
 પાપનું નામ. ॥ ૧૫ ॥ ગટોરગછ કહે મુજ માતા, તે વાત ક્યાં તું પુછે
 હળીમળી સુત ઉછંચ લીધો, તે તણું દારણુ શું છે ॥ ૧૬ ॥ સુતના
 વાયક સાંભળીને, વદીયાં મા વચન: મરણ પામ્યો બંધવતારો, અર-
 જુનજનો તન. ॥ ૧૭ ॥ એવું સાંભળી પડ્યો ચરાડો, અરેરે શ્રીરણુછો-
 ડ; ત્રીલોકમાં આવો ભાધ ન મળે, ભાગી ગઈ મહારી જોડ ॥ ૧૮ ॥ અ-
 રેરે ભાધ બેઠક બેસાડ્યો, કળી ઢળો પડ્યો ધરણ; હવે જીવિને શું ક-
 રું હું, આણું મારૂં મરણ. ॥ ૧૯ ॥ વલણ. ॥ મરણ આણું માલ્યરૂં જી-
 વ્યામાં શો સાર; કહે વલ્લભ રૂવે ઘણો, ભીમ તણો કુમાર.

કડવું ૨૨ રાગ લલીતની છાયા.

અરર બંધવા, આમ શું કર્યું; ધરણ પોડનાં, દીલ ના ડર્યું. વિરરી-
 સાળવા, રીમ શું ચડી; પ્રથમ આવીરે, વાત ના જડી. ॥ ૧ ॥ મરણ શું
 પડ્યો, પુર્ણ પીડનો; સુરપણે ઘણો, ભાધ બીડનો. ॥ ૨ ॥ ખખર હોત નો,
 આમ ના ખને; એકલડો કર્યો, બંધવ મને. ॥ ૪ ॥ રઝળતો થયો, વિર
 તાલરો; અનુલ્ય ભામિયો, ભુજ માલરો. ॥ ૫ ॥ નજરથી તને, જોઈ ન
 શકું; વગર ઓથનો, ક્યાં જઈ ટકું. ॥ ૬ ॥ હથળ થઈ ગયો, તુજ દુખડે;
 ફરીશ તું વિના, રંક મૂખડે. ॥ ૭ ॥ બળ ન દાખુરે, સંગ કોઈને; દિવ-
 સ માહરા, કાઢું રોઈને. ॥ ૮ ॥ મૂખ દેખુરે, ક્યાંથી તું તણું; જન્મમાં
 નતું, દુખ આ કણું. ॥ ૯ ॥ વળણ ॥ એમ ગટોરગછ વલવલે, વાગ્યો
 પેહેલો ધાવ; કહે વલ્લભ દુખે ડુલીયો, કીધો મરવા ભાવ.

કડવું ૨૩ મું રાગ સવૈયા.

ગટોરગછે આદર્યું મરણું, હેડંબા વદી વચન: શો માલ છે સુત એ-
 મ કર્યામાં, ઓરે મહારા તન. ॥ ૧ ॥ ખાત તારો નથા મરણ પામ્યો, છે
 હજી બ્રહ્માંડે પ્રાણ; પ્રધોને પુન્યે જીવતો થાયે, નીરયે છે નિરમાણ.
 ॥ ૨ ॥ કલેશ મુઠીને કુંવર મહારા, આપણા ધામમાં જાયો; અરણ્યા ત્રિતિ

અમર કુપો છે, સાતમે માળથી લાવો. ॥ ૩ ॥ સુણિ ગટોરમછ સંચર્યો
તે, આવ્યો પોતાને ધામ; કુપો લાવ્યો બહેલો આવ્યો, પ્રભુ કરે વિરા-
મ. ॥ ૪ ॥ તેમાંથી અમ્મર હાથમાં લાંબું, હેડંબા હેત આણી; બીજું લી-
ધું ગટોરમછે, ત્રીજું સુભદ્રા રાણી. ॥ ૫ ॥ સુભદ્રા કહે આવજો આડે,
ધરન જેઠનું પુન્ય; મરણ પામેલો બેઠો થાજે કુંવર અભિમન્યુ. ॥ ૫ ॥
ગટોરમછ કહે પરમેશ્વર, દુખડુ મહાર સમાજે; આડે આવજો સત્ય કું-
ન્તાનું, બંધવ બેઠો થાજે. ॥ ૬ ॥ હેડંબા કહે અરણ્યમાં હું, નહાનેથી
મોટી થઈ; ભીમ વીના અવરતા સામું, જો મેં જોયું હોય નહિ, ॥ ૮ ॥
પતીવ્રતા વ્રત પાળ્યું હોયતો, તે પુન્ય આવજો આડે; સુત પડેલો બેઠો
થાજે, કહિ મુખમાં જળ પાડે, ॥ ૯ ॥ ત્રણે મળી મુખમાં જળ મેલ્યું,
પુન્ય તણું જે વાર; પ્રાણ બહાંડે ચડિ મયેલો. ઉતરિયો તે વાર ॥ ૧૦ ॥
નસેનસોમાં પ્રાણ પ્રસરીઓ, શુદ્ધી આવી તવ રૂઝો; મારમાર કરતો ક્રોધ
ભરેલો, અભિમન્યુ ત્યાં ઉઠ્યો. ॥ ૧૧ ॥ ક્યાં ગયો શત્રુ ક્યાં ગયો શત્રુ,
હજીહજી વ્યાપી રીમ; ગટોરમછે અભિમન્યુના, ચરણમાં ધર્યું શીશ.
॥ ૧૨ ॥ સુભદ્રા કહે કુંવર મહારા, કેને શત્રુ કહે છે; શો સગો થાય તા-
હરો જો, ચરણ કાણે નમે છે. ॥ ૧૩ ॥ ઘરમાં ને ઘરમાં વઢો મુઆ, ન-
થી દુશમનદોષ; ભીમ કાકાનો સુત ગટોરમછ, વડિલ તારો ભાઈ ॥ ૧૪ ॥
તે સુણતામાં અતિ હેત આવ્યું, મુમત મોઝા વળિયા; ઉઠાડ્યો ભાઈ
ભુજ ધરી, અન્યો અન્ય મળિયા. ॥ ૧૫ ॥ આંગળી ઝાલી નિકળ્યા આ-
લી, ધામ ભણી સુખ જણિ; તે બેઉ પુઠે હાથ ગ્રહીને, જય જેઠાણી દે-
રાણી. ॥ ૧૬ ॥ મહેત્રમાં આવ્યાં સ્નાન કરાવ્યાં, ભોજન ભેળાં કીધાં; દે-
રાણી જેઠાણીને બે બંધુ. પાન સોપારી લીધાં ॥ ૧૭ ॥ સામાસામો બે
હિંદોળા ખાટ્યો, તેમાં કર્યાં આસન; એક ખાજુ સુભદ્રા બિરાજી, સાથે
અભિમાન તન ॥ ૧૮ ॥ એક હિંદોળે બેઠી હેડંબા, સુત પોતાનો સાથ;
તે બેઠે લાગ્યાં પુછવા, સુભદ્રાને સરવ વાત ॥ ૧૯ ॥ હેડંબા કહે ઓરે
દેરાણી, શું કરેછે સહુ ઘેર; પાંડવ અહીંથી પરચર્યા, તે પછી થઈ શીપેર
॥ ૨૦ ॥ સુભદ્રા કહે સુણો જેઠાણી, કહું કહેલો વાત; તમારે ધામેથી ફ-
રતા ફરતા, મયા જે પાંચે બ્રાત. ॥ ૨૧ ॥ પંચાળ દેશમાં પંચાળી નારી,
પરણ્યા પાંચે વિર; ઘેર જઈને રાજ્ય કીધું, ધર્મ ધોરી ધર ધીર. ॥ ૨૨ ॥
પછી નર દીયર તમારા, આવ્યા એ દ્વારામ તી; હરણ કીધું માલ્યરને, લ-
ગ્ન થયું ત્યાં ફરતી. ॥ ૨૩ ॥ જન્મ થયો અભિમન્યુનો, કહેવાઈ લીલા-

હ્લેર; પાંડુ રાજાને સગતી દેવા, યજ્ઞ કર્યો આપ ઘેર. ॥ ૨૪ ॥ એકારો
 કૃષ્ણ કૌરવ સાથે, કહેવાયા વિશ્વમાં હીવા; તે યજ્ઞમાં અભિમન્યુનો બ-
 બરૂંધે કીધો વિવા. ॥ ૨૫ ॥ તે પછી વાંકા દાહડા આવ્યા, કૌરવે કપટ
 કીધું; દુત દમાડી પાંડવ કેરું, રાજ્યાસન લે લીધું. ॥ ૨૬ ॥ ધૃપતી સ-
 તી દુતમાં દાર્યા, કૌરવ કુમતિ દાહાવ્યા; નગન નચાવવા માર દેતા, પં-
 ચાળી સભામાં લાવ્યા. ॥ ૨૭ ॥ સો વિર મળીને ચીર તાણ્યાં, સતી સાથે
 બળ દાખી, અનેક ચીર પ્રભુએ પુર્યા, ધૃપતીની લાજ રાખી. ॥ ૨૮ ॥
 તે થયા પછી વ્રતી કરી તે, પાછી સોંપી નાર; પાંચે ભાઈને પ્રેમદા તે,
 વન વહ્યાં વર્ષ બાર. ॥ ૨૯ ॥ હું અભિમન્યુને કુંતાજી, રહ્યાં વિદુરને ઘેર;
 મરીબ અવસ્થા આપણી આવી, તે જાણી સરવે પેર. ॥ ૩૦ ॥ ની-
 રધન થયાં ને રાજ્ય મયાં, ને સમજ્યા સહુ લોક; બળદેવે જણ્યું ન વિ-
 તે લઠાવો, માટે વિવાહ કર્યો ફોક. ॥ ૩૧ ॥ ફોક કર્યાની ફીકર નહોતિ,
 નહોતું તે વાતે બ્લેર; પણ ને વિવાહ ભાગીને કર્યો, દુરયોધનને ઘેર. ॥ ૩૨ ॥
 ॥ તેથી મને નહા કલેશ થયો, ને કુંવરે પુછી વાત; મેં દિકરી દિકરી
 કહિ દુલ્હો, મારી છાતીમાં લાત. ॥ ૩૩ ॥ તેથી અભિમન્યુને રીસ આવી,
 કળકળી બોલ્યો આપ; એણે કહ્યું એ કન્યા ન વરૂં તો, બ્રહ્મહત્યાનું
 પાપ. ॥ ૩૪ ॥ એમ કહીને તૈયાર થયો એ, વાર્યું ન કિધું લગાર; કૌરવના
 ભયથી રાત્રિએ, નીકળ્યા ધામની બહાર. ॥ ૩૫ ॥ મેં જણ્યું જે કુંવર
 સાથે, પીહરીયે હું જાગી; મહારા બે બંધુને કરગરીને, એ કન્યા પરણાવું
 ॥ ૩૬ ॥ એમ જણિ હું જોડે આવિ, દારણુ દુષ્મમાં દુલ્યાં; પંથ તણિ
 ફેમ રહી નહીને, દારિકાં મારજી લુલ્યાં. ॥ ૩૭ ॥ વનને વિશે વિપત વે-
 ઠી, આવિ પોહોચ્યાં હાંધ; અજાણે અજાણુ લઠાઈ લઠયા, નિચા સમે
 બે ભાઈ. ॥ ૩૮ ॥ ઘેરે મટોરમછ દિકરા દાતા, ભાઈને બહુ સમજવો;
 હઠ મુકી દે એ કન્યાની, ઘેર પાછો મોકલાવો. ॥ ૩૯ ॥ કલેશની કન્યા
 ન જોઈએ આપણે, ધણિક મળસે તન; કાકીનાં તેવાં વેણુ સુણિ, વહે
 મટોરમછ વચન. ॥ ૪૦ ॥ આ કાકી ભાઈને પાછા મોકલું, લાજે મહારા
 બાપ; એ કન્યા એને ના પરણાવું, તો બ્રહ્મહત્યા પાપ. ॥ ૪૧ ॥
 સુભદ્રા કહે જાઓ હેડંબા, આશો તમારો ધારો; તમ સુત ટંટાનો તંત
 લે છે તમે, પાસે છો કેમ ન વારો. ॥ ૪૨ ॥ હેડંબા કહે ટેક મહે છે, તેમાં
 તે હું શું વારું; મરવું ન કરવું પાછાં ન ફરવું, કામ એ ક્ષત્રીનું સા-
 ર. ॥ ૪૩ ॥ ધારે તે કરે કુંવર મહારો, હું પણ પક્ષે ધાવું; દ્વારકાં વિશ-

જો પુત્રને મારે, તો દ્વારિકાં ગળિ જઈ. ॥૪૪॥ સુભદ્રા સુણિ વિસ્મય
પામી, સુરતણિ છે સવાઈ; માતનું જોર તેનો દીકરો કરે, ધાર્યું તેમાં શી
નવાઈ, ॥૪૫॥ પછી હેડંબાનો પુત્ર પુછેછે, કાઢી ક્યારે લગ્ન થાશે; જ-
ન લેધને કૌરવ જોધા દ્વારીકાં ક્યારે જશે. ॥૪૬॥ સુભદ્રા કહે કાલે સ-
વારે, નીકળશે એની જન; ગટોરમછ કહે પરમ દાહાડે, હમે થશું સા-
વધાન. ॥૪૭॥ વળણા ॥ એમ કહીને એ રહ્યા, ઓમળ કહું મહિમાય;
કહે વલ્લભ કૌરવ ઘટે, વીવાહ સામગ્રી થાય. ॥

કુટુંબ ૨૪ મું ચોરાગી ચોપાઈ.

વધા વૈશમ પાથે વચન, તુતો સાંભળજે રાજન; હવે હસ્તીના-
પુર શું થાય, કરે ત્યારી દુર્યોધન રાય. ॥ ૧ ॥ લીધી સેન્યા ક્ષોણિ અ-
ગીયાર, કીધા વર રાજને ત્યાર; સાથે સર્વ કુટુંબ પરીવાર, લીધાભી-
શ્મ દ્રોણને કપાચાર. ॥ ૨ ॥ ચોથા અશ્વસ્થામાં પણ સંગ, ભલો
કીધો ત્યાં જનનો રંગ; કર્યા સાબેલા શોભીતા સારા, પેહેરી પટકુળ
નીકળી દારા. ॥૩॥ વાગે કુંડભીડંકા અપાર, થાય ભેર ભુમળ ટેંકાર;
વાગે મેરલી મૌવર સરણાઈ, તાસાં ઢોલ પરધમ વાગે માંદી. ॥૪॥ વાગે
છત્રીસ વાજાં તે સાથે, કાહાડયો વરઘોડો ભુનાથે; વરને સજવીયા
શણુમાર, જમા પટકા ચીરા હીરા હાર. ॥૫॥ કાને કુંડળ લીલમ લળ-
કે, બાંધ્યા બાનુબંધ રત્ન અળકે; કુટે કામનીયો માંજુમાય, ભાણુમતી
દીપક કરમાંય ॥ ૬ ॥ આલ્યા શુભ શોભાયે સોહામ; થયા શુકન આડા
વહાનામ; પુછે પાપી આ શુકન કેવા, કહે મામો ક્તે થાય હેવા. ॥૭॥
પછી આલ્યાસરવસુખ ભેર, નરનારીબાળક ભલીપેર; એણેવણીશોભાવી
છે જન, મનમાં મ્હોટાઈ અભીમાન. ॥ ૮ ॥ થયાલગ્નલગ્ન દ્વારકામતી
ત્યારે બોલ્યોછે છત્રપતી; મામા સેન્યનાં જોડા છે જોડ, ઓપો આલુશ
ણુ શોભે તેહ ॥ ૯ ॥ જોઈ જોઈ જાદવ વિશ્વે થાય, જોઈ બળદેવ બહુ
હરખાય; જોઈ જાણે હેવું વિશ્વપતી, હાવા વેહેવે મને મળ્યો નથી.
॥૧૦॥ ગાજ્યોગોરીયો ગીતાં બાતબાત, જૈયે તેવા ચૈયે પ્રખ્યાત; હેવી
આમના દીધી ભુપાળ, કહ્યા પ્રમાણે કર્યું તતકાળ, ॥૧૧॥ આબ્યાદ્વારી-
કાને ઝાંપે જ્યારે. દીધા કુંડભીડંકા ત્યારે; જેના ઉંટઉપરઘોંસા વાગે,
રસ્તે આવી માગણુ લોક માગે. ॥૧૨॥ ઘણા બંધીજનો આવી જાયે,
આલતે રથ અપસરા નાચે; રસ્તે જતાં થાયે થેઈકાર, ઝુલે ઉંટ હાથીને

તોખાર. ॥ ૧૩ ॥ ઘણા રથ સુખપાલ ને મેના, બોલે છડીદાર જસઘણા
એના; લેછે પુરણ વીવાનો દહાવ, રસ્તે થયા અંતર છંટકાવ. ॥૧૪॥
આવી દ્વારીકાંને ઝાંપે જન, સામા આવ્યા બળદેવ ભગવાન; આવ્યા
બદવ છપન કોટી, અહો જન આવી વણી મહોટી ॥૧૫॥ એવાં વખા
ણ થાય અપાર, દેખી ગાય કૌરવોની નાર; ॥ વળણ. ॥ ગીતાં ગાતી
કામની, નહિ મનમાં કાંઈ શોક વરરાજને નીરજે, આવી ગામનું લોક.

કડવું રપ મું ઝરમરીયા ઝાલા એ રાગ.

બંકા રાજના ડંકા વાગીયા, જદવરાય જંગો; આવી કૌરવકેરીજ-
નરે. જદવરાય જંગો. છત્રપતી હું પધારીયા. જદવરાય જંગો. બળ-
દેવ ભગવાનરે. જ. ॥ ૧ ॥ ભગીશ ભલેરૂ તમાલરૂ. જ, કયાંથી જનૈયા
તમ ઘેરરે. જ. કે આવ્યાને કમ પાછાગયા. જ. પણ તમપર થમ મ્હેરરે
જ. ॥ ૨ ॥ ભુપતી નરપતી નામના. જ. મલપતા દુરીયોધનરે. જ.
સેન્યા સકળ સોહામણી જ. કરશે આ નગરી પાવનરે. જ ॥૩॥ આ
વ્યા હલમલતા હાથીયો. રથ મેનાને સુખપાલરે. જ. આવ્યા છે ઘો-
ડલા ખુખારતા. જ. વાગે મરદંજ ઢોલ તાલરે. જ. ॥૪॥ ગોકુળ ગા-
મના રહેવાશીયો. જ. ઘણા દાહાડા ચારી ગાયરે. જ. હમે વેવીશાળમા
નીયું. જ. હવે આવ્યા ગ્નાતી માંયરે. જ. ॥૫॥ નહીં તો ક્ષત્રી કેહેતું
નતું. જ. સહુ કેહેતું હતું ભરવાડરે. જ. હમે મળ્યા તો દાહાડા વળ્યા.
જ. વેવૈનો માની લેજો પાઠરે. જ. ॥૬॥ ગાય જદવ કેરી કામની. પુ-
લાશો મેલો. નથી અબણુ તમ કુળરે. પુલાશો મેલો થોડાં પુલીને થા-
વો ફાળકો. પુ. વાચારો વેવાણો મુળરે. પુ. ॥ ૭ ॥ બોલો વીચારી હીં-
મર જતનાં, પુ. સંતનુની મછગંધા નારરે. પુ. તે બાધ માંછીની દીકરી.
પુ. તેણે હતું ઘર નાતખારરે. પુ. ॥ ૮ ॥ ગાંધારી વેવણ વડીલ છે. પુ.
તેને, જ પુછી જુઓ વાતરે, પુ. માહાદેવજનો જે નહીયો. પુ. તે પરણી
ગયો તેની સાથરે, પુ. ॥૯॥ આજકાલ વધી પડ્યા વીરવમાં. પુ. પેહ-
લાનો કયાં કહીએ અન્યાય. પુ. તમને લેવા ક્ષત્રીની નાતમાં. પુ. હમે
આ દીજીએ કન્યાયરે. પુ. ॥૧૦॥ અંદ્ર સરીખી અમ છોકરી પુ. વર-
રાજ ભુતડાંનો બાધરે. પુ. ડાહી હમરા દીકરિ દીજીયે. પુ. બુધી નથી વ-
રમાં કાંધરે. પુ. ॥૧૧॥ વાયશ સંગ હંશ બાંધીયે. પુ. જેવો મરકટને

મોતી હારરે. ૫. ભોળવાયા બળદેવ દેછે દીકરી. ૫. કેહેવરાવશે ન-
હી બહુ વારરે. ૫. ॥ ૧૨ ॥ વલણ ॥ એવી રીતે વેવણો, આનંદના
ગીત ગાય; કહ વલ્લભ સહુ લોક ત્યાં વરને જોવા બય.

કડવું ૨૬ મું. રાગ સાખીની ચાલ.

વરરાજને જોઈ જોઈ લોકો, મરડે પોતાનાં મુખ; બળદેવે બીહા-
મણો વર શોધ્યો, જોઈ પેસાનું મુખ. ॥૧૧॥ અંદ્ર સરીખો સુત પારથ-
નો, અભીમન્યુ જેનું નામ; કન્યા લાયક એ વર હો, રૂપે રૂપનો ધા-
મ. ॥૧૨॥ બળદેવજીએ આ વર લેવા, શું જોઈ કીધું પ્રયત્ન; કામડાની
કોટમા બાંધે છે, સુરેખા સરખું રત્ન. ॥૧૩॥ એમ છાના વાતો કરે છે,
ટોળેટોળાં વળી ત્યાંય; બળદેવજી બન તેડીને લાવ્યા, દ્વારીકાં કેરી માં
ય. ॥૧૪॥ સામસામી બે મુકામ આપ્યા, જુજવાં નરને નારી; આસના
વાસના ઘણી કરીને, હળધર ગયા ઉતારી. ॥૧૫॥ એવે આણંદે દીવશ
મયો, તેવે પડી છે રાત; રૂજની વીતી ગટારમણ જગ્યો. થતે મ્હોટે પ
રભાત. ॥૧૬॥ અભેમન્યુને આપે ઉઠાડ્યો, વીર હું દ્વારીકાં બહુ; અર-
જુન સુત કહે મમ વીરા, હું પણ સાવ આવું. ॥૧૭॥ મટારમણ કહે મ-
મ બંધુ, બેઠા બને શીવ શીવ, હું એકલો બહુ સુભદ્રા, કાકીનો વ-
ણો છે અધીરો જીવ. ॥૧૮॥ સુણી સુભદ્રા એમ બોલી, બેઠાએ બોલે તું
ઠાલો; જેવો મ્હારો મોઘો મને તેવો, તારો માને તું બહાલો. ॥૧૯॥ બત્રી-
જ તેં એકલે શાં, રણુ લાવ્યાં તે બતાવો; દીકરા હું આગના આપું
છું, હળીમળી બેઠે જવો. ॥ ૧૦ ॥ મટોડમય કહે ખુશી તમારી, ઉઠો
વીરા થાવો ત્યાર; અભીમન્યુએ વસ્ત્ર પહેર્યાં હાથ લીધાં હથીયાર. ॥
૧૧ ॥ ત્યાર થઈને કુંવર બોલ્યો, એરે મટોડમય બાઈ; તમારે ઘેર છે
સાહેબી ઝાઝી, તેવી નથી જોઈ કાંઈ. ॥૧૨॥ રીઝી સીઝી નવનીધ તમા-
રે, દ્રવ્યેહારે સુરપતી; પણ મને એક ખામી લાગે છે, વાહન કેમ કાંઈ
નથી. ॥૧૩॥ ન મળે ઉંટ કે ન મળે હાથી, ન મળે એક તોખાર; ચર-
ણે ચાલીને દ્વારીકામાં, બશું કેવે પ્રકાર. ॥ ૧૪ ॥ મટોડમય કહે વીરા
મ્હારા, જે કહો તે છે ત્યાર; એમ કહીને દહીત માયાવી. બોલાવ્યા તે-
ણીવાર. ॥૧૫॥ ચાર દહીતનો રથ બેનાવ્યો, ચારને કીધા ઘોડા; ચાર
દહીતનાં પીંડાં બનાવ્યાં, ચારના ચાર અછોડા. ॥૧૬॥ અભીમન્યુ જો
ઈ આણંદ પામ્યો, આ ગુણુ કેમ કળાય; વીરના વખાણુ કરતા આ-
વી, બીરાજ્યો રથમાંય. ॥૧૭॥ ચાણુક ઝાલી હાંકવા બેઠો, લીમ ત-

થો કુંભાર; બંને માતાની આમના લીધી, હંકારીયા તોખાર. ॥૧૮॥ રથ
 ચલાવ્યો પવન વેગે, દ્વારીકાં લગભગ થાય; એક જોજન ગામ આધુ
 રહ્યું કે, બોલ્યો અભિમાન ત્યાંય. ॥૧૯॥ આ ભાઈ રથ રાખો હાંધ ઉ-
 ભો, આ રહ્યો અશોક બાગ; તેમાં છે ભોંયડું ઉતરવાનું, જાણે નહીં કો-
 ધ કામ. ॥૨૦॥ ગામમાં ગયાનું કામ નહીં, લેવી છે પરાધ છોરી; નથી
 આવ્યા કરવા શાહુકારી, છે કરવાની ચોરી. ॥૨૧॥ એવું સાંભળીને ર-
 થ રાખ્યો, ઉતરીયા બે વિર; માયાવીયે રથ લોપ કીધો, બાગે ગયાર-
 ભુધીર. ॥૨૨॥ સોદામણી શોભા બાગ તણી છે, લીલાશ ભરી અપા-
 ર; શીતળ વાયુ વાય ઘણેરો, ત્યાં પ્રક્ષ અઢારે ભાર. ॥૨૩॥ વચમાં સ-
 રોવર સુંદીર શોભે, હંસ રહે તે કીનાર; કમળ પોયણા ખુબ ખીલેલાં
 ભમર ભમે વારોવાર. ॥૨૪॥ બપેયા બાગમાં બોલ્યા કરે છે, કોયલ કરે
 બકોર; પોપટ ઝીંણિ ડાળીયે હીંચે, ટાંકા કરે છે મોર. ॥ ૨૫ ॥ શેખર
 પાડી પાડી મેંના બોલે, લોલા છે લાલ રંગ; ચર્કલી ચકચક ચકોર
 બોલે, કૈઆ છે સ્વેત અંગ. ॥ ૨૬ ॥ તેતરના ટાંકા થાય મીઠા, દાદુર
 પક્ષી અનેક; અનંત પક્ષી બાગમાં બોલે, કેહેતાં ન આવે છેક. ॥૨૭॥
 લટરો લીલી તરુવર કેરી, ઘણીક લાંબા વધેલા; ગુલબાસ ગુલછડા ગુ-
 લસળ્યો, ચંપોને ચંબેલી. ॥૨૮॥ મોગરો મલીઆગરીને મરેડી, સુર્ય-
 વંશી પુલ મોહોટા; કરેણા કરેણીને ગુલબાસો, ગુલદાવદી ગલગોટા.
 ॥૨૯॥ ખડચંપો ચંપાવતી ચમરી, અમ્મર પુલ સુવાસી; રેવતિ કેત
 કીને જાંઘ જાંઘ, બોરસલી બોરમાસી. ॥૩૦॥ હારસંગોને અમથીયો છે,
 ફનસવંસી પુલ; જયફળ જવંત્રી તમાલ પત્ર, તજ ઘણી અમુલ. ॥
 ૩૧॥ સફરજનને શ્રીફળ ફેફળ. શીકોરાં સેતુર; શેકટા શીમળો સીતા-
 ફળી છે, લીલાં મરી મ્હા મધુર. ॥૩૨॥ રામફળ જાંમફળ ઝાઢ જાંબુનાં,
 બપેયાને બદામ; ફનસ ફનસ પપનસ લીંબુ, દાઢમડીને જામ. ॥૩૩॥
 અખોડ અંજીર અનનાસ કાંજુ, કમરખ કેળને ડમરા; કલમી આંબા
 બોરડી નારંગી, તે પર ભમે ભમરા. ॥૩૪॥ દ્રાખ ચોડ ચારોળીને પ-
 સ્તા, ફાલસાં ખારેક મ્હોટિ; પીપર લવીંગ અક્કલગરો, એળચીની લાં-
 બ સોટી ॥૩૫॥ અમરચંદન સુખડજામુદ, લજ્યાળું સંકોચેલી; આ-
 શાળ વળીયારી પડો પાંદડી, હેરામણી શામ વેલી. ॥૩૬॥ સમુદ્ર સોસ
 ને નાગર વેલ્યો, પંકજ ધરણ ઢળીયો; પોપટ વેલી ચાંદવેલી તે, પ્રક્ષ-
 માં વાંકી વળીયો. ॥ ૩૭ ॥ વળણ ॥ એવા બાગમાં આવીયા, હરખ્યા
 જોઈ નરેશ; પછી દીકું ભોંયડું, તેમાં કયો પ્રવેશ.

કડવું ૨૭ મું. ॥ રાગ સામેરી. ॥

ઉતરીયા બે ભાઈ ભોંયરામાં, ભોંયરૂ ભારે વીશાળ; મટોરમછે તેમાં કરી
માયા, દહીત કીધા તતકાળ. ॥ ૧ ॥ બે દૈતની ખુરશી કીધી, બેઠા
ભાઈ શ્વાસ વાળ્યો; હેડંબા સુતે ચાર દૈતનો, ઠાલીયો કરીને ઢાળ્યો.
॥ ૨ ॥ ચાર દૈતનાં પાત્ર બનાવ્યાં, લોટા લોટીને થાળા; ચાર દૈત
મનુશ બનાવ્યા, ચાકરી કરવા બાળા. ॥ ૩ ॥ અલીમન્યું જોઈ વીરમય
પામ્યો, ભાઈ પ્રત્યે ઓચરીયો; સામાન ઘર ખટલો જોઈએ તે, ભલો
માંથામાં ભરીયો. ॥ ૪ ॥ એમ અતી મન આનંદ પામ્યા, બેઠા છે બેઉ
બ્રાત; દારિકાંધીશનું નથી અજણ્યું, આવ્યાની જાણી વાત. ॥ ૫ ॥
અંતરકથાન થઈ હરી આવ્યા, ભાણેજ શું ભાવ ભરીયા; આવ્યો છું
મળવા કેહેતા કેહેતા, ભોંયરામાં ઉતરીયા. ॥ ૬ ॥ મટોરમછ કહે કોણ છે
એ, તવ બોલ્યો અભેમાન; આવવા લો મારા નાદના મામા, નામ એ
નું ભગવાન. ॥ ૭ ॥ જાવીહીવા ફાકમાં એ નથી રાજ, વાત જાણું છું તમામ;
કન્યા દેવી ધારી દુશમનને, મોહોટા મામાનું કામ. ॥ ૮ ॥ એમ કહીને
બેશી રહ્યા બે, ભાણેજને દીલ દુઃખ; મામા આવ્યા કે અલીમન્યું, મરડી
બેઠો મુખ. ॥ ૯ ॥ પ્રભુ કહે કેમ આડુ જીએ છે, શો મુજથી થયો શોક;
કસુર છે બધી હજારની, તેણે વીવા કર્યો ફાક. ॥ ૧૦ ॥ સુર્યની સાખ્યે
સત્ય વદુછું, ચોખ્ખે અંતસકરણ; સુખ રૂપે બે ભાઈ મળીને, કરો ક-
ન્યાનું હરણ. ॥ ૧૧ ॥ જેવું ધુમાય તેવું ધુમો, સલમાં છું ગોપાળ; છે-
વટ સુધી સાહ્યતા મ્હારી, વાંકો ન થાયે વાળ. ॥ ૧૨ ॥ અભેમન્યુ કહે
વારૂ મામા, તમે ધારી રૂડી પેર; દારણ દુઃખનો દાદોડો આવ્યો, રહ્યાં પ-
રાયે ઘેર. ॥ ૧૩ ॥ મુજ બાપ કાકા વન સમાર્યા, નાંખી દેધને નેટ; વીકુ-
રને ઘેર પુત્રને માતા, પોશીયે પાપી પેટ. ॥ ૧૪ ॥ બેહેન તમારી સુભ-
દ્રાજી, હું તમારો ભાણેજ; પરઘેર વેડ કરી પેટ ભરીયે, લાંછન તમને
તેજ. ॥ ૧૫ ॥ ભાણેજ ભગની નવ્ય તેડાવ્યાં, સગાઈ શું પડી છુટી; જ-
ગતની લાજ તમોને ન આવી, શું મયું ખાવા ખુટી. ॥ ૧૬ ॥ કળણ કહે
તું સુણ ભાણેજ, કહું વિશ્વનો મહીમાય; દીવશ વાંકા આવે ત્યારે, કે
ઈ સગુ નવ થાય. ॥ ૧૭ ॥ ચઢતો દિવસ હોય તે વારે, રહે વશ મરદ
મેહેરી; આયકત આવે એટલે ભાઈ, થાય વહાલું પણ વેહેરી. ॥ ૧૮ ॥
સમજીને શું મારે છે મેહેણાં, વળી આ વેળા વળશે; ધાર્યું કરો હાંધ કામ
તમારું. જરૂર કન્યા મળશે. ॥ ૧૯ ॥ મટોરમછ સાંભળી થયો ખુશી,

બોલ્યા પ્રાણુલવન; એા ભીમ સુત તમારી પાસે, હું માગું છું વચન.
 ॥ ૨૦ ॥ માયાવી કહે માયો માહારાજ, બોલ્યા અશરણા શરણ; સોજ
 સહસ્ર મ્હેલ મારામાં, તમે ન મુકો ચરણ. ॥ ૨૧ ॥ અભામન્યુને મા-
 હા દુઃખ લાગ્યું, મામા એવું કહો કેમ; મહારા ભાઈને કેવો જણ્યો, શું
 પડ્યો મનમાં વેમ. ॥ ૨૨ ॥ પ્રભુ કહે કાંઈ વેમ નથી ભૈ, ભલે બધે સ્થ-
 ન કરે; પણ તારો વિર છે મસ્કરો, જ્યાં જાય ત્યાં હાંસી કરે. ॥ ૨૩ ॥
 મટારમછ કહે વીર મહારા, હરી કરી ખરી વાત; તેમાં તું દુઃખ લાગ્ય
 ન મનમાં, સમજાવ્યો એમ જાત. ॥ ૨૪ ॥ મટારમછે ગોર્વાદજીને, વેણ
 દીધું તતકાળ; જવો તમારે ધામ ન આવું, પછી ગયા ગોપાળ. ॥ ૨૫ ॥
 મટારમછ કહે મમ વિરા, હવે હું દ્વારીકાં જવું; કૈરવ કુળનો હું છું
 અજાણ્યો, ત્યાં જઈ ઓળખી આવું. ॥ ૨૬ ॥ એમ કહીને ભોંયરામાં
 થી, નીકળી ચાલ્યો ખહાર; નગ્રને દ્વારે આવીને ઉભો, ભીમતણો કુમા-
 ર. ॥ ૨૭ ॥ હેવે દીઠો એક જદવ જતો, મટારમછે બોલાવ્યો; કહો ભા-
 ઇ કાણુ લોક તમે છો, પુછવાને પ્રેમ આવ્યો. ॥ ૨૮ ॥ જદવ કહે જદુ-
 પતિના, હમે જદવ જતે; મટારમછ કહે પધારો, કાંઈ નથી લાંબી વાતે.
 ॥ ૨૯ ॥ એમ કહીને વીદાય કીધો, માયાવિ જે ભુપ; આકતી જોઈ જ-
 દવનીને, તેવું ધરીયું રૂપ. ॥ ૩૦ ॥ જદવ જવો જોઈખનીને, નગ્રને વી-
 શે પળીયો; ખજરમાં ખીજે જદવ દીઠો, તેને જઈને મળીયો. ॥ ૩૧ ॥
 મટારમછ કહે કેમ ભાઈ, વવાઈ આવ્યા ક્યારે; હું નથી જાણતો વાત
 આવ્યાની, જદવ બોલ્યો ત્યારે. ॥ ૩૨ ॥ ગૈ કાલની જન આવેલી છે,
 જનીવાસે જોવા જવો; મટારમછ કહે ચાલો સાથે, મને સઉ ઓળખાવો.
 ॥ ૩૩ ॥ જદવ કહે શું નવ ઓળખે, દુરીયોધન ભુપતી, હેડંબા
 સુત કહે ઓળખાવો, ઓળખતો હું નથી. ॥ ૩૪ ॥ એમ કહી જોડે
 જદવ લીધો, આવ્યા જનીવાસે; જદુ કહે જો માદીયે રાજ, શકુની મા-
 મા પાસે. ॥ ૩૫ ॥ જેદ્રથ ભમદત ભુરીશયેવા, કરણુ સુશરમાય; આ
 દ્રોણુ આ ગોરને આ અમ્મર, આ પ્રદ્ધ ભીરમ પીતાય. ॥ ૩૬ ॥ એમ
 સહુ જોદ્ધા ઓળખાવ્યા, ઓળખી નીકળ્યો ખહાર; ભીમ સુતે જણ્યું,
 ઓળખી દો, કૈરવ કેરી નાર. ॥ ૩૭ ॥ એવામાં એક જદવ કેરી, કામ-
 ની દીઠી ભુપ; માયાવીએ માયા કરીને, તેવું લીધું સ્વરૂપ. ॥ ૩૮ ॥ જ-
 દવની ખીજ ભુવતીને, મળ્યો હેડંબા તંન; સાંભળ સુજની જન આ-
 વીછે, છે તે જોવાનું મન. ॥ ૩૯ ॥ ચાલ તું સાથે સૈયર મહારી, સમજ-

વી લેઈ જાય, નારીયોને જનીવાસે આવ્યો, જોવા લાગ્યો શોભાય.
 ॥૪૦॥ જદવની નારીએ ઓળખાવી, બાણુમતી જે રાણી; તેની સાથે
 ઓળખાવી દીધી, રાણી તણી દેરાણી, ॥૪૧॥ ઓળખાવી શકુનીની
 નારી, શુરસે ભરાયો મનમાં, વેહેરે વેહેર લેઉ તોજ ખરો, એમજ તા-
 ક્યું તનમાં. ॥૪૨॥ ત્યાંથી નીકળ્યો બાણુમતીની, મુખ્ય દાસી દીઠી
 ભુપ; જદુની નારીથી જુદી પડીને. ધર્યું દાણીનું રૂપ. ॥ ૪૩ ॥ પછી
 ગયો બળદેવને ધામે, જોવાને સર્વ તપાસી; તવ રેવંતીએ એમ જ-
 ર્યું, આવી રાણીની દાસી. ॥ ૪૪ ॥ એવું સમજી આડિકાર દીધો,
 આવ્યા શું સંદેહ ખાવા; ગટારગછંકહે રાણીયે મોકલી, સુરેખા કન્યા
 જોવા. ॥૪૫॥ કન્યા દેખાડી રેવંતીયે, રૂપે શશી હોય તેવી; ગટારમ-
 છે મન વિચાર્યું, ભાભી તો ભાઈ જેવી. ॥ ૪૬ ॥ ખીજ સહુને ઓળ-
 ખી આલ્યો, હેડંખાનો તન; મીઠાઈ મેવા લાવ્યો ને આવ્યો, ભોંયરા-
 માં રાજન. ॥ ૪૭ ॥ બે ભાઈએ ભેળા ભોજન કીધું, કહી સહુ માંડી
 ને વાત; એવે સમે દીવશ વીત્યો, પછી ગઈ પોહોર રાત. ॥ ૪૮ ॥ તે
 સમે ભીમનો નંદન બોલ્યો, વીરા અભેમાન જાવું; કૌરવ કાકાને ખં-
 ખેરિને, કાલે રાત્રીએ આવું. ॥૪૯॥ આપણું ધન એણે હર્યું તો. એનું
 હું હરી લેવું; બાગની પાસે મેદાનમાંછું, સમીપ રહ્યા જેવું. ॥૫૦॥ એ-
 મ કહીને જહાર નીકળીયો; બળીયો માયાવી તન; મોહોટા મેદાનમાં
 ઉભો રહીને, માયા રચે રાજન. ॥૫૧॥ વળણ. ॥ મેદાનમાં ઉભો રહી,
 માયા રચે બળવાન; વલ્લભ વહે કામ કારમું. કરે ભીમ સંતાન.

—:(૦):—

કડવું ૨૮ મું ॥ રાગ સાખી. ॥

વૈશમ પાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણજન મેજેરાય; વિસ્તારો તુજને
 સંભળાવું; સુરેખા હરણ મહીમાય, ॥૧॥ કેશ છોડીને શીશ પછાડ્યું,
 માયાવિયે તે વાર; જુજુ જેવડા જીવ ખરી પડા, દહીત થયા નીરધાર.
 ॥૨॥ તેર શહસ્ર અસુર ઉપન્યા, લાંબા પોહોળા સુરા સાથી; તેમાંથી
 હજાર દહીતને, કીધા મોટા હાથી. ॥૩॥ એક હજારને ઉંટ બના-
 વ્યા. ન મળે જેના જોડા; એક શહસ્રને અળખા રાખી, તેના બનાવ્યા
 ઘોડા. ॥૪॥ હાથા ઘોડાને ઉંટ સુઢાં, કીધા ત્રણ હજાર; ત્રણશહસ્ર અ-
 સુર કેરી, સાંકળી કીધી સાર, ॥૫॥ અકેકી સાંકળે એકેક પશુ, બાંધી

દાધુ તે વાર; જુજની જાતના જુજવી ઓળ્યો, ઉભી રાખી નીરધાર. ॥૬॥
 પછી ત્રણ શહસ્રને કીધા, મનુશ જાતી દાસ; એક એક શેવક બેશી ગયો,
 એક એક જનવર પાસ. ॥ ૭ ॥ જેથી જનવર વશમાં રહે, માંને માવ-
 તના ત્રાસ; ત્રણ શહસ્રને ખાવા કીધી, ત્રણ શહસ્રને ઘાસ. ॥ ૮ ॥ એ
 રીતે બાર હજાર હેતો, વાવરીયા વીવેક; રહ્યા તહ હજારમાંથી, અસુર
 હજાર એક. ॥૯॥ ત્રણ સેનો તંબુ બનાવ્યો, જરીયાનનો નહીં જુલ; સોનાનું
 શીખખર હીરા લજકે, ફરતી મોતીની જુલ. ॥૧૦॥ લીલમ લજકે રતનજ
 ચળકે, જોતાં પાંમે મોહ મન; એકસો હેતનું તંબુ વિશે, બનાવ્યું સી-
 હાસન. ॥૧૧॥ સોના ચોપડા સો કર્યા મેહેતા, ખજપણુ કરી ન શકે,
 ખડીયા કલમો લેધું લેધને, બેઠા બેઠા લખે. ॥ ૧૦ ॥ ત્રણ સેને પેરાદાર
 બનાવ્યા, તે બાહાર પેરા ભરો ઉઘાડા આયુધ કરમાં ગ્રહીને, ચોકસ ચો-
 કી કરે. ॥૧૩॥ એકસાન અનુચર બનાવ્યા, ખંખા ખંખા મુખ ભાં-
 ખે; મટારમછની સેવામાં રહી, પંખાથી પવન નાંખે. ॥ ૧૪ ॥ કે પાન
 આપે સોપારી આપે, કે જન ચમ્મર ઢાળે; કે પગ ચાંપે માંગે તે આપે,
 શોભ્યો કળા જેમ સોળે ॥૧૫॥ લીલી ટોપી લીલી કફની, લીલા સુ-
 રવાળે પેઠો; આંખ કપરી આકૃતી જખરી, સોદાગર થઈને બેઠો. ॥૧૫॥
 સીંહાસનપર શોભે માયાવી, થઈ બેઠો વેહેપારી; રજની વીતી વહાણું
 વાહું, દેખાઈ શોભા સારી. ॥૧૬॥ ઉઘડ્યા દરવાજા દ્વારોકાંના, ચાલી
 ગામમાં વાત; વેહેપારી આવ્યો જનવર લાવ્યો, જાણી રાય પ્રખ્યાત.
 ॥ ૧૮ ॥ છત્રપતી છ ગ્રસ્થ ઘણેરો, તેથી આવ્યો વેહેપારી; એવી વા-
 રતા થઈ સભામાં, બળદેવ હરખ્યા ભારી. ॥૧૯॥ કૃષ્ણની પ્રત્યે હશી-
 ને બોલ્યા, સાંભળો શ્રી ગોપાળ; તમેને મુજ સરખું ન મળીયું, એકકે
 વેવીશાળ. ॥૨૦॥ ગ્રહસ્થ વેવાઈનું નામ જાણીને, મોહોટો વેહેપારી આ-
 વ્યો; હાથી ઘોડાને ઉંટ સારા, વેચવા માટે લાવ્યો. ॥૨૧॥ પ્રભુએ જ-
 હ્યું ખેરો વેહેપારી, લાવ્ય હું ખેલ લડાણું; જનવર લેવરાવવાને માટે,
 બળદેવને ચડાણું. ॥ ૨૨ ॥ એમ વાચારી કહે ગીરધારી, કરમ હિણો
 કોઈ આવ્યો, ફેરો એનો ફેમટ પડશે, શું વેચવાને લાવ્યો. ॥ ૨૩ ॥
 જનવર એનું નથી ખપવાનું, બળભદ્ર કરો વિચાર; હું તમ વેહેવાઈ
 ને ઓળખું છું, નાદારનો નાદાર. ॥૨૪॥ ચમડી તોડે પણુ દમડી નછોડે
 પુરણ મખી ચુસ; મરે દોડી ખરચે ન કોડી, જીવનો છે કંજુસ. ॥૨૫॥
 તવ બળદેવને માહું લાવ્યું, શું મુજ વેવાઈ આવો; મુમતપર જનવર
 લેવરાવું, પછી તું કહીશ કેવો. ॥ ૨૬ ॥ કૃષ્ણ કહે તમે મમત મુકો,

પન્ડે કહેવા નવ જશો, તમારું બોલ્યું રહેશે તમ પાસે, પાછા વળી
પસ્તાશે. ॥ ૨૭ ॥ બળદેવ કહે જરે અદેખા, લેવરાણું તારી હોડે;
પ્રભુ કહે આબરૂમાં બેસો, આવશે ઢાલે મોહોડે. ॥ ૨૮ ॥ એમ અ-
તીશે વળ ચઢાવ્યો, બળદેવ ઉભા થાય; મુમતે ભરીયાને સંચરીયા,
જની વાસે જય. ॥ ૨૯ ॥ દુર્યોધને માન્ય દીધું, પુણ્ય બતાવ્યો પ્રેમ,
આસન આપી બેસાડી પુછ્યું, કહો પધાર્યો કેમ. ॥ ૩૦ ॥ બળદેવ
કહે નામ તમારું, સાંભળી વહેપારી આવ્યો; હાથો ઘોડાને ઉંટ સારાં
વેચવા માટે લાવ્યો. ॥ ૩૧ ॥ તેથી વખાણુ થયાં તમારાં, મારી સ-
ભાની માંય; તે સાંભળીને કબ્બુ માઠરો, જાંખો પડી ગયો ત્યાંય.
॥ ૩૨ ॥ અદેખાઈથી એવું બોલ્યો, મુરખ કોઈ આવનાર; દુરીયોધન
શું જનવર લેશે, છે સ્વપનો નાદાર, ॥ ૩૩ ॥ એમ તમારી કરી એષ્ટા-
ળી, માટે ઉઠો તમે જવો; મારા તમારા ટેકને માટે, જૈ જનવર લે
આવો. ॥ ૩૪ ॥ રાજાને હોંમત માંય જે હોંમત, તે આપીને લાવો;
દુરીયોધન કહે લાણું ઝપાટે, હવ તમે ધર જમ્મી. ॥ ૩૫ ॥ મુજ ઘે-
ર વળો પેસો બાળ્યા છે, હરશે નહીં લેમાર; એમ કહીને ચીદાય કી-
ધા; પોતે થયો તૈયાર. ॥ ૩૬ ॥ ઉઠો મામા પહેરો જમા, ઉઠો દુસ્થાસ-
ન; કર્ણવીરા તમે પણ ઉઠો, માને વેવાઈનું મન. ॥ ૩૭ ॥ એમ કહીને
ચારે ઉઠ્યા, રથમાં બેસાં તે વાર; છહેલા ધનને અહંકારે, નીકળ્યા
નગની બાહાર. ॥ ૩૮ ॥ માવના મેદાનમાં જવા લાગ્યા, ટેક ધર્યો છે
સ્પષ્ટ; હાથો ઘોડાને ઉંટ બાંધ્યા, તે તો પડીયાં ઢટ. ॥ ૩૯ ॥ દુરીયો-
ધન કહે જુઓ મામા, મોહ ન લાગે શાયા; આપણુ ઘેર સોઠ્યો નવ
મળે, આવો ઘોડો કે હાવી. ॥ ૪૦ ॥ આપણા લયક છે જનવરો,
મોહ ઘણેરા ચડીયો; એવે લમલમ જતાં જતાં, તંબુ નજરે પડીયો.
॥ ૪૧ ॥ દુરાયોધન કહે જુઓ મામા, હું છું છત્રપતા; પણ જરીઆ-
નનો આવો તંબુ, આપણા ધરમાં નથા, ॥ ૪૨ ॥ એવાં એની સાલખી
દીડી, તંબુ કને પરવરાયા; ચારે જણા રથ વોસીયો, મળવાને ઉ-
તરીયા. ॥ ૪૩ ॥ ડેરા તંબુમાં જવા લાગ્યા, આમળ છત્રપતી; મટાર-
મછના શેવકે રોક્યા, તંબુમાં જવાનું નથી. ॥ ૪૪ ॥ શેઠની આ-
ગના મળ્યા વીના, ચાલ્યા જવો જ્યાં છરના; મામો કહે આતો
છત્રપતી છે, શેવકે કહ્યું તેના ધરના. ॥ ૪૫ ॥ એમ કહી
ત્યાં ઉભા રાખી, એક શેવક મહી જય, શેઠને કહ્યું મળવા

આવ્યા છે, રાજ્યકુંવર દેખાય. ॥૪૧॥ મટોરમછ કહે આવવા દો, કહી
બેઠો આડું જોઈ; છડીદારે કહ્યું છત્રપતીને, હવે જાઓ સહુ કોઈ. ॥૪૭॥
એટલે ચાલ્યા ચારે જણા, ડેહેરા તંબુમાં પેઠા, ભભકો જોઈને ભય
ભરેલા, આવકાર વિના બેઠા. ॥૪૮॥ પછી મટોરમછે સામું જોયું, હ-
શી દીધો આવકાર; કહ્યું કે હશે પાંડવમાંના, બોલ્યો અંધ કુંભાર.
॥૪૯॥ ઓરે મામા આતો જુઓ, પાંડવ ગામોગામ; જોને તે એમને
સંભારે, મ્હારું ન લે કોઈ નામ. ॥૫૦॥ એટલે વેહેપારી પ્રત્યે બોલ્યો,
મામો મુખ વચન; પાંડવ તો લીખારી થઈને, ચાલ્યા મયાછે વન. ॥૫૧॥
અત્ર વસના છે ઉધારા, એવી થઈ છે માત; સહુના શિરોમણી છે આતો,
દુર્યોધન ભુપતી. ॥૫૨॥ વળણ ॥ નરપતિ છત્રપતિ, આ દુર્યોધનરાય;
વશ્વલ વદે વખાણીયો, મામાયે મહીમાય. ॥

કડવું ૨૯ મું રાગ ઝપડની સામેરી.

મટોરમછ કહે મેહેતા મ્હારા, પડે વહેપારમાં વાંધો; શુકન આપ-
ણને મળ્યા માઠા, ઝટપટ ચોપડા બાંધો. ॥ ૧ ॥ આપણે હોંશ ભરેલા
આવ્યા, જોણી કુન્તા તન; રાંડીરાંડ મળેલી સામી, નીકળ્યો દુર્યોધન
॥૨॥ ફેગટ ફેરો પડ્યો આપણે, ચાલો થાઓ તૈયાર; એ આપણો મા-
લ શું લેતો તો, નાદારનો નાદાર. ॥ ૩ ॥ ચમડી તોડે દમડી ન છોડે,
જણું એની કરણી, છે આંધળાનો છોકરો એની, મા આખલાને પર-
ણી. ॥૪॥ મારા હાથીની કિંમત જાણે, પ્રકોદર વાયુ તન; અશ્વની કી-
મત અરજીન જાણે, વળી નિકુળ રાજન. ॥૫॥ ઉંટની કીંમત રાયકા
જાણે, વળી જાણે સહેદેવ; પરિક્ષા વિના પારખશે શું, કંભુસ જીવના
એવ. ॥૬॥ વળણ ॥ મારે બાંધી ચોપડા, જઈએ આપણે ઘેર; દુર્યોધન
દબધ ગયો, ભારે ભભકા ભેર.

કડવું ૩૦ મું રાગ સાખી.

વૈશમપાયન એણિપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુ-
જને સંભળાવું; સુરેખા હરણ મહીમાય. ॥૧॥ શકુની મામો એમ બો-
લ્યો, સાંભળો વાત વહેપારી, એક વેળા કામ પાડી જુઓ, ખખર પડશે
અમારી. ॥ ૨ ॥ જનવરમાં કાંઈ નથી જોવાનું, બધી પરીક્ષા અમને;
કિંમત કહો વ્યાજખી રીતે, માગ્યું દેઈશું તમને. ॥ ૩ ॥ મટોરમ-

છ કહે મારા હાથી, ગજથી ઉંચા ભરાય; તેની કિંમત એક એક ગ-
જે, પાંચ પાંચ હજાર થાય. ॥૪૮॥ ઉચ્ચક કીમત અશ્વ ઉંટોની, અક્કે
કે એક અયુત; માગણી તાગણી નહી કરવાની, સમજે ક્ષત્રી સુત.
॥ ૫ ॥ દુર્યોધન કહે કબુલ છીએ, ગજ ભરવાનો લાવો; અસત્ય ધર્મ
કાંઈ ન મળે, સાથે જોવાને આવો. ॥૫૧॥ તવ ગટોરગછે ગજ દીધો, લીધો
કરણે હાથ; પાવડી ચડી ચાલ્યો માયાવી, મેહેતા મુસદ્દી સાથ. ॥ ૭ ॥
ચાલ્યા શેવકને છડીદારો, શેઠની શેવા માટ; દુર્યોધન કહે મારા ક-
રતાં, રાજના રાજનો ડાઠ. ॥૮॥ ચોપડા લૈ લૈ ઉભા ગુમાસ્તા, કરણ
હાથીને ભરે; ચોપડામાં આંકડા મુકે, ભરતર ચોકસ કરે. ॥ ૯ ॥ ગણી
જોઈને કરણ રાજ, ચોછું ભરવા જય; પણ માયાવી સોળ ગજનો,
હોય તે વીસ ગજ થાય. ॥૧૦॥ એ રીતે એક હજાર હાથી, ભરી ર-
હ્યા સરદાર; ઉચ્ચક કીમત અશ્વ ઉંટોની, ગણતી કરી તે વાર. ॥૧૧॥
દ્વાદશ કોટી થયા રૂપયા, હીસાબ મેળવી દીધો; ગટોરગછ કહે લાવો
નાણાં, આંકડો નિસ્યે કીધો. ॥ ૧૨ ॥ દુર્યોધન કહે ઓરે વહેપારી,
કોણ તમારું મામ; કીયો દેશને ક્યાંના રહેનારા, લખાવો તમારું નામ.
॥ ૧૩ ॥ હુંડી કરીને મોકલી દેશું, અમે તમારે ઘેર; ગટોરગછ રક્ત
લોચન કરી, બોલ્યો બહુ ક્રોધભર. ॥૧૪॥ ઉધારાનો નથી ધંધો, હા-
લે નાણા ગણી આપો, દુષ્ટ કહ પરદેશમા છીયે, વિવકથી માપ માપા.
॥૧૫॥ જને આવ્યા ક્યાં નાણાં લાવ્યા, તે કરતાં લખી દૈયે; ગટોરગછ
કહે અમે શું કરીએ, રોકડ ગણી લૈએ. ॥૧૬॥ દુર્યોધન કહે રોકડા નથી,
રાખો ભરોંસો અમારો; અધીર આવતી હોય તો રેવાદો, આ રહ્યો માલ
તમારો. ॥૧૭॥ ગટોરગછ કહે નાણાં નતાં તો, શીદ કર્યો વેહેપાર; ચો-
પડા અમારા બગડાવ્યા, દીધી તસ્દી અપાર. ॥૧૮॥ શું જુઓ છો જો-
વક મહારા, કરો કારમો કેર; અવળા બાંધી ઉંચા ટાંગી, મારી નાંખો
કેર. ॥ ૧૯ ॥ એટલે એના સેવક કોપ્યા, અવળા બાંધી દીધા; ઉઘાડી
તરવારે પેરા મુક્યા; નજર કેદી કીધા. ॥૨૦॥ દુર્યોધન કહે ઓરે મામા,
દ્વારિકાં વિશે જાઓ; ગ્રહસ્થાને ઘેર ખત ખાતા, લખીને નાણાં લાવો.
॥ ૨૧ ॥ તવ મામાએ અરજ કીધી, એકને છોડો સાર; નાણાં તમારાં
લાવી દૈયે, નહિ લાગે કંઈ વાર. ॥ ૨૨ ॥ ગટોરગછ કહે એકને
છોડો, તવ આવ્યો છડીદાર; ચારમાંથી છુટવું છેકોને, એમ કર્યો ઉ-
ચ્ચાર. ॥૨૩॥ મામો કહે મુજને છુટવા દો, નાણાં લેઈ ઝટ આવું; ત-

વ છોડાવ્યો શકુનીને, મામે કહે હું જઈ. ॥૨૪॥ બે કોઈ નાણાં ધી
 રે છે તો, પાછો આવું આ કામઃધીરનાર કોઈ નહીં મળે તો, મારે તારે
 રામરામ. ॥૨૫॥ એમ કહીને મામે નાઠો, મથો દ્વારીકા ગામ; મોહો માગ્યાં
 વ્યાજ કબુલ કરી, ખત લખી લીધા દામ. ॥૨૬॥ રથ ભરાવી લાવ્યો
 ને આવ્યો, કહ્યું સોદામર દયોને; રાજ ધિરાજને કેદ કર્યા છે, હવે તો
 છોડી દેને. ॥૨૭॥ મટોરમછે મેણી લીધાં, નાણાં તેણીવાર; પાંચેલાને
 છોડી મુક્યા, કહ્યું ખરો વેહેવાર. ॥ ૨૮ ॥ હવે ઉધારે માલ ધીરીશુ,
 માલ સુખે લેઈ જાઓ; ત્રણે હજાર માવત તમે, ગામમાં માલ મુકી
 આવો. ॥ ૨૯ ॥ દુર્યોધન દુરયાસન શકુની, ચોથો કરણરાય; રથમાં
 બેસી આગળ ચાલ્યા, પુઠે જાવર જાય. ॥ ૩૦ ॥ ગામમાં આવ્યા
 વાહન લાવ્યા, બંધાવ્યાં જતીવાસે; માયાવી સેવકો પશુ સોંપીને,
 મયા મટોરમછ પાસ. ॥૩૧॥ બળદેવજીને ખખર પોહોંચી, પાસે બેઠા
 દીનાનાથ; બળદેવજીયે પ્રભુના સામે, મુછે નાંખ્યો હાથ. ॥ ૩૨ ॥
 બે ભાઈ વેહેવાઈ નાદાર મહારો, અદેખાઈથી તું બોલે; પણ બે બધા
 જનવર લાવ્યા, કોણ છે એની તોલે. ॥૩૩॥ પ્રભુ કહે બાઈ મોટો તે
 મોટો, વાત એની નવ થાય; દીવસ કરતાં રાતે શોભા, મમે વધા
 જદુરાય. ॥૩૪॥ એવામાં તો રાત પડીને, વીતી ગઈ થડી ચાર; લોકો
 થે કરી તૈયારી સુવાની, દેવાયાં નમ્રનાં દ્વાર. ॥ ૩૫ ॥ મટોરમછે માયા
 સંકેલી, પાંચસેં દૈત્ય બેનાવ્યા; પાંચસેંના ટોપલા કરીને. નાણાં ભરી
 ઉપડાવ્યાં. ॥૩૬॥ અસુર તેડી ભોંયરે આવ્યો, ભાઈએ આવકાર દીધો;
 એક ખુણે ટોપલા ઠાલવીને, નાણાંનો ઢગ કીધો. ॥ ૩૭ ॥ અભિમન્યુ
 કહે ક્યાંથી આ લાવ્યા, ખુટાડે ન જાય ખુટ્યો, મટોરમછ કહે વીરા
 મહારા, દુષ્ટ કાકાને લુટ્યો. ॥ ૩૮ ॥ એમ કહી બેઠો બંધુ બેઠા, ભેળું
 કર્યું ભોજન; એવે સમે મધ્ય રાત્રી મહને, બોલ્યો ભીમનો તન. ॥૩૯॥
 ઓ વિર હવે જઈ છું હુંતો, દુઃખ દેવા મુજ જતે; તમે તમારે નિર્ભય
 રહેજો, આવીશ હું કાલ રાતે. ॥૪૦॥ અભિમન્યુ કહે નિત્યાન જાઓ.
 તેતો નહીં ઠીક ધારો; મટોરમછ કહે આજનો દહાડો, છે કાઠીયોનો
 વારો. ॥ ૪૧ ॥ એમ કહીને નીકળીયો એ, મથો બાગની બહાર; કેસ
 છોડીને ધુણવા બેઠો, હેડંબા કુમાર. ॥૪૨॥ એટલે એની માયા હાલી,
 બહુજ ચડી ચોટે; ગામમાં હાથી ઘોડા ઉંટ બાંધ્યાં, તે ભોંય પડી આ-
 જોટે. ॥ ૪૨ ॥ ઉંટ ખરાડે હાથો ત્રાડે, અશ્વ પછાડે કે ચરણ;

સરવે જગ્યા જોવા લાગ્યા, જાણ્યું કે પામશે મરણ. ॥૪૩॥ અરેરે કોઈ
ઉપાય કરો, પાડે છે પોકે પોક; થયો ઉત્પાત ને હોકારા, જાણ્યું મામનું
લોક. ॥૪૪॥ ગોવીંદજી તવ હસવા લાગ્યા, આલો તત્પર થયે; શું છે
બળદેવના વેહેવાઈને, તમારો જોવા જાય. ॥૪૫॥ એમ કહીને જોવા
આવ્યા, માયાવીએ ખેલ કીધા; મટોરમછે જનવરોના જીવજ ખેંચી
લીધા. ॥૪૬॥ શરીર સહિત માયાવીને, લોપ એણે નવ કીધા; ખરો-
ખર ચોખ્ખાં કરીને, ખોખાં રહેવા દીધાં. ॥૪૭॥ ત્રણશહસ્ર જનવર મુ-
આં, પાપીને પ્રમટયો શોક; અરેરે માઈં ધર બેઠું, કહીને મુકી પોક.
॥ ૪૮ ॥ મામાયે તવ જોદો માર્યો, કીમ્મત આપણી થાશે; કહેશે કે
આટલામાં રડે છે, નિર નહિ હોય પાસે. ॥ ૪૯ ॥ એમ કહીને છાનો
રાખ્યો, બળદેવજીયે ઢિહું; દુરીયોધન કહે વેવાઈ લાવો, પશુને દાટવા
મીઠું, ॥૫૦॥ પ્રભુ કહે જોઈએ તે આપો, ઓરે બળદેવ જાત; હજધારિ
કહે તું જ અહીંથી, મુક્ય મરકરીની વાત. ॥૫૧॥ એમ કહીને મીઠું દી-
ધું, ખાડા જોડાવ્યા ઘણા; મીઠું નાંખીને નાંખવા માંડ્યા. ખોખાં પશુ
તણાં. ॥૫૨॥ ખાડામાં નાંખેને લોપ થાય. એ કામ માયાનું કહાવ્યું; હર
પ્રકારે નુકશાન કીધું મીઠું પણ બગડાવ્યું. ॥૫૩॥ પછી સહુ સહુને સ્થળ
મયા, કૌરવ જનીવાસે; દુર્યોધન બહુ રડવા લાગ્યો, તાણીજી આવ્યાં
પાસે. ॥૫૪॥ આવા ઉંધા વહેપાર કરજો, ઠપકો દીધો અપાર; પછી
સૌ મનવાળી સુતાં શું કર્યું બીમ કુમાર. ॥૫૫॥ જાણું કે લુટવી કા-
કીયોને, જો એક કરું વહેપાર; તો વહેમ ખાઈ કોઈ નહીં આવે, રચું
જુદો પ્રકાર. ॥ ૫૬ ॥ વળણ ॥ જુદો પ્રકાર રચના કરું. એમ સમજ્યો
બળવાન; કહે વણવ રચના કરિ, ઓળખંધ બહુ દુકાન. ॥

—: (૦): —

કડવું ૨૩ મું રાગ સવૈયાનો.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણજનમેજેરાય, વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું સુરેખા હરણ મહિમાય. ॥ ૧ ॥ દરવાજથી બેખાજુએ, લાં-
બો બે ઓળો કીધી; જુજવી જતના તંબુ તાણી, દુકાનો બનાવી દીધી.
॥૨॥ જુજવી જતના કર્યા વહેપારિ, જુદા જુદા વહેપાર; મનુશ જુદી
જુદી જતી, મેહેનતુને માગનાર. ॥ ૩ ॥ કોઈ વેહેપારી કોઈ બીખા-
રી, બનાવ્યા બીમને તંન; પુરણ કહેતાં પાર ન આવે, થોડું કરું વરણન

॥ ૪૦ ॥ વૈદ પુરાણી પ્રાણણ લૈડા, બાઠેલાને બેશી; વીધારથી સારથી-
 યા મેહેતા, ફરતા લેખણ ખોશી. ॥ ૫ ॥ કાયત મુસદ્દીને ઝવેરી, સોની
 ચોકશી જડીઆ; ચીતણીયાને શેઠ પટેલીયા, સલાટ મુથાર કડીઆ.
 ॥ ૬ ॥ ગાંધી નેસ્તીને તંબોળી, પાટીદારને વાણિયા; સરેયાને સાળવી
 પટવા; ચપડીયાને તાણીયા. ॥ ૭ ॥ ખમાર ખાતરી શાવક શણવી, સુ-
 ખડીયા મેવાવાળા; દક્ષણી દુખળાને મરેડા, કાબુલી સીઢી કાળા. ॥ ૮ ॥
 કુંભાર લુહારને કંસારા; રજપુત ગરાસીયા કોળી; ઘાંચી મોચી માળી
 દરજી કંદોઈને પંચોળી. ॥ ૯ ॥ કાઠી લોકને ગોલા ઘોખી, છોપાને ગ-
 ળીઆરા; કણખી કાછીયાને મારવાડી, ચુડગરને બંધારા. ॥ ૧૦ ॥ મા-
 દુ મલને મરકરા છે, ડાશી વાણીયા ઘાટીયા; પસ્તોગીયાને દલાલ ઘાં-
 ચળ, વિંટનાર ને બાટીયા. ॥ ૧૧ ॥ ખાલ પાખરવાનને ખરાદી, કાસદને
 વણુઝારા; રાવળીયાને ભોમ્મ બીલડા, ડબ્બમરને હલકારા. ॥ ૧૨ ॥ કુધા-
 રા તલ્લમી વાડીયા, માડીવાન; વેહેલવાન; દરવાન સરવાનને ભરનારા,
 મસ્તાનને પેહેલવાન. ॥ ૧૩ ॥ રંગારા ચીતારા વિંધારા, પખાલી તુનના-
 રા; ચોધરીને દાતણીઆ વાધરી, સાદડીયા ચુનારા. ॥ ૧૪ ॥ આશેદાર
 ચરવેદાર બહારા, પીઠારને તારકશી; પીંબરા ઇંચેજ ફીરંગી, મુમલને
 પારશી. ॥ ૧૫ ॥ ચોરચડીયાને જુગારી, મુસલમાન ભઠીઆરા; આરબ
 હબશી બાહાર વાશીયા, ઢોંમરને ચમારા. ॥ ૧૬ ॥ બાજીમરને બબ-
 ણીયા છે, ભાંડ બાટ ભવૈયા; નટવા નાચણીયાને વાદી, ગાંધર્વને ગવૈયા.
 ॥ ૧૭ ॥ કાતડા હિજડા ગુણકા દૈયજી, સેવડાને ઝલાલી; ગંડા ફકીર બેગી
 મેવંડા, જતીને હલાલી. ॥ ૧૮ ॥ ભાવસાર ભરવાડને ભાડભુંબ, બુકસેલર
 લેખડીયા; હકીમ દાકતર મેમણ મુમના, તામ્મ ઘડવી ચોઘડીયા. ॥ ૧૯ ॥
 વાંસફોડા સારસ્વત ખોળ, કાપડીને ખલાસી; ક્ષત્રી બ્રહ્મક્ષત્રીને નામ
 બહુરૂપીમધવાશી. ॥ ૨૦ ॥ વકીલકાપડીને છાપતીયા, કઠીઆરાકુંઢીમરા,
 વળતણીયાને વળાવીયાછે, નાણાવટી તો નરા. ॥ ૨૧ ॥ પર્મ હંશ અને
 ઉદાસી, સંન્યાસીને ત્યાગી; બ્રહ્મચારી ભગવતને ગોંસાંધ, તપેસ્વરીને
 વૈરાગી. ॥ ૨૨ ॥ મુની કાનફ્ટાને પવાઇ, તેલીને બહુ ખાખી; વીશેષ
 વાસ્તાર બે કરીયે તો, વખત વિતે આખી. ॥ ૨૩ ॥ વળણ; ॥ બહુ
 કીધા વેહેપારીયો, સરવે જુજવિ ભત; વહે વલ્લભ રચના રચી, પછી
 થયો પરભાત.

કડવું ૨૮ મું રાગ ધન્યાસરી.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, સુરેખા હરણ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ વાહાણું વાહ્યું દરવાજા
ઉઘડીયા, હોકારો ગામમાં પેઠો; ગોટારમછ એક દુકાન માંડી, શણગાર વે-
ચવા બેઠો. ॥૨॥ સોળ સોળ સણગાર ચણીયા ચોળી, ચીર અતી અ-
મુલ્ય; એક એક નારનાં ખીંટીયે ખીંટીયે, ભેરવીયાં નહીં ભુલ્ય. ॥૩॥
મોટો વેપારી પોતે બનીયો, વેચે વસ્ત્ર શણગાર; દ્વારીકાં વીશે વાત આ-
લી, ઉપમા અપરમપાર. ॥૪॥ છત્રપતીનું નામ સુણી, પરદેશી લોક
આવ્યા, દરવાજા બહાર બજાર કીધું, માલ ઘણેરો લાવ્યા. ॥૫॥ અં-
તરયામીનું નથી અભણ્યું, બાણેજ પર છે દયા; કૌરવની નારીનો ઘાટ
ઘડવા, પોતાના મેહેલમાં ગયા. ॥૬॥ એકસોને આઠ પરટરાણિને, બોલા-
વિ પોતાની પાસે; કહ્યું કે તમે પેહેરી ઓઢીને, જાઓ જનીવાસે. ॥૭॥
કૌરવ કેરી કામનિગોને, ફાગટની પુલાવો; બાહારનું બજાર જોવા માટે,
તેઓને તેડી જાઓ. ॥૮॥ હોરાવળે કાંઈ એમની પાસે, તમારે કાંઈ ન
લેવું; બહારની ચીજ જે લાવશે તેને, હું પેસવા નહીં દેઉં. ॥૯॥ એ
વિ પ્રભુએ આજ્ઞા આપી, પહેર્યું ઓઢ્યું સહુ નાર; આવી સ્ત્રીઓતે જ-
નીવાસે, સહુએ ઢીધો આવકાર. ॥ ૧૦ ॥ દુરયોધનની ભાનુમતીએ,
બોલાવ્યાં હેત આણી; રક્ષમણીને જોડે બેસાડ્યાં, પછી વઢી મુખ વાણી.
॥ ૧૧ ॥ કેમ આવ્યાં પ્રભુની પટરાણી, રક્ષમણી તવ બોલે; જગતમાં
ભામની ભાગ્યશાળી, નથી કોઈ તમ તોલે. ॥૧૨॥ છે ધનવંતા ધણી ત-
મતણા, નામ સુણી લોક આવ્યા; દેશ દેશાન્તરના વેહેપારી, વેચવાને
માલ લાવ્યા. ॥૧૩॥ નગ્રની બારણે બજાર થયું, મંડાઈ બહુ દુકાન; તે
જોવાને જવા સાડું, આવ્યા થઈ સાવધાન. ॥ ૧૪ ॥ સાંભળીને ભાનુ-
મતી પુલી, આજ તમે વાત જાણી; મારા ધણીના નામ પ્રમાણે, નથી
બરોબર મંડાણી. ॥ ૧૫ ॥ એમની પુઠે મનુશ મેદની, ખરેખરી ખં-
ડાય; શ્રદ્ધીમાં મહારા ધણીને નામે, જ્યાં જય ત્યાં મંડાય. ॥ ૧૬ ॥
અમ તોલે કોણ ગ્રહસ્થ છે જગતમાં, પૈસાનો નાવે પાર; અટવાય લક્ષ્મી
ચરણ તળે, મણીયે નહીં લગાર. ॥ ૧૭ ॥ છત્રપતી નથી ભાગ્યશાળી,
હું આવી એમને ઘેર; મારે પગલે હસ્તિનાપુરમાં, થઈ છે લીલા
લીહેર. ॥ ૧૮ ॥ સૌ સુંદરિ ને સતભામાજી, સાંભળી સમજ્યાં એ-

મ; કરમજાદી કેહેવરાવવાનો, પુરણ એમનો પ્રેમ. ॥ ૧૯ ॥ પછી રક્ષ-
મણી એમ બોલ્યાં; ઉઠો તતપર થઈયે; તમારા કંથની આજ્ઞા માગો,
બજાર જેવા જઈયે. ॥ ૨૦ ॥ ભાણુમતી કહે ચાલો વેવાણ્યે, શું આજ્ઞા
દે પતી; ધણીને પુછવાનો ધારો, અમારા વરમાં નથી. ॥ ૨૧ ॥ શું કાંઈ
દાખેલ છીએ ધણીનાં, શું ધણીની ઓશીઆણ; અમોને એ આવીને પુ-
છે, બહાર જતાં ભુપાળ. ॥ ૨૨ ॥ મને પુછ્યા વણ પાણી ના પીયે, વશમાં
રહે રાત દહાડી; પુછ્યા વીના કાંઈ કામ કરે તો, હું નાંખું ધુળ કાઢાડી.
॥ ૨૩ ॥ રક્ષમણી કહે વાડ બાઈ, છત્રપતી બલા સાંખે; અમારા પ્રભુને
પુછીયે નહીં તો, ચામડી કહાડી નાંખે. ॥ ૨૪ ॥ ભાણુમતિ કહે
તમે ડરેલીં, શું કરી નાંખે ગોપાળ; મુજ પતી ટુંકારો કરે તો, દેઉં બે મ-
ણનો માળ ॥ ૨૫ ॥ પ્રભુની નારીયોએ ગાંઠવાળી, શું બોલે મહોટાની ગોરિ; પ-
તીને તુછ્ય જેવો કરી કાઢાડે, એજ કપુતની છોરિ. ॥ ૨૬ ॥ રક્ષમણી કહે
ભાગ્યશાળી છો, વરમાં ચલણ ચાલે; રાણી કહે પુછો મા માંજીને, પતિ
થી પત્ર ન હાલે. ॥ ૨૭ ॥ એમ કહીને વસ્ત્ર પેહેર્યાં, કૌરવની સહુ નાર; શ-
ણુગાર સજી એકસોને છ, નીકળી મુકામ બહાર. ॥ ૨૮ ॥ છ કારભારી-
ની છ નારી, સો ભાઈની સો સાથે; પ્રભુની પટરાણી રક્ષમણી, બાજ્યાં
રાણીને હાથે. ॥ ૨૯ ॥ વાતો કરતી સરવે ચાલી, નીકળી નયની બા-
હાર; ત્યાં તો ઝળહળ શોભી રહ્યું છે, નવું થએલું બજાર. ॥ ૩૦ ॥ ભા-
ણુમતિ પુલીને બોલી, જુઓ પ્રભુની રાણી; દુકાનો મારા નાથના ના-
મની, જુઓ કેવી મંડાણી. ॥ ૩૧ ॥ રક્ષમણી કહે તમારા ધણીના, ના-
મની મંડાઈ સારી; શંખણા રાણી સમજે ન કાંઈ, પુલણીયણ અહ-
કારી. ॥ ૩૨ ॥ બજાર બધું જેતાં ચાલ્યાં, મયાં મટારમછ પાસે; વસ્ત્રને
સુંદીર સણુમાર દીઠા, માયાવાને આવાસે. ॥ ૩૩ ॥ રક્ષમણી કહે ભાણુમ-
તીજી, તમ લાયક શણુમારો; તેવાંજ વસ્ત્ર લાવ્યા વેહેપારી, મોલો જીવ
અમારો. ॥ ૩૪ ॥ એટલે આમળ થૈ ભાણુમતી, મટારમછને પુછે; એક એ-
ક નારીનાં સણુમાર વસ્ત્ર, તેની કીમ્મત શું છે. ॥ ૩૫ ॥ જુદી બાપા મ-
ટારમછ બોલ્યો, દુર હમારો દેશ; ત્યાંની નારીયો બહુ ઇછેછે, આ દેશ
નો પેહેરવેશ. ॥ ૩૬ ॥ માટે મુલ કરવાનું નથી, લેવું હોય તો આવો; તમા-
રાં ઉતારી અહિં મુકો, અમારાં પેરી જાઓ. ॥ ૩૭ ॥ ભાણુમતી કહે રક્ષ-
મણીજી, વેહેપારી આંધળા જેવો; આપણા કરતાં ઉંચા સોનાનો, ભારે
દામીનો કેવો. ॥ ૩૮ ॥ મોતીનો માલ છે બહુ ભારે; હાવો ક્યાંથી મળે જોગ;

સતભામા કહે ઉઘાડો નફો, ભુલે તેના ભોગ. ॥ ૩૯ ॥ ભાનુમતી
 કહે તમેને અમે, સરવે બદલી લેયે; પ્રભુની પ્રેમદા એવું બોલી, બદ-
 લીને ક્યાં જૈયે. ॥ ૪૦ ॥ અમારા ધરમાં ધણી છે નબળો, અણસમજી
 ભગવાન; મુમત ઝાલે જરા ન સમજે, નફો કે નુકશાન. ॥ ૪૧ ॥ ભાનુ-
 મતી કહે ભોગ ભવીશના, કહી કૌરવની પેઠી; વસ્ત્રાભુશણ બદલવાને,
 દુકાનમાં જઈ બેઠી ॥ ૪૨ ॥ મટોરગછ કહે બધું બદલજે, મુજ મનમાં
 રે છે વેમ; ભાનુમતી કહે નથી ગાંડાં, અમે ભુલીશું કેમ. ॥ ૪૩ ॥ એમ
 કહીને બદલી લીધાં, પટકુળને શણગાર; વાલની વીંટી ધરાધરી બદલી,
 નીકળી સરવે નાર. ॥ ૪૪ ॥ ભાનુમતી કહે જાંબુવંતીજી, હવે દેખાઉં-
 છું કેવી; સતભામા કહે શું પુછોછો, ચૈ છબી લક્ષ્મી જેવી. ॥ ૪૫ ॥
 આલ્યાં એવી વાતો કરતાં, ગામમાં આનંદ ભેર; કૃષ્ણ પ્રભુની કામની
 થાતે, ગઈ પોતાને ઘેર. ॥ ૪૬ ॥ પુછ્યા પ્રભુએ સૌ પ્રેમદાને. બેઝરના
 સમાચાર; સતભામા કહે બદલો કીધો, વસ્ત્ર અને શણગાર. ॥ ૪૭ ॥ એ-
 મ કહીને એતો રહ્યાં, પેલી સહુ જનીવાસે; સ્વામીયાને લાભ બતાવ-
 વાને, આવી દુર્યોધન પાસે. ॥ ૪૮ ॥ છત્રપતી કહે ભાનુમતીજી, મને
 પડ્યો એક વેમ; ઇંદ્રાણી સરખું રૂપ તમારું, આજ થયું છે કેમ. ॥ ૪૯ ॥
 ભાનુમતી કહે તપાશી જુઓ, અમારા શણગાર; તમારા જેવા અમે ન
 કરીયે, ઉઘા ઉઘા વેહેપાર. ॥ ૫૦ ॥ હાર્યા ઘોડા જે હોરી આવ્યા, શો
 લાભ લીધો લાવી; જુઓ અમે એક વેપારીને, કેવી છેતરી આવી.
 ॥ ૫૧ ॥ દુર્યોધન કહે જુઓ મામા, બહુ પાકી ભાનુમતી; મામે કહે
 તારી મામી, તે પણ કાચી નથી. ॥ ૫૨ ॥ નારીયાનાં એમ વખાણ કી-
 ધાં, સ્થળે ગઈ સ્ત્રી જન; એવે સમે પોહોર રાત્રી વિતિ, સરવે કર્યું શ-
 યન. ॥ ૫૩ ॥ નમ્રના દરવાજા બંધ થયા, માયાવીએ માયા મેલી; બેઝર
 બધું લોપ કીધું, લીધું બધું સંકેલી. ॥ ૫૪ ॥ પછી બસે દૈત્ય બનાવિ,
 શોના ટોપલા કરીયા; નારીયાના ધુતી લીધેલા, દાગીના તેમાં ભરીયા.
 ॥ ૫૫ ॥ સો દૈત્યને માંથે ઉંચકાવી, ભોંયરામાં સીધાર્યો; નાણાંના ખુણા
 સામે ખુણો, તેમાં ઢગલો માર્યો. ॥ ૫૬ ॥ અભીમન્યુ હસવા લાગ્યો,
 આ પુંજી ન જાય ખુટી; મટોરગછ કહે વારા મહારા, સૌ કાકીયાને લુટી.
 ॥ ૫૭ ॥ એમ કહીને ભોજન ભેળાં, કીધાં બન્ને બ્રાત; હશીહશીને
 વાતો કીધી, એવે ગઈ મધરાત. ॥ ૫૮ ॥ મટોરગછ કહે વિરા મહારા,
 બેઘડી બારણે બંધ; આજે રાત્રી નથી રહેવાનો, કાકીયો કુદાવિ આ-

વું. ॥ ૫૯ ॥ એમ કહિને બહાર નીકળીયો, માયાવી જીલમી જાગ્યો;
મુસ્તકના કેશ છુટા મઠી, પોતે ધુણવા લાગ્યો. ॥ ૬૦ ॥ લાગ્યો
મેદાનમાં ધુણવા, કર્યો માયાવી કોપ; કહે વહલ અબજા તણાં, વસ્ત્રો
કીચાં લોપ. ॥

કડવું ૩૩ મું ॥ રાગ સાખી. ॥

વૈશમપાયન એણાંપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, સુરેખા હરણું મહીમાય. ॥ ૧ ॥ ચીર ચણીયા ચોળી લોપ
કરી, શણગાર રેહેવા દીધા; માયાવી રચના રચીને, ભયંકર જંતુ કીધા.
॥ ૨ ॥ ચીતાકોની ચાકરણો બનાવી, પુરણ મેળવ્યાં પાપ; કલ્હાંના કાળા
નામ બનાવ્યા, સાંકળાના કર્યા સાપ. ॥ ૩ ॥ દામણીના થયા કાનખજુરા,
શરિર ઉપરા ફરતા; મોતીના મંકોડા થમને, ચટ ચટ ચટકા ભરતા. ॥
૪ ॥ વાળીના વીંછુ પાંદડીના વંદા, ઝીણાં મોતીની કીડી, ચુડીચોની
થમ ચંદન ઘોચો, સૌ મેમદાને પીડી. ॥ ૫ ॥ કાળીમાંઠીની કાળીનાગેણો,
તુસીની તનસો કાળી; સળવળાટ શરીરે થયો, જન જગી ભય ભાળી.
॥ ૬ ॥ વજ્ર શરીરે ન મળે કોને, પુરણ પડીઓ શોક; ભયંકર જંતુ દે-
ખીને, પાડે પોકા પોક. ॥ ૭ ॥ જાનઘ્રતણું લોક જમી ઉઠ્યું, ઉડ્યા શ્રી અવીના-
સ; ચાલોરે લોકો જૈયે જોવા, કરીયે કાંઈ તપાસ. ॥ ૮ ॥ તવ સરવે લોક જોવા
આવ્યું, આવ્યા અંધના મુત, શું થયું છે બહારથી પુછે, શું મહી ભ-
રાયું ભુત. ॥ ૯ ॥ આડા અવળા વાંકા ચુંકા, ચરણે વીંટાયા સાપ; ત્રાસે
નાસે ખંખેરી નાંખે, મોઢે પોકારે બાપ. ॥ ૧૦ ॥ ઉચી નીચી અબજા
કુદે, દુઃખ દશા થમ કેવી; સુતરનો તાર પાશે ન મળે, સૌ માયે જણિ
એવી. ॥ ૧૧ ॥ બહારથી બહુ બુમો પાડે છે, છત્રપતી રાજન; દ્વાર ઉઘે-
ડો દ્વાર ઉઘેડો, શું થયું છે વીચન. ॥ ૧૨ ॥ તો પણ કોઈ ઉત્તર નહે;
પુરણ દુઃખમાં પડીયો; છુટે કેશે કુદે સધળી, જેમ જાણે ભુતડીયો. ॥
૧૩ ॥ ચાર ઘડી કુદાવી મારી, એવો કારમો કોપ; ધુણતો બંધ રહી
ને જંતુ, સર્વ કરી દીધા લોપ. ॥ ૧૪ ॥ એટલે વળી ધિરજ મનમાં, શ-
રમમાં સહુ પેઠી; ટોળે ટોળાં ભેમાં થમને, ખુણે ખુણે બેઠી. ॥ ૧૫ ॥
એક નારીયે અદખોલે દ્વારે, કહ્યું કે કષ્ટી કાપો; મુત તાર નથી અમ
પાસે, વસ્ત્રો અમને આપો. ॥ ૧૬ ॥ પુરૂશોની પાસે ઘોળાં વસ્ત્રો,
દિધાં તેણી વાર; ઘોળાં તો ઘોળાં પેહેરીને, બેઠી સરવે નાર. ॥ ૧૭ ॥

પછી બારણાં ઉઘેડી નાંખ્યાં, પેઠા પુરશે તમામ; બળદેવ આળ્યા
 કળ્યા આળ્યા, આળ્યું આળું મામ. ॥૧૮॥ સૌસૌની નારીને પુછે, ઓ
 ખેલ કાણે બનાળ્યો; ચુડા ન મળે ઘોળાં વસ્ત્રો, બાણે રંડાપો આળ્યો
 ॥૧૯॥ બેઘ બેઘને સર્વ હસે છે, મસ્કરી કરે ગોપાળ, રંડાપો રૂડો શો-
 બ્યો પણ, માથા ઉપર વાળ. ॥ ૨૦ ॥ બળદેવજી કળકળવા લાગ્યા,
 આશુ તુજને ઝેર; કેમ કરેછે મસ્કરીયો તું, જ ભાઈ તારે ઘેર. ॥૨૧॥
 પ્રભુ કહે બેઘશું તમાસો, જગતને વેહેવારે; તમાસાનું ન હોય તેડું, રો-
 જ જમાડી મારે. ॥૨૨॥ છત્રપતી તો પુછવા લાગ્યો, બાનુમતીને એ-
 મ; ક્યાં ગ્યાં આભુશણ વસ્ત્રો, કુદવા લાગ્યાં કેમ. ॥૨૩॥ માનુમતી
 કહે ભરથાર મહારા, વાંકો દીવસ થયો; વસ્ત્ર આભુશણ બદલાવીને,
 વેહેપારી છેતરી ગયો. ॥૨૪॥ દુર્યોધન કહે બહુ ડાપણમાં, થયો નફા-
 નો પ્રેમ; રાણી કહે કાલે બનવરો લાવી. છેતરાયા તમે કેમ. ॥૨૫॥
 કોઈને છોકોટા નવ કરસો, અમે તો અહીં નહીં રહિયે; પરણાવો પુત્ર તમે
 તમારે; અમે અમારે જમ્યે. ॥૨૬॥ દુર્યોધન કહે શું કહ્યું છે તે, આ-
 વડી કરો રીસ; જવાનું તો નામ ન દેતિ, તુજ ખોળે મુજ શીશ ॥૨૭॥
 એટલે પાછું કહ્યું રાણીયે; શું કહું નફટ તમને; રાખવાં હોયતો વ
 આભુશણ, કૈથી લાવી દો અમને. ॥ ૨૮ ॥ દુર્યોધને કહ્યું પ્રભુને, વે-
 ણા અમારી માપો, ઘેર જમ પોઆડી દેશું, નારીના પોશાક આપો.
 ॥૨૯॥ બળદેવજી કહે આપો વિરા, કહ્યું માન્યુ મોરાર; આપ્યાં એ-
 કસો છ નારીનાં વસ્ત્ર અને શણમાર. ॥ ૩૦ ॥ પછી સૌ સૌને સ્થળ
 ગ્યાં, ગયો હેડંબા તન; ભોંયરા વીશે અભીમન્યુની, જોડે કર્યું સય-
 ન. ॥ ૩૧ ॥ રાત્રી વિતી બહાણું વાધું, ઉઠ્યો ભીમનો સુત ઓ ભાઈ
 ગામમાં જોને આવું છું, કરી આવું કાંઈ તુત, ॥૩૨॥ એમ કહી બહાર
 નીકળીયો, દુષ્ટને દમવા રાજ; પચીસ દૈત્ય કરી, તેની બનાવી
 શાક ભાજ, ॥ ૩૩ ॥ ગાંસડો બાંધિ માંથે લીધો, પોતે કાછીયો થયો;
 દ્વારીકા ગામના બબર વિશે, વેચવા માટે ગયો. ॥૩૪॥ સારાં શાક જો-
 ઇને લોકો, ભાવજ પુછવા આવે; તવ માયાવી બબર કરતાં, બમણું
 મુલ બતાવે. ॥૩૫॥ તેથી તેનું કોઈ ન લેતું, એવે આળ્યા ખીરધારી
 બનેયા માટે હરનીશ લાવે, શાક સામાન મોરારિ ॥૩૬॥ તેમણે દીઠો ગ-
 ઠોરમછને, પ્રભુ જમ તવ પુછે; સાચા કાછીયા સાચુ કેહેજે, આ શાક-
 નો ભાવ શું છે. ॥૩૭॥ માયાવી કહે ભાવજ શાનો, લેઈ જઓ મહારાજ;

સત્યવાદીને ખવરાવશોમાં લેજો લંપટની લાજ. ॥૩૮॥ એમ કહીનેઆ-
પી દીધું પોતે થયો વિદાય; સાથે સારાં શાક બીજ લીધાં, ઘેર ગયા
જુરુાય ॥૩૯॥ કદી નહીં ને તે દીન પ્રભુ, પેઠા રસોઈ કરવા, માયાવી
શાક જુદાંકીધાં, પાપી તણાં પેટ ભરવા, ॥૪૦॥ અષ્ટીનો સ્વાદ જોયો મહીં
મુકયો, જનૈયા જમવા આવ્યા; બાજઠ ઢાળી બીરાજ્યા સરવે, પ્રભુ
પીરસણું લાવ્યા, ॥૪૧॥ સત્યવાદીને પીરસ્યું સાચું, સોભાઈને માયા
વી; છ કારભારી સહીતને તે, નવીન સામગ્રી ભાવી. ॥ ૪૨ ॥ બાકી
બીજને પીરસ્યું સાચું, જમવાની આજ્ઞા દીધી; ચાખી જોતામાં અતી
સ્વાદ લાગ્યો, કૃષ્ણે કારીગરિ કીધી. ॥૪૩॥ કૈરવે કહ્યું લેજો પાછાં,
પાંચવાની પકવાન; બીજુ ત્રીજુ કાંઈ ખાવું નથી, શાક મુકો ભગવાન
॥૪૪॥ પ્રભુ કહે જોઈએ જોટલું, તેટલું માગી લેજો; દુર્યોધન કહે શાક
તમારું, સધળું મુકી દેજો ॥ ૪૫॥ સ્વાદજ લાગે તેમજ માગે, મુકેછે
ભગવાન; અવિવેકી શાક આરોગે. અંધ તણા સંતાન. ॥૪૬॥ જમતા
જમતા વીખાણ કરે, આજ સુંદીર રસોઈ; ઓ બળદેવ બેલીહારી
જેથે, ચાતુર રાંધનાર કોઈ. ॥૪૭॥ બળદેવ કહે કૃષ્ણ અમારા, રાંધ્યું
સરમે લેવાઈ; કૃષ્ણ કહે કોનુ કરવું તું, અમારા પણ વેવાઈ. ॥૪૮॥ દુ-
ર્યોધન કહે ઓરે મામા, સારી રસોઈ કરે શામ; આપણા ઘરમાં રાંધવા
જોઈએ, કૃષ્ણ સરીખો ગુલામ ॥૪૯॥ અજ્ઞાની છવ દુષ્ટ મતીનો, બો-
લે ફાવે તેમ; માયાવી શાક ઘણું ખાધુ; ગળા લગી આવ્યું એમ. ॥૫૦॥
પછી જમી ઉઠ્યા, બળદેવે મુખવાસ આલ્યા; રસોઈનાં વખા-
ણ કરતા, જનિવાસે આલ્યા. ॥૫૧॥ એવામાં તો રાત્રી પડી, ભત્રી ગયો
દન; દરવાજા નમ્રના બંધ થયા, સરવે કર્યું શયન ॥૫૨॥ ॥ વલણ ॥
એવે મધ્ય રાત્રી થઈ, ઉઠ્યો ભીમ કુમાર; વ્યાસ વક્ષભ એમ ઓચ-
ચરે, નીકળ્યો ભોંયરા જહાર. ॥

કડવું ૩૩ મં રાગ અહોરાયજનો.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુષ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, સુરેખા હરણ મહિમાય, અહોરાયજ સુણીયે. ॥૧॥ મટાર-
મછ મેદાનમાં બેઠો, છુટા મેલ્યા કેશ; એટલે એની માયા ઉપડી, પુરણ
કર્યો પરવેશ. અ. ॥ ૨ ॥ માયાવીની માયા જખરી, હલાવી હલાય;
શાક જમી સુતા છે તેના, પેટમાં ઘુડઘુડ થાય. અ. ॥૩॥ કૈના મોઢામાં

મોળ વહુદી, નીકળતું બહુથુંક; કૈજણને આંકડી આવી, કૈને ચાલી ચુંક.
 અ. ॥ ૪ ॥ અકળાઈ અકળાઈ સરવે ઉઠ્યા, પુરણ દુઃખમાં પેઠા; આં-
 તરડાં દોવાવા લાગ્યાં, કૈ જન ઓકવા બેઠા. અ. ॥ ૫ ॥ ખરળ ખરળ
 સૌ ઓકવા લાગ્યા, પુરાં મળીયાં પાપ; મ્હોમાંથી નીકળે ચકલાં ઉંદરડાં,
 વંદા વીંછીને સાપ અ. ॥ ૬ ॥ ઘરોડીઓ ને કાનખજુરા, ખીરકેલાં
 નીકળી પડતાં; ચાકરણ્યોને ચાંમાચીડીયાં, બહાર પડી તરફડતાં. અ.
 ॥ ૭ ॥ એવું એવું જોઈ ભય પાંમે, પોકારે છે બાપ; અડધા પેટમાં
 અડધા બારણે, લખડે મોટા સાપ. અ. ॥ ૮ ॥ એવું જોઈને ત્રાસ પામીને, પાડે
 પોકા પોક; હોકારા થયા તેથી જગ્યુ, આખા જામનું લોક. અ. ॥ ૯ ॥
 જુગદીશ જગ્યા કેવા લાગ્યા, સરવે તતપર થઈયે; ચાલો લોકો વણ
 પૈસાનો, તમાસો જોવા જઈયે. અ. ॥ ૧૦ ॥ પ્રભુ આઠ્યા લોકોને લાઠ્યા,
 દોડ્યા આઠ્યા બળદેવ; ઓરે વેવાઈ દ્વાર ઉઘેડો, તોફાનની શી ટેવ.
 અ. ॥ ૧૧ ॥ પણ બારણાં ત્યાં કોણ ઉઘેડે, ઓકાઓકજ થાય; કૈકૈ લો-
 ટા ભરીને નાસે, ત્યાંને ત્યાં બેશી જાય. અ. ॥ ૧૨ ॥ તેથી અતીશે દુરગંધ
 ઉડે, ઓઢી મુઝા ઘડી ચાર; જીવજંતુ દેખી દેખીને, ત્રાસ્યા અપરમપાર.
 અ. ॥ ૧૩ ॥ આંતરડાં ઓકીને દોવાયાં, માયાવીનો એ કોપ; ખરેખરી
 શીક્ષા કરીને, માયા કીધી લોપ. અ. ॥ ૧૪ ॥ ન મળે ઓકેલું જીવજંતુ,
 ધીરજ વળી લમાર; બળદેવની બહુ બુમો સુણી, ત્યારે ઉઘેડ્યાં દ્વાર.
 અ. ॥ ૧૫ ॥ એટલે અંતરયામી બોલ્યા, લેવાનો છે લ્હાવો; બારણે
 શા સાડે ઉભા છો, સઉલોક અંદર આવો. અ. ॥ ૧૬ ॥ તવ બળદેવને બહુ
 રીસ ઠ્યાપી, બોલ્યા કળ્ણુ શું એમ; ઉપર રહી મસ્કરી કરાવે, ભાઈ
 તું આઠ્યો કેમ. અ. ॥ ૧૭ ॥ તો ઘેર જ ભાઈ તારે, તવ બોલ્યા ભગવાન;
 શા ઉપર સપડાવો છો અમને, આ શુ નીત્ય તોફાન. અ. ॥ ૧૮ ॥ સપુત વે-
 વાઈ શોધી લાઠ્યા છો, જ્યાંને ત્યાં વાત મવાઈ; રાત પડેને હોબાળો
 નીત્યે, આ તે શી નામી ભવાઈ. અ. ॥ ૧૯ ॥ એકે દિન ઉઘવા નવ દીધા,
 ફજેતી બહુ સસ્તી; આવું અહીં નીત્યે નહી ફાવે, ઉજડછે કે વસ્તા. અ.
 ॥ ૨૦ ॥ તમારો થારો સઉ જોવા જશે, જગતનો છે ધારો; તે કરતાં તો
 જ્ઞાન ન કરે, વેવાઈઓને વારો. અ. ॥ ૨૧ ॥ બળદેવજી ઝખવાણા પડીયા. મયા
 વેવાઈ પાસ; શું હતું તે આજ બુમો પાડી, શો પડ્યો તમને ત્રાસ. અ.
 ॥ ૨૨ ॥ દુર્યોધન કહે ઓ વેવાઈ, પોકાર્યાં અમે બાપ; અમને સહુને
 થઈ મઈ ઉલટી, નીકળ્યા મ્હોમાંથી સાપ. અ. ॥ ૨૩ ॥ બળદેવજી
 કહે બતાવો મુને, કરો છો તમે નવાઈ; કાંઈ નથી ને બુમો પાડો છો, માં-

ડી મીથ્યા ભવાઈ. અ. ૥૨૪ ૥ તમે તમારે કાલ સવારે, છાપજ મોકલી
 દેજો; પછી વરઘોડો ચડાવી આવી, વર પરણાવી લેજો. અ. ૥ ૨૫ ૥
 એમ કહિને પાછા વળીયા, સગી લોક મયું ઘેર; છત્રપતી કહે ઔરે મા-
 મા, ફળેતી થઈ બહુ પેર. અ. ૥ ૨૬ ૥ મામે કહે મુઠ ફળેતી, ભુખે
 છવડો બચ; રાત્રીએ ખીચડી ઔરાવી, ઓકેલા સહુ ખાય. અ. ૥ ૨૭ ૥
 પછી સરવે શીયન કીધું; થયો પ્રાતઃસંકાળ; તવ અંતરધ્યાન થઈને મયા,
 ભાંયરે શ્રી ગોપાળ. અ. ૥ ૨૮ ૥ બે ભાઈ સુતા તેને જગાડયા, બોલ્યા
 ભુમજીવન; વીવેક હોય તો છાબ કન્યાને, આપો ભીમના તન. અ. ૥ ૨૯ ૥
 મટોરમછી કહે રીતી બતાવો, પ્રભુ કહે ત્યારે થાઓ, ભાનુમતીનું સ્વ-
 રૂપ ધરીને, વેવાઈને ગેર જાઓ. અ. ૥ ૩૦ ૥ જોડે ખીજ નારીયો લેવિ,
 માતાં જવું સહુ સાથ, વસ્ત્રને આભુશણ ભરેલી, છાબ લેવી તમ હાથ
 અ. ૥ ૩૧ ૥ માતાં માતાં મંડપે જવું, વેહેવણે વેહેવણે આવ; તમારે
 તો છાબ લેઈને, બેસવું મંડપ માંય. અ. ૥ ૩૨ ૥ પછી સુરેખા કન્યા
 આવી, છાબ બધી લઈ જશે; તે મુકી આવીને ખોળામાં, બેસવાની
 તમ પાસે. અ. ૥ ૩૩ ૥ એ રીતી છે છાબ આપવાની, બોલ્યો ભીમનો
 તન; કરશું વટ વેહેવાર સઘળો, ઔરે ભુમજીવન. અ. ૥ ૩૪ ૥ એટલે
 પ્રભુ વીદાય થયા, ઊઠ્યો માયાવિ ભુપ; છાબદેવા બવાને ધરીયું, ભા-
 નુમતીનું રૂપ. અ. ૥ ૩૫ ૥ એકસોને છ દૈત્ય બનાવ્યા, માયાવી કું-
 માર; એક દૈત્યની છાબ બનાવી, ભર્યાં વસ્ત્ર શણગાર. અ. ૥ ૩૬ ૥
 એકસોને પાંચ રાક્ષસ રહ્યા, તેનિ કરી કંદ કેરી; નવાણું ભાઈની નારી
 નવાણું છ કારભારી કેરી. અ. ૥ ૩૭ ૥ પોતે ભાનુમતી થયેલો, બે-
 લજ કીધો ત્યાંય, છાબ લઈને સૌ સંગ પહીચો, દ્વારીકાં નગની માંય
 અ. ૥ ૩૮ ૥ માતાં માતાં મંડપ બણી, ચાલ્યાં ઊલટ લાવી; બળદેવને
 ત્યાં બખર પોહાંચી, છાબ આપવા આવી. અ. ૥ ૩૯ ૥ બળદેવની
 નારી રેવંતી, તે કહે ધારો ખોટો; અત્યારમાં સૌ ઊભાં રો માવા; મોટાનો
 ચાલ મોહોટો. અ. ૥ ૪૦ ૥ વળણુ એમ કહી જદુકુળની, બેમી
 કીધી નાર; મીતાં માતી આવતી, તેનો કડ વીસ્તાર.

કડવું ૩૨ મું. ૥ રાગ ધુમાશી ઘોળનો ૥

આનીહારે રૂડો વીવા માંડીયો. ટેકઃ ૥ હવે વૈશમ પાચે રૂપી બો-
 લીયા. તુતો મુણજન મેજે ભુપાળ; ર. છાબ લેઈ સાસુ થઈ ચાલીયો,

એતો માયાવી ભીમનો બાળ. ૩. ॥ ૧ ॥ જતાં જતાં મહ્યું લોક
મામનું, એને ભાનુમતી સહુ જાણે; ૩. રાણી કમકેને કમકે ચાલતી,
છેડો ખેંચીને ધુંધટ તાણે. ૩. ॥ ૨ ॥ માતી માતી આવી સહુ સુ-
દરી, પુરા પ્રેમે મંડપમાં પેઠી; ૩. છાબ ગ્રહી ભાનુમતી ભામની, માઠી
તક્ષીયે જમને બેઠી. ૩. ॥ ૩ ॥ તવ રેવંતીજી ઘરમાં મધ, કહ્યું બેટી
પેહેરી આઠી જાઓ; ૩. તારી સાસુજી છાબ દે તુજને, તે તો લમને
ઘરમાં આવો. ૩. ॥ ૪ ॥ તવ સુરેખા કન્યા સંચરી, એને પુરણ ઉલટ
વ્યાપી; ૩. મટોરમછે બોલાવી ભાવથી, કન્યાના કરમાં છાબ આપી.
૩. ॥ ૫ ॥ તે તો લમને ઘરમાં પરવરી, માથે વધાવી ધરી ઉમંગ. ૩. ૦
છાબ લેમ કહ્યું બેટી સંચરો, બેસો જે સાસુને ઉછંગ. ૩. ॥ ૬ ॥ તવ
સુરેખા ત્યાંથી પાછી વળી, માને કહે મંડપમાં પેઠી; ૩. ૦ સાસુ થમ-
ને બેઠો સુત ભીમનો, તેના ખોળામાં આવી બેઠી. ૩. ॥ ૭ ॥ સુરે-
ખા કહે સાસુજી માલ્યરાં; તમ સંગ દીવસ આઠ્યો રૂડો; ૩. ૦ મટોરમછે
મનમાં વીચારીયું, નથી સાસુજી હું છું સાસુડો. ૩. ॥ ૮ ॥ પછી મટોર-
મછ કહે વહુ સાર, ચાલો આપણે ઉભાં ચેચે; ૩. ૦ કેવો મહેલ છે તાલ્યરા
તાતનો, મને દેખાડ જોવાને જૈયે. ૩. ॥ ૯ ॥ તવ સુરેખા કન્યા ઉભી
થમ, ગાલ્યો સાસુજી કરો હાથ; ૩. ૦ વાતો કરતાં મયાં બેઠે મેહેલમાં,
પેહેલો માળ જોવા ચઢયાં સાથ. ૩. ॥ ૧૦ ॥ નીરખી જળી બાહારી
અટારીયો, જોતાં જોતાં ખીજે માળ જાય; ૩. ૦ નીચે કરેલી માયાવી કા-
મની, તેતો જઢુનારી સામી ગાય. ૩. ॥ ૧૧ ॥ એવે ખીજે ત્રીજે માળ
નીરખી, મયાં ચોથે ને પાંચમે માળ; ૩. ૦ પછી છઠોને સાતમો નીરખ્યો,
મયાં ધાબામાં ધાબું વિશાળ. ૩. ॥ ૧૨ ॥ એતો અગાશી ગમનમાં ગા-
જતી, ત્યાં તો શીતળ વાયુ ઝડાય; ૩. ૦ દીસે નગને વન બધું ત્યાં થકી,
વળી અશોક બાગ દેખાય. ૩. ॥ ૧૩ ॥ તવ મટોરમછે વીચારીયું, ન-
થી અહીં કોમ કાળો કામ; ૩. ૦ મહારી સુરેખા બાલી છે એકલી, ભલો
લેમ જવાનો છે લામ. ૩. ॥ ૧૪ ॥ વળણ ॥ છે લાગ લેમ જવા તણો,
ભુલું તો મુજ ભોમ; વહન વહે વીચારિયુ, ફરી બેસે નહીં જોમ.

કડવું ૩૬ મું. રાગ સૈયો ઝડપની.

એમ વિચારી ચીર કાઢ્યું, કટી કશીને ખાંધે; આવોરે લાડકઠી
બાલી, કહીને લીધી ખાંધે. ॥ ૧ ॥ વાયુને વંટોળ કીધો, વીજળીનો ચ-

મહાર; મરજના કરી મગને ચઢિયો, લીમ તણો કુમાર. ॥૧૧॥ બામમાં
 પડી બોંયરા વિશે, સુરસપાટે આંચો; ક્યાં મયા અલીમન્યુ બાધ,
 બાલી લાડકડી લાંચો. ॥૩૧॥ એમ કહિ જઈ પાસે બેસાડી, મહારાઈ
 સુરેખાય; અલીમન્યુને ઓળખ્યોને, રડવા લાગી ત્યાંય. ॥૪॥ મારા
 રડયા મારા પીટયા, કરમ હિણા કહાંચા; બોલાવું મહારા બાપને
 તમે, કેમ મને હરી લાંચા. ॥૫૧॥ ઓળખ્યો આ જુનો વર મહારો, ક-
 હીને નાંખી ચીસ; મહારા તાલને તેડાવીને, છેદાવું તમ શીશ. ॥૬૧॥ મટાર
 મછે મન વીચાર્યું, બહી જશે કોઈ વાત; પાર નહી પડે ખેલ ધારેલો,
 થાશે અતી ઉતપાત. ॥૭૧॥ એમ બહી સમજવવા લાંચો, સુરેખાને
 એમ; આવો રૂપાળો વર મુકીને, પેલાને મોઢ્યાં કેમ. ॥૮૧॥ કન્યા ગાળો
 દેવા લાગી, તમને પોહોઆડું ઠેઠ; મટારમછ કહે ગાળો ન દેશો, હું તો
 તમારો જેઠ. ॥૯૧॥ છાનાં માનાં આને પરણો, સંસારનું સુખ માણો; ટું-
 કારો મુજને નવ કરીયે, મારી લજ્યા તાણો. ॥૧૦॥ તમ તેમ ગાળો
 દેવા લાગી, રૂવે અપમપાર; ઘાંટા કહાડે બરકા પાડે નાહાની વચની
 નાર. ॥૧૧॥ મટારમછે શીશ પછાડી, કીધા રાક્ષસ ચાર; મર્ધવા મુખા-
 કારમા કાળા દંત લાંબા ગજ ચાર. ॥૧૨॥ ગોળ ગોળ ગોળા જેવા
 ડોળા, પોહોળાં મોહો કદરૂપ; બારે ભયંકર દેતો દેખી, કન્યા થઈ મછ
 ચુપ. ॥૧૩॥ રાક્ષશે કહે ખાઈ બશું, થનારું હોય તે થાય; સુરેખા
 કહે જેઠ મહારા, તમને લાગુ પાય. ॥૧૪॥ આ રડયા મને ખાઈ જવા-
 ના, રંક બાલી ઉમારો, મુઓ પેલો વર લખમણો, ઓ વર મહારો
 સારો. ॥૧૫॥ અલીમન્યુ તવ હશી પડાયો, બોલ્યો મટારમછ એમ,
 કબુલ કરેછે કન્યા વરને, પાપીયો ખાઓછો કેમ. ॥૧૬॥ ખબડદાર
 કોઈ નવ ખાશે, પાસેને પાસે કરજે, જો એ કન્યા બુમો પાડે, તો એક
 કોળીયો કરજે. ॥૧૭॥ પછી કહ્યું અલિમન્યુને, ઓ વિરા હુ બઉ,
 કન્યાની ત્યાં બુમો પડશે, જે સુરેખા થાઉ. ॥૧૮॥ આશા ભરેલો વર
 આંચો છે, કન્યા વના વળે પાછો; મહારિ તમે ચાંતા ન કરશો, કોઈ વા-
 તે નથી કાચો. ॥૧૯॥ સુરેખા કહે જેઠ મહારા, રાક્ષસ લેતા બવો નહી
 તો મુજને ખાઈ જવાના, કાંઈક દયા લાવો. ॥૨૦॥ મટારમછ કે નહી
 ખાય તમને, બોલ્યા વિના કોઈ વાર; સુરેખા કહે ડાહી થઈશ હું, બો-
 લીશ નહિ લમાર. ॥૨૧॥ બેશીશ તમારા બાધ પાસે, પછી રડયા શું
 ખાશે; માયાવી કહે એવાં ઠાઠાં થઈ, બેસો ભરથાર પાસે. ॥૨૨॥ એ-

મ કહીને બંહાર નીકળીયો. ઉડી આકાશે ચડીયો; શુદ્ધ સુરેખાનું રૂપ
 ધરીને, જે ધાખામાં પડીયો. ॥૨૩૥ પછી પોતે છાપ લોપ કીધી, લોપ
 કરી ખધી નાર; માયાવી ખેત્ર કરેલો તે, રાખ્યો નહિ લગાર. ॥૨૪૥
 ખાવરી ખાલી જહુકુળ નારી, વેહેવાણો મધ કયાંય; છામ આપેલી જો
 વા ગમ તો, તે ન મળે ધરમાંય. ॥૨૫૥ તવ સહુ સુદરી કહેવા લાગી,
 આતો કહિતક કહાવ્યું; ગાંઠાં જેવા ગાવા લાગ્યાં, નિષ્યે સપનું આ
 વ્યું. ॥૨૬૥ રેવંતી કહે શાનું સપનું, માયું છે લાડે કોડે; સુરખા મધ
 છે મહેલ જેવા, એની સાસુ જોડે. ॥૨૭૥ અરેરે તેનો તપામ કરું, કહી
 મહેલમાં દોડી; એરે સુરેખા એરે સુરેખા. એરે લાકડી છોડી ॥૨૮
 ॥ મેડા ઉપર ચઢવા લાગી, બાંદા ઠાઠી બોલાવી; એમા એમા કરતી
 કરતી, સામી સુરેખા આવી. ॥૨૯૥ ચોથે માળે ભેગાં થયાં, મા હીક-
 રી તે થડી; એ માતા કુને બીક લાગા, કહીને ખાઝી પડી. ॥૩૦૥ રે-
 વંતીયે રહે ચાંચે, નીચે તેડા લાવી, પ્રભુ કરી પ્રેમદા સૌ, ખખર પુ-
 છવા આવી. ॥૩૧૥ રેવંતી મહે દીકરી મહારી, તારા જીવને કેમ; મટો-
 રમછ કહે કાળજી મહારું, ઘડકયા કરે જેમ તેમ. ॥૩૨૥ સૌ કહે તારી
 સાસુ કયાં ગમ, કેવું બની ગયું કામ; મટોરમછ કહે ઉંચી ચડીને, ચા-
 લી ગમ એ આમ. ॥૩૩૥ એમા મહારા પેટમાં તો, મરવાનો ભય લા-
 ગે; જવ ઘણો ગભરાય છે મહારા, જણે કોમ હાડ ભાગે. ॥૩૪૥ રેવં-
 તી તવ રહવા લાગી, ચોધારે આંસુ પાડી; પયારી કરી સુરેખાને, સા-
 ચવાંને સુવાડા ॥૩૫૥ અરેરે જેમાંને બોલાવો, જેવરાવો કોમ જોશ
 દોરા કરાવો ચીઠી કરાવો, શો દીકરીનો દોશ ॥૩૬૥ ભુઓ બોલાવો
 જતી બોલાવો, કોમને દાણા દેખાડો; દ્રષ્ટી બાંધો નજર ઉતારો, લાડ-
 કહીને ઉઠાડો. ॥૩૭૥ એટલે જતી દોડા દોડ ચાલી, કન્યા મરડે મુખ;
 મોંઘામ માટે ખાય ગોઠમડાં, સૌ કહે દારણુ દુઃખ. ॥૩૮૥ બળદેવજીત્યાં
 ધામ આવ્યા, બહુ ચીંતામાં પેઠા; ઊદાશ પામી લેલાટ કર દે, સુરેખા
 પાસે બેઠા ॥૩૯૥ ઉતાર ઊતારે નજર નાંધે, કરાવે દોરા ચીઠી; લગન
 વેળા વીધન આવ્યાં, દીકરી દુખી દીઠી. ॥૪૦૥ એવામાં શ્રી કૃષ્ણ આ-
 વ્યા, સેજ સ્વભાવે ત્યાંય; દન્યાને ઓળખી પાછા વળીયા, ઉભા ન-
 રહેવું હાંય ॥૪૧૥ એવામાં સુરેખા બોલી, બળદેવ પ્રત્યે વચન; કૃષ્ણકા-
 ઠાને પાછા બોલાવો, બોળે બેઠાનું મન ॥૪૨૥ બળદેવજીએ બુમ પા-
 ડી, પાછા વળો મમ ભાત; તમારે ઉછંગ બેટી બેસાડો, ઠાઠી મીઠી

કરે વાત. ॥૪૩॥ કળ્પ પ્રભુ કહે કામ છે મહારે, તવ બળને રીસ વ્યાપી;
મારે ખોળે મોટાં કીધાં, ખાળક તારાં અધાપી. ॥૪૪॥ તે બધું મહારૂં
છુટી પડ્યું, દીકરિ ન ॥ સુખી; તેથી ખોળે બેસવા માગ્યું, શું જશે
ખોળો કુખી ॥ ૪૫ ॥ એવું કહ્યું તવ કૃષ્ણજી આવ્યા, બોલાવી રૂંડે
રંમ, આવ્ય સુરેખા કહીને બેસાડી, હરજીએ ઉછંમ. ॥૪૬॥ પછી છા-
નુ માનુ કહ્યું, પોતે સુંદરશામ; તું તારે કર કરતો હોય તે, ન લાઇશ
મારૂં નામ. ॥૪૭॥ મુજ ઉપર રાખવી મેહેરખાની, બેઠી તો તુજથી
કાંપે; મટારમછ કહે તમારી નારીઓ, કેવા ચરણ શીશ ચાંપે. ॥૪૮॥
કળ્પ કહે કાંવે તે કરજે, તારો દીવસ છે ઘેર; ઉછંમથી મટારમછ ઉ-
ઠ્યો, પછી બોલ્યો સુખ ભેર. ॥૪૯॥ પીતાજી હવે ઠીક થયું છે, બચ્યો
સૌ સૌને ઠામ; એમ કહી પથારીમાં સુતો, લેશો નહિ મુજ નામ. ॥૫૦॥
એટલે સરવે વેરાઈ ગયું, બોલી રેવંતી એમ; એ દીકરી તને ખાવા
આપું, શું ખાધા પર પ્રેમ. ॥૫૧॥ વળણ ॥ ખાવા માગો દીકરી, તો
મન ખુશી થાય; કહે વલ્લભ એમ કરગરે, સુરેખાની માય.

કડવું ૩૭ મું રાગ ચૌપાદ.

બોલ્યા વૈશમપાય વચન, મુણ પરીક્ષત રાયના તન; બોલ્યો મ-
ટારમછ હું ખાઉં, લાવો કુંચીયો ઓરડે બહી. ॥ ૧ ॥ ભર્યા પકવાન
બનૈયા કાજ, મમે તો તેમાંથી ખાઉં આજ; તવ માતાને ઉલટ વ્યા-
પી, તેને ઓરડાની કુંચીઓ આપી ॥૨॥ તવ માયાવી ઓરડે ગયો, દી-
ઠાં પકવાન ખુશી થયો; એણે માયા રચી તે વાર, કીધા દૈત્ય એક હ-
બર. ॥૩॥ તેમાં પાંચશે ટોપલા કીધા, પકવાનો ભરાવી દીધા; રહ્યા રા-
ક્ષસ પાંચશે જેહ, ઉપડાવ્યા તેને શીર તેહ. ॥૪॥ પછી ખેલ માયાવી
કીધા, કરિ અદર્શ મોકલી દીધા; તેનો પોહોચાડ્યાં હેડંબા વન, દિધા
ઓરડા બીમને તન. ॥૫॥ હતું તેટલું પકવાન ટાળ્યું, એણે સાફ વા-
શિદ્ધ વાળ્યું; તાળાં લેધને કુંચીયો લીધી, જઈ રેવંતીને દિધી. ॥ ૬ ॥
મયા પકવાન લેધને જેહ; આવ્યા હેડંબા વનમાં તેહ; કર્યો દમલો પ-
કવાંન તણો. તેનો મંજ ત્યાં વાગ્યો ઘણો. ॥૭॥ બેઠી સુભદ્રા હેડંબાય,
કહ્યું શેવકે સઘળ ત્યાંય; બોલી સુભદ્રા ઓ જેઠાણી, ક્યાંથી આવ્યા
પકવાન તાણી ॥ ૮ ॥ કહે હેડંબા સુણો દેરાણી, લાવ્યા દ્વારીકાથી
દૈત્ય તાણી; એ તો વેહેવાઇનું મોકલાવ્યું, તમ સાફ ઠાંક્યું આવ્યું.

॥ ૬ ॥ કહી હર્યાં દેરાણી જોડાણી, બેઉ રહ્યાં છે ઉલટ આણી; રહ્યો
 માયાવી થઈ કન્યાય, બળીભદ્રના બોવન માંય. ॥૧૦॥ તેવે થયો મધ્યા
 ન કાળ, બોલ્યો દુર્યોધન ભુપાળ; ઉઠો નારીયો સરવે જાઓ, છાબ જ
 વહુને આપી આવો. ॥૧૧॥ તવ ઉઠી ભાનુમતિ રાણી, પેહેર્યા પોશા
 ક ઉલટ આણી; પછી છામ કરી તૈયાર, તેમાં ભર્યા વસ્ત્ર શણુમાર. ॥
 ૧૨॥ લીધી ભાનુમતીયે હાથ, બીજ પ્રેમદા ચાલા સાથ; ગીત ગાતી
 સહુ આવી, તવ વેહેવાણોએ બોલાવી. ॥૧૩॥ સહુ સામા સામી માત
 ગાતી, બેઠી ભાનુમતા મદ માતી; તવ રેવંતી વરમાં મધ, ત્યારે સુ-
 રેખા ઉઠી થઈ. ॥ ૧૪ ॥ રેવંતીયે કહ્યું બેઠી જાઓ, સાસુ આપે તે
 છાબ લાવો; બોલ્યો મટોરગછ મુખ એવું, નહિ જાઉં થાય થયું તું
 તેવું. ॥૧૫॥ માથે કહ્યું કાળજની કાયા; આ તો આવી છે સાસુ સા-
 ચી; ત્યારે ચાલ્યો હેડંબા તંને, ગયો મંડપ હસ્તે વદન. ॥૧૬॥ જઈ
 છાબ સાસુ કને લાધિ, પોતાની માતને સોંપી દીધી; પછી પાછો મં-
 ડપમાં પેઠો, ભાનુમતીને બોળે બેઠો. ॥ ૧૭ ॥ તવ ભાનુમતી હરખા-
 ણી, વહુ બહુ રૂપાળી જાણી; એણે અણુ દીઠાનું દીઠું, જાણે માર મહુ-
 ડાંને મીઠું. ॥ ૧૮ ॥ વહુતું નથી રૂપે નરસી, કહી ચાંપે રૂદીયા સરસી;
 વિચાર્યું માયાવીયે એમ, બતાવું સાસુને પ્રેમ. ॥ ૧૯ ॥ બહાલાં લાગો
 છો કહીને દાબી, બનિ મધ ભાનુમતી રાખી; ભાંગી ગયાં એનાં બધાં
 હાક, બેજુનું આ કન્યાનું લાડ. ॥૨૦॥ તપ્યાં નેત્રને તપ્યું શીશ નાંખી
 રાણીયે કારમી ચીસ; તવ શકુની મામાની નારી, એણે ભાનુમતિને
 વારી. ॥ ૨૧ ॥ કયાં કન્યાયે તુજને લાડ, તેમાં શું તારાં બાળ્યાં હાડ;
 એતો છે વહુજી હલેતી, તેમાં શી કરી તેની રજેતી. ॥૨૨॥ કહી ગોદો
 મારો રોસ કીધી, પોતે વહુને બોળે લીધી; બોલ્યાં મામીજી વહુ
 શાણાં, તારો સાસુમાં નથી બે દાણા. ॥૨૩॥ કહિ ચાંપે રૂદીયા સાથ,
 ત્યારે દીધી માયાવાએ બાથ; મામીજી તમે છો બહુ સારાં, મને લાગો
 છો પ્રાણુથી પ્યારાં. ॥૨૪॥ કહિ દબાવી દાખવી રીસ, તવ માંમીયે
 પાડી ચીસ; એના લોચન તરી ગયાં, બધાં હાડજ ચકચુર થયાં. ॥૨૫॥
 મુકી દીધી સુરેખાએ મામી, દાખવામાં ન રાખી ખામી; પછી ભાનુમ-
 તી બોલી એમ. હવે બુમ તમે પાડી કેમ. ॥૨૬॥ બોલી મામીજી સુણ
 રાણી, હવે કન્યાની વાત મેં જાણી; આપણે લેક્ષમણે રાંક, તેનો વી-
 ચાર કરવો કાંક. ॥૨૭॥ બોલી મુખ મરહી ભાનુમતી, મને આ કન્યા

ગમતી નથી; ઠહી પરણાવ્યા વણ પાછાં જૈયે, બળીભદ્રનાં દુશમન
થૈયે. ॥૨૮॥ માટે પરણાવે; રીઝી ખીજી, ઘેર જઈને લાવીશું ખીજી;
બળદેવ તનયા બળદાળે, મહારા છોકરાને મારી નાંખે ॥ ૨૯ ॥ એવી
વાતો કરતી ચાલી; મધ જનીવાસે કર ઝાલી; કહાવ્યું બળદેવજીએ
આવો, વાજતે ગાજતે વર લાવો ॥૩૦॥ તવ બોલીયો અંધ કુમાર;
મામા વરને કરો તૈયાર; એને પીઠી ચોળાવો અંમ, કહાડો વરઘોડો
ખુખ રંમ. ॥ ૩૧ ॥ વળણ ॥ મામે આપી આગના આવો સરવે નાર;
પીઠી ચોળો પ્રેમથી, હવે ન કરશો વાર. ॥

કહવું. ૩૮ મું. ૧ રાગ ધોળજા.

પીઠીચોળે, પીઠી ચોળે પ્રીત આણીરે; વરરાજને ચઢાવે મંગોદક
પાણિરે. ॥૧॥ અતર પુલેલ, નેલ શરીરે ચોળેરે; મીતાં ગાતી, માતી તે
શરીયા ઘોચેરે. ॥૨॥ વરરાજને, હૈયે હરખ નવ માયરે. ઝટપટ કરવા,
આવ્યો દુર્યોધન રાયરે. ॥૩॥ એરે મામા, ટાઢો સ્વભાવ તમારોરે, બાજ
ઠપરથી, વરને ભોંય ઉતારોરે. ॥ ૪ ॥ ઉઘં ટાઢુ, જળ મંજાવી દોનેરે
વરરાજને, હવે નવરાવા લ્યોનેરે. ॥ ૫ ॥ તવ તે મામે, ભોમી ઉતારી
નવરાવ્યોરે; છત્રપતી, વસ્ત્ર આલુશણ લાવ્યોરે. ॥૬॥ મામા ઝટઝટ,
જવાનો રાખો ખટકોરે; જમે પહેરાવો, વરને ચીરોને પટકોરે. ॥ ૭ ॥
તવ તે મામે, પેહેરાવ્યાં વસ્ત્ર સજ્જારે; નાંખ્યા અછાખા, હીરા મો-
તીના હારરે. ॥ ૮ ॥ એટલે રાયના અનુચર આંગણે આવ્યારે, વરને
માટે, ઘોડી શણગાર ને લાવ્યારે. ॥૨૯॥ દુર્યોધને, ઠહું વરને ઉપાડોરે;
વાર ન કરશો, વરરાયને બહાર કહાડોરે. ॥૩૦॥ લાવી તમે, ઘોડો ઉ-
પર બેસાડોરે; પછી સરવે, જનૈયા રસ્તે પાડોરે. ॥૧૧॥ મામાયેતો, વર-
રાયને ઉપાડ્યોરે; બહાર કાઢાડી, ઘોડી ઉપર બેસાડ્યોરે. ॥ ૧૨ ॥ વર-
રાજ તો થૈ બેઠો ઠીકા ઠીકરે, બેસતામાં, થઈ છે દસવીસ છીંકરે. ॥૧૩॥
બોલ્યા રાજ, મામાઆ શુકન કેવારે; મામે કહે, જસ લેઈ આવીએ એ
વારે. ॥૧૪॥ રાય કહે શી, બુદ્ધી તમમાં ભાણુરે; કરો ટપકું, વર-
રાયને મોઢે કાણુરે. ॥ ૧૫ ॥ દ્રષ્ટી ન લાગે, પરણી આવે લાડે કોડેરે;
એટલે માંમે, લાવીને મેંશ વશી મોંઢેરે. ॥ ૧૬ ॥ વરરાજને, શ્રીકૃષ્ણ
આપ્યું હાથરે; મોહોડ ધાલી, પુટે ઊભી એની માતરે. ॥૧૭॥ કહે ભુ-
પતી, વરને મુખવાસ આલોરે; સૌ જનૈયા, વરરાયને લેઈ આલોરે,

॥ ૧૮ ॥ વલણ ॥ લૈ ચાલો વરરાયને, કહે છે દુર્યોધન; વહે વલ્લભ સૌ સાંભળો. ઘોડી તણું વરણન.

કડવું ૩૯ મું. રાગ લક્ષમણની ઘોડીનો.

આંની હારે લક્ષમણ વરની ઘોડલી ટેક ॥ રાજયે દીધિ આગનારે,
મરમડીયાં નીશાન; છત્રીસ વાજાં વાગીયાંરે, ચાલી કૌરવ કેરી જન,
લં ॥ ૧ ॥ જનૈયા જોડે જયછેરે, સાબેલા રૂપવાન; સાજન સારૂ શોભ-
તુરે, બની શોભા સ્વર્ગ સમાન. લં ॥ ૨ ॥ છત્રપતી મહિ માલનોરે,
અછકલો નીચ જત; પુલી પુલી થાય ફાળકોરે, ભાનુમતી વરરાજની
માત. લં ॥ ૩ ॥ મોહોઠ મુસ્તક પર મેલીયો, રામનદીવો હાથ; નવા-
ણું ભાઈની નારીયોરે, ચાલે ભાનુમતીની સાથ. લં ॥ ૪ ॥ બાપ સરીખો
બેટકોરે, લખમણ વર નાદાન, વારે વારે હસ્યા કરેરે, બન્યો બાધો ચ-
કવો બેભાન. લં ॥ ૫ ॥ ડાકેરો મારે ડગોડગેરે, જુએ નમ્રનું લોક; મરડે
મોઢાં વર જોઈનેરે, બીડ ભરાઈ છે અથોઠ. લં ॥ ૬ ॥ દેખાડે સહુને
સાહ્યખીરે, રાજ દુર્યોધન, મુજ જેવો અસ્ત કો નખીરે, એવો અલી-
માન વસ્યો છે મન. લં ॥ ૭ ॥ શુભ શોભાથી આવીયારે, બળદેવજીને
ઘેર; તોરણે વરને રાખીયોરે, પછી પોંખવાની કીધી પેર. લં ॥ ૮ ॥
રેવંતી આવી પોંખવારે, વર પોખ્યાના કોડ; રામન દીવો હાથ-
માંરે, માથે બતરીશ લમરીનો મોહોડ. લં ॥ ૯ ॥ અરગાચાર્ય પોખાવ-
તારે, લેઈ સામગ્રી સાર; વરની કને મામો રહ્યોરે, કરે બ્રાહ્મણ મંત્ર ઉ-
ચ્ચાર. લં ॥ ૧૦ ॥ ધુંસળ મુસળ રવેયોરે, શરીયો શંપુટ ત્રાક; એંતી
પેંતી ઉતારીનેરે, ટીલું તાંબી આમળીયું નાક. લં ॥ ૧૧ ॥ વળણ ॥
એ રીતે વર પોંખીયો, લીધા મંડપ માંય; બાજક પર પધરાવીયો, બેઠા
કપાચાર્ય ત્યાંય.

કડવું ૪૦ મું ॥ રાગ સાખીનો. ॥

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજ-
ને સંભળાવું, સુરેખાહરણ મહીમાય ॥ ૧ ॥ મંડપ માંડયો છે મધ્ય ભા-
ગે, પૂર્વ દીશાયે સભાય; જદવ કૌરવ સૌ ત્યાં બેઠા; મંડપ ચરચા દેખાય.
॥ ૨ ॥ પશ્ચીમ દીશા રચી છે સભા, તેમાં બેઠી સહુ નારિ; તે પણ સ-
ચળી ચરચા દેખે, રચવાની બલીહારી. ॥ ૩ ॥ ગર્ગાચાર્ય ને કપાચાર્ય તે

બેઠા મંડપ માંય; બાજઠ બેઠાછે વરરાજ, શકુની મામા ત્યાંય ॥૪॥
 રેવંતીયે સુરેખાને, ક્યૌ પીઠી આચાર; કન્યા સુડો મોજડી પાનેતર,
 પેહેરાવ્યાં તે વાર ॥૫॥ કન્યા મોઢીયો માંથે મુક્યો, કન્યા રૂપ બના-
 વી; પ્રદુમને ઉંચકી લાવી, મંડપમાં પધરાવી. ॥૬॥ કન્યા પાસે પ્રદુ-
 મન બેઠો, પ્રભુ ભય મન લાવે; પુત્ર મ્હારો પાસે હશે તો, કન્યાને નહિ
 કાવે. ॥૭॥ એવું બણી પુરૂષ પુરાણી, બોલ્યા મુખ વચન; સભામાંથી
 થાંટો કાઢાડી, તેડયો પોતાનો તંત્ર ॥૮॥ કણ્ણ કહે તમે બેસો સભામાં,
 કન્યા કને સોભે નારી; એક દાસીને બેસાડીને, અત્રે આવો વાચારી.
 ॥૯॥ પ્રદુમને કણુલ કીધું, સત્ય વારતા મન વ્યાપી, દાસીને જઈ પા-
 સે બેસાડી, સૌ સામગ્રી આપી. ॥૧૦॥ પોતે જઈને બેઠો સભામાં, શુ-
 ભ શોભા દેખાય; વરકન્યા સામસામી મંડપમાં, પટકુળ આમળ ધરાય.
 ॥૧૧॥ હસ્ત મેળવવાનો સમય થયો, વીંમને વચને તદાપ; આડો પટ
 તે લેઈ લીધો, કીધો હસ્ત મેળાપ. ॥૧૨॥ કન્યાનો કોમળ કર દેખીને,
 ખુશી થયો વરરાય; મામાયે કહ્યું વરરાજને, કેવી છે કન્યાય. ॥૧૩॥
 એટલે હશીને વરરાય બોલ્યો, મુજ પાતા છત્રપતી; પણ મ્હારી નારી
 ના સરખી, એમને નારી નથી. ॥૧૪॥ ઓ મામા હું ભાગ્યશાળી, મા-
 મા કહે સુખ લેજો; છાનો માનો એ કન્યાના, હાથ ઉપર નખ દેજો. ॥
 ૧૫॥ વરરાજ કહે બધું બણું છું, શીખવ્યું છે મુજ મીત્ર; એમ કહી
 નખ દેવા લાગ્યો, કરે પ્રેમ ચરિત્ર. ॥૧૬॥ મટારમછે મન વીચાર્યું, પતી
 ઉપર પ્રેમ ધરાયે; એ લાડ આપણને કરેછે, તો આપણ લાડ કરીયે ॥૧૭॥
 એવું બણીને વરનો પાંચો, દખાવ્યો કરી રીસ; આંમળાં હાડ નાંખ્યાં
 ભાગી, વર ઉઠ્યો પાડી ચીસ. ॥૧૮॥ વળણુ ॥ ચીસ પાડી વર ઉઠીયો,
 આંસુ નિકળી જાય; વ્યાસ વલ્લભ વહે સાંભળું, શું કહે છે વરરાય.

કડવું ૪૧ મું ॥ બીહારીના છાયા. ॥

ઓ મામા મુકાવોરે, જીવ મારો જાય છે; હું તો નહિ પરણુંરે, ક-
 ન્યા મારી માય છે. ॥ ૧ ॥ મામો તવ બોલ્યોરે; એવા ગાંડા નવ થયે;
 કન્યા કોમળ અંગનીરે, તેનાથી શું ડરિ જૈયે. ॥ ૨ ॥ સમજાવી બેસા-
 ડ્યોરે, સભા સહુ નજરે જુએ; હોંશ ગઈ ભાગીરે, બેઠો બેઠો વર રૂએ
 ॥ ૩ ॥ કન્યાયે વિચાર્યુંરે, હાડ ભાગ્યું ખરેખરું; રડે છે કેવારનોરે, માટે
 એને ખુશી કરું. ॥ ૪ ॥ ધુંવટ ઉઘેડ્યોરે, દેખાડી કાન્તી કેવી; માન્યની
 મગા નેણીરે, પુરણુમીના ચંદ્ર જેવી. ॥ ૫ ॥ વર હશી પડ્યોરે; મામા

વહુ બહુ સારી; હવે હું તો પરણુરે, એતો મા નહીં મહારી. ॥૬॥ એવી
રોતે રાજરે, વર રાયને કીધો; ધુંધટ ગટોરમછેરે, ખુશી કરી ખેંચી લી-
ધો. ॥૭॥ ધુંધટ ઢાંકી ધાર્યુરે, વરરાયને દેવા દુઃખ; પાછો ધુંધટ ઉઘેડયો
રે, દેખાડયું મંઝાર મુખ ॥૮॥ વર થયો ઉભોરે, કન્યા કાળી કહલા-
ડી; પીળા પીળા ડાળારે, આતો રાંડ બિલાડી. ॥૯॥ મામે મુખ બોલ્યો
રે, વાત તું કરે છે કેવી; કન્યાતો રૂપાળીરે, તારી મા બીલાડી જેવી. ॥૧૦॥
ખેંચોટી બેસાડયોરે, કન્યા ધારે દેવા દુખ, ધુંધટ ઉઘેડયોરે, દેખાડયું છે
સ્વાન મુખ. ॥૧૧॥ વર થયો ઉભોરે, બાજઠથી પ. ચો ઉતરી; મામા
નહીં પરણુરે, જુઓ કન્યા કુતરી. ॥૧૨॥ મામે કહ્યું બેશ હેઠોરે, મોઢથી
માળ ભણી; તારી માછે કુતરિરે, કહી કુખમાં ચોટી ખણી ॥૧૩॥ તવ ધું-
ધટ ઢાંકયોરે, વરરાયને દેવા દુઃખ, ધુંગટ ઉઘેડયોરે, દેખાડયું ગર્ધવ મુ-
ખ. ॥૧૪॥ વર થયો ઉભોરે, મામા હું તો જમ્મશ મરી; મહારે નથી વરણુરે,
આતોછે ખરતી ખરી. ॥૧૫॥ મામે હાથ ખેંચ્યોરે, ખોટી વાત કરે કેવી;
માર્યો એક ઢાંશોરે, તારિ મા ગર્ધવ જેવી. ॥૧૬॥ વરને બેસાડયોરે, મા-
યાવી તો દેછે દુઃખ; ધુંધટ ઉઘેડયોરે, દેખાડયું રાક્ષસ મુખ. ॥૧૭॥ વર
થયો ઉભોરે, મામા ભારે ભુંડું થશે; આતો રાંડ રાક્ષણીરે, મને તમને
ખાઈ જશે. ॥૧૮॥ ભાનુમતી આવીરે, દીકરાનું દુઃખ જુએ; બેટાધડી
કષ્ટ વેઠોરે, પાલવથી આંસુ લુએ. ॥૧૯॥ મને જે વિતેલુરે, મન માઈ
જાણેછે; મામાજીયે જોયું નથીરે, માટે પક્ષ તાણેછે. ॥૨૦॥ ત્યારે મામે
બોલ્યોરે, ગોર ઉતાવળ કરો; કહોના કહો પણુરે, છોકરો કે બીનથી ખરો
॥૨૧॥ વળણા ગોર બેઉ વળડું બોલીયા, કહો શી કરિયે ભુલ; તેથી
ઉતાવળ હોય તો, કરીએ સરાબ્યા તુલ્ય.

—:૦:—

કડવું ૪૨ મું રાગ સવૈયાનો.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારિ તુજને
સંભળાવું સુરેખા હરણ મહિમાય. ॥ ૧ ॥ ઓળો ગોળો ગોરે વાળ્યો,
ઝટપટ પુર કરવા; વર કન્યાને ઉભાં કીધાં, મંગળ ફેરા ફરવા. ॥ ૨ ॥
વરરાય રડતો ઉભો રહ્યોને, કન્યા ઉભી આંખ મીંચી; વરના કરતાં દે
ખાય કન્યા, એક વેહેતજ નીચી. ॥ ૩ ॥ પેહેલું મંગળ ફેરો ફેરવ્યાં,
ફરી ઉભાં નારી નર; બાજઠે બેઉ ઉભાં રહ્યાં તો, થયાં ખરાખર. ॥ ૪ ॥

સકળ સભા વિસ્મય પામી, કલ્પેદા પણું ગયું; ઊંચાનીચી જરા હતું તે,
 હવે બરાબર થયું. ॥૫૫॥ એવે બીજું મંગળ કરતાં, કરી માયાની કુંચી;
 વરરાય નિચો પડી મયો ને, કન્યા થઇ હાથ ઉંચી. ॥૫૬॥ એવે ત્રીજું મં-
 ગળ વરત્યું, કરી જિભાં બેઠી સાથ; વરરાજ છેક નીચો પડીયો, કન્યા વ
 ધી બે હાથ. ॥૫૭॥ જોઇ સભાસદ વિસ્મય પામ્યા, કેમ પડી ગઇ ખોડ;
 આ વર કન્યા શોભે કેવાં. મા દિકરાની જોડ. ॥૫૮॥ તે જોઇને બળદેવલ
 તું, દાઝ્યું અંતઃકરણ; નોહ્ય નોહ્ય મારી દીકરીઆ, થયું કન્યાનું હરણ
 ॥૫૯॥ આતો છે કોઇ કપટી કન્યા, પુરણ પ્રમટી રીસ; હળમુશળ લેવા
 મયા ધરમાં, છેડું એનું શીશ. ॥ ૧૦ ॥ સભામાંથી ઉઠીને નાઠા, ચેતી
 મયા ભગવાન; મટોરમછને ગોર્વાદલ્યે, તરત બતાવી સાન ॥૧૧॥ સા-
 ન કરી સમજવી દિધો, પોતે જાદવ રાય; હવે વિલબ કાંઈ ન કરતો,
 તું થઇજ વિદાય. ॥૧૨॥ તવ માયાવી ચાતુર ચેત્યો, વરરાજને ઝાલ્યો,
 આધારે ધણી લાડકવાયા, કહીને બગલમાં ધાલ્યો. ॥૧૩॥ મંડપ ઉપા-
 ડી માંથે લીધો, હેડબાને તન; વા વટોળ વીજળી કરીને, ચઢી ગ-
 યો મગન. ॥૧૪॥ અંત્રીક્ષ જઇને ઉભો રહ્યો, બોલ્યો મુખ વચન; સાં-
 ભળજે સુત અંધ તણા તું, રાજ દુર્યોધન. ॥ ૧૫ ॥ રાંડીરાંડના શુકન
 લેઇ, દ્વારિકામાં તું પેઠો; અરજીન નંદન અભીમન્યુ, સુરેખા પરણી બેઠો.
 ॥૧૬॥ ત્રણ દીવસ તમને વિતાડ્યું, તે તો મ્હારું કામ; હું ભીમસેનનો
 દિકરો, મટોરમછ મુજ નામ. ॥૧૭॥ કન્યા લે નાશી નથી જવું, છું ક્ષત્રિ
 સંતાન; વઢવું હોય તો આવજો સરવે, બાગ તણે મેદાન. ॥ ૧૮ ॥ તવ
 દુર્યોધને બુમ પાડિ, શીદ ભાગે વર સુત; આ ભીમસેનના દિકરા તું,
 આપ મ્હારો પુત્ર. ॥૧૯॥ એવું સાંભળી મટોરમછે, વરને બગલથી લી-
 ધો; પરણજે તું તારી માને, કહીને ફેંકી દીધો. ॥ ૨૦ ॥ શેવકોએ
 અદ્ધર ઝીલ્યો, કુંવર થરથર કાંપ્યો; દુર્યોધને ખોળામાં લેઇ, રૂદીયા
 સરસોં ચાંપ્યો. ॥૨૧॥ આ બેટા શું શું કુઃખ પડીયું, બોલ્યો લખમણ
 એમ; વારે વારે મેં કહ્યું મામાને, તોહ્યો ન આવ્યો ઝહેમ. ॥૨૨॥ ચાર
 પ્રકારે રૂપ બતાવ્યાં, મામાયે જુહું બણ્યું; રડી રડીને ઘણું કહ્યું પણ,
 મનમાં કાંઈ ન આણ્યું. ॥૨૩॥ દુર્યોધન કહે મિઠ્ઠાર મામા, વરસ પડયાં
 સૌ છુટી; રડી રડીને છોકરે કહ્યું, તોહ્યે માની વાત જુઠી. ॥૨૪॥ મામો
 કહે શું વાંકો વળીને, જોવું કન્યાનું વાન; શા સારૂ મને ઠપકો દેછે, મુ-
 એ વર બળી બન. ॥૨૫॥ એટલામાં બળદેવલ આવ્યા, હળમુશળ

લેઈ હાથ; ક્યાં ગઈરે એ કારમી કન્યા, તવ બોલ્યો ભુનાથ. ॥૨૬॥ ઓ
હળધારી નહોય એ કન્યા, ભીમ તણો એ તન; સુરેખાને પરણી બેઠો,
નર સુત અભેમન ॥ ૨૭ ॥ ગટોરગછ છે નામ એનું, કન્યાનું સ્વરૂપ
કીધું; હાથી ઘોડા ઘરેણું આપી, અમ ધન લુટી લીધું. ॥૨૮॥ એવું
સાંભળી બળદેવ બોલ્યા, સાંભળો કૃષ્ણ વીર; જ્યારે ને ત્યારે પાંડવ
નડે, એરે શામ શરીર. ॥૨૯॥ પાંડવને તે પેંધા પાડ્યા, ભગની લેવા
દેને; ભગની તેડવા ભીમ આંચો, તે મયો ખુબ ખેને. ॥ ૩૦ ॥ વળી
પાછો સહદેવ આંચો, બાળી મયો બહુ ચેને; વળી અભિમન્યુ યુ-
ધ્ધે આંચો, દાંનવ શરણે લઈને. ॥૩૧॥ આજ તો આંચો પુત્ર ભીમનો.
કર્યું કન્યાનું હરણ; હવે તેનું કેમ કરવું, એરે અશરણો શરણ. ॥૩૨॥
મહુ કહે કે કેમ કરવું તું, જેવી તમારી મરણ; તવ બળદેવ કહે ભુમ-
દાં પહેરો, યુધ્ધે ચડવું હરણ. ॥૩૩॥ કૃષ્ણ મહુ કહે લ્યો પેહેરી આવું,
કહીને ઘરમાં ગયા; એવામાં દુર્યોધન બોલ્યો, જાદવ તો ત્યાર થયા.
॥ ૩૪ ॥ ઓ ભીસ્મ દાદા ઓ દ્રોણ ગુરૂ, જુઓ વાળ્યો આડો આંક;
કન્યા લીધી લક્ષમણની, આજ જુઓ કેનો વાંક. ॥ ૩૫ ॥ દ્રોણ ગુરૂ
કહે વાંક એમનો, કરવું હોય તે કરો; છત્રપતીએ આજ્ઞા દીધી, આયુ-
દ્ધ સરવે ધરો. ॥ ૩૬ ॥ ગોર કૃપાચાર્ય અશ્વસ્થામા, દ્રોણને ભીસ્મ
પીતાય; વીચાર કરવા લાગ્યા બેશી, એકાંત સભામાંય. ॥૩૭॥ દ્રોણ
કહે કેમ કરશું દાદા, છોકરાં આડે આંક; ભીસ્મ પાતા કહે ન્યાય કરો
તો, નહી છોકરાંનો વાંક. ॥ ૩૮ ॥ પ્રથમ કન્યા એ છોકરાની, બળદેવે
ગાંડાઈ કીધી; પણ દુર્યોધને કુંટુંબીનિ, કહો કેમ કન્યા લીધી. ॥૩૯॥
આરતીયો તો આંધળો હોયે, બળદેવજી તો તેવા; પણ કૌરવો એ કન્યા
ને, કબુલ કરનાર કેવા ॥ ૪૦ ॥ અભિમન્યુએ અભિમન્યુની, તારણી
લીધી તાણી; શું તે લેવા દે બીજને, પોતાનું ખુએ પાણી. ॥૪૧॥ બે
છોકરે બ્યાજબી કર્યું છે, તવ કહ્યું કૃપાચાર; લોકો કહેશે પરણાવ્યા
વિના, રહ્યા ગંગા કુમાર. ॥ ૪૨ ॥ જગતની રિતી પ્રમાણે, બનૈયાને
લાજ; કેહેણિ થાશે આપણે માંથે, વિચારો ભીસ્મ મહારાજ. ॥ ૪૩ ॥
ભીસ્મ પિતા કહે તમે વિચારો, એરે ગોર ગુરૂ આજ; આપણું રહેને
પરનું પરણે, તો જય જગતમાં લાજ. ॥૪૪॥ અભિમન્યુ પણ આપણું
છોડું, તેથી રાજ ચેયે; કાલા પાછા વળતા નથો, પરણાવીને જૈયે. ॥
૪૫ ॥ આવા છે કન્યા ઘરમાં ને ઘરમાં, નથી ગઈ પરધેર; દ્રોણ કહે તે

વ્યાજખી કોહોહો, હવે શી કરવી પેર. ॥ ૪૧ ॥ કૌરવ જદવ ભેગા
 થઈને; બે છોકરાંને નડશે; આપણને યુદ્ધમાં સંજ લેશે, ત્યાં તો વઢવું
 પડશે. ॥ ૪૨ ॥ તે માટે આપણે કેમ કરવું, આરે ભીસ્મ પીતાય; આ-
 પણ છતાં છોકરાંને મારે, અણુઘટતું દેખાય. ॥ ૪૩ ॥ ભીસ્મ પીતા કહે
 આપણે સૌની, સાથે યુદ્ધમાં જવું; સામા મોરચા બાંધ્યા પછી, આપણે
 અળખા થાવું. ॥ ૪૪ ॥ આપણે ચારે સત્ય પુરુષોએ, યુદ્ધથી કોરાણે રહે-
 વા; બળદેવ કૃષ્ણને બોલાવીને, આપણી પાસે લેવા. ॥ ૪૫ ॥ કેહેવું કે
 નાનાં છોકરાં સાથે, આપણું એ નહીં કામ; જદવ કૌરવ નથી ઓછા
 કરવા દો સંજરામ. ॥ ૪૬ ॥ એમ સમજાવી આપણા પાસે, રાખવા
 કબજે કરી; છોકરાં નથા હારે એવાં, વઢવાના સુર ભરી. ॥ ૪૭ ॥
 તે કરતાં બળદેવને કૃષ્ણ, ઉપડશે જે વારે; છોકરાંની પક્ષ આપણે કરવી;
 સામા થવું તે વારે. ॥ ૪૮ ॥ એમ ચારે જણ સંતલસ કીધી, એવા-
 માં દુર્યોધન; પોતાના યોદ્ધાને આજ્ઞા કીધી, તૈયાર થાઓ સહુ જન.
 ॥ ૪૯ ॥ એમ કરવા માંડી તૈયારી, જદવ કૌરવ લોક; મટારમછ મંડ-
 પ લેધને, મથો બામ અશોક. ॥ ૫૦ ॥ ભોંયરા બારણે મંડપ મુકયો, પ-
 રણાવવાને સાર; ભોજનને આવકાર દેધ, બોલાવ્યાં ભોંયરા બહાર.
 ॥ ૫૧ ॥ એક સહસ્ર દૈત્ય બનાવ્યા, વિવેક વાત વિચારી; તેમાંથી પાં-
 ચસે નર કીધા, પાંચસે કીધી નારી ॥ ૫૨ ॥ સભા કરીને પુરુષ બેઠા, માય
 છે ગીતાં નારી; એવે નારદને બોલાવ્યા, ઘર વિશે ગીરધારી. ॥ ૫૩ ॥ ચુડો
 પાનેતર કંકુ પડો; મીઠળ નાણાછડી; જે જોઈએ તે સામગ્રી આપી, નારદને
 તે ઘડી. ॥ ૫૪ ॥ પછી પ્રભુએ આજ્ઞા આપી. અશોક બામમાં જવો;
 મંજળે મંજળે દાન દેઉં છું, વર કન્યા પરણાવો. ॥ ૫૫ ॥ તવ નારદજી
 બામમાં મયા, કન્યાયે કીધો શોર; નારદજીને નજરે દેખા, આવ્યું પગમાં
 જોર. ॥ ૫૬ ॥ આરે મારા નારદ કાકા, જઈને કહે આ કરણી; મારા
 તાતને એટલું કહેજો, જય જીનો વર પરણી. ॥ ૫૭ ॥ એટલે માયાવિ
 રાક્ષસ બોલ્યા, હવે કોળીયો કરીયે; સુરેખા કહે હવે ન બોલું, આવો
 અભીમન્યુ વરીયે. ॥ ૫૮ ॥ નારદ કહે આ વર સારો, બેઠા પરણાવી
 દેઉં; બેઠા નારદ પરણાવવાને, કારજ કૃષ્ણનું કેવું. ॥ ૫૯ ॥ વળણ.
 ॥ કારજ સંઘળું કૃષ્ણનું, દે છે કન્યાદાન; વ્યાસ વક્ષસ વાણી વહે,
 છે સાહાય શ્રી ભગવાન.

કડવું ૪૩ મું. રાગ રહેણીનો.

ત્યાં તો સમે વરતે સાવધાન, શોભા ઘણેરીરે; ત્યાં તો દાન દે છે
ભગવાન, શોભા ઘણેરીરે. ॥ ૧ ॥ એવે રાક્ષણીયો ગીત ગાય, શો; ત્યાં
તો હસ્તમેળાપક થાય, શો. ॥ ૨ ॥ ચોરી પેહેલું મંગળ વરતાય, શો; તે-
માં ગાયોનાં દાન અપાય, શો. ॥ ૩ ॥ પછી બીજું મંગળ વરતાય, શો; તે-
માં દાસીનાં દાન અપાય, શો. ॥ ૪ ॥ ચોરી ત્રીજું મંગળ વરતાય, શો;
તેમાં ભુમીનાં દાન દેવાય, શો. ॥ ૫ ॥ ચોરી ચોથું મંગળ વરતાય, શો;
તેમાં ભંડાર સહીત અપાય. શો. ॥ ૬ ॥ પછી રૂપેયા વીંટીયો રમાય, શો;
લાગ્યાં વર કન્યા ગોત્રજને પાય, શો. ॥ ૭ ॥ વળણુ ॥ વર કન્યા પરણી
રહ્યાં, પ્રભુએ દીધું દાન; કહે વલ્લભ પછી કૃષ્ણજી, યુધ્ધે થયા સાવધાન.

કડવું ૪૪ મું. રાગ સાખી.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું, સુરેખા હરણુ મહિમાય. ॥ ૧ ॥ કૃષ્ણ પ્રભુ તૈયાર થઈને,
હાથ લીધાં હથીયાર, ક્રોધ સ્વરૂપ ધારણુ કરીને, નોકળીયા ધર બહાર.
॥ ૨ ॥ એક લક્ષ સાઠ સહસ્ર એકાશી, કુંવર કેરી જોડ; હળધારી હળ
લઈને લાગ્યા, ભદ્રવ છપન કોડ. ॥ ૩ ॥ દુર્યોધને અગીઆર ક્ષોણી, રોન્યા
ક્રોધી ત્યાર; છ કારભારી ને સો ભાષ, હાથ ગ્રહ્યાં હથીયાર. ॥ ૪ ॥
દીધા ડંકા ઉપડયા બંકા, સતવાદી નર ચાર; તે પણ આયુધ લઈને ચા-
લ્યા, સૌ સાથે તે વાર. ॥ ૫ ॥ વર કન્યા પણે પરણી રહ્યાં, નારદ બો-
લ્યા વાંણુ લાવો કુંવર હવે અમને, આપો દક્ષણા દાન. ॥ ૬ ॥ ગટાર-
મછ કહે ભોંયરા વિશે, નમદ નાણું ભરીયું; નારીનાં વસ્ત્રને શણગાર
સુદ્ધાં, તમને અરપણુ કરીયું. ॥ ૭ ॥ નારદજીએ આશીશ દીધી, થયા
અતરધ્યાન; પછી ઉતર્યા ભોંયરા વીશે, પાંડવના સંતાન. ॥ ૮ ॥ કન્યા
ને જઈને બેસાડી, રાક્ષસ ચોક્કીમાં ચાર; ગટારમછ કહે મમ વીરા,
નિકળો યુધ્ધે બહાર. ॥ ૯ ॥ સુરેખા કહે એકલી હું, રહું કેવે પ્રકાર;
એટલે બનાવી માયાવીયે, નાની છોકરીયો ચાર. ॥ ૧૦ ॥ સુરેખાના જે-
વડી તે તો, જોઈ સુરેખાને મમે; પાંચે જણીયો ભેગી થઈને, વાવીધ
રમત રમે. ॥ ૧૧ ॥ પછી બે ભાષ બહાર નીકળીયા, કેવો કર્યો વિવે-

કઃ માયાવી સત્તર દૈત્ય તણો ત્યાં, રથ બનાવ્યો એક. ॥ ૧૨ ॥ તેમાં
અભિમન્યુ બીરાજ્યો, સંગ્રામમાં જીવ પેઠો; ઘોડાના અછોડા ઝાલી,
માયાવિ હાંકવા બેઠો. ॥ ૧૩ ॥ ખરખર ખરખર હથેને હાંક્યો, ચાલી
આવ્યા મેદાન; હિમ્મત રાખી રણમાં ઉભા, યુદ્ધ કરવા બળવાન.
॥ ૧૪ ॥ એટલે બદલ કૌરવ આવ્યા, યુદ્ધ તણા મનસુખા; મેદાન વિશે
જુદે જુદે, જથ્થે જઘને ઉભા. ॥ ૧૫ ॥ બીસ્મ કપાચાર્ય અશ્વસ્થામા, દ્રો
ણગુરુ બળવાન; તે ચાર જૈને અળખા ઉભા, માહા મોટું મેદાન. ॥ ૧૬ ॥
એટલે બોલ્યા અંતરયામી, બીસ્મ પીતાશું એમ; ચાર સત્ય પુરૂષો
સંપ કરો, અળખા ઉભા કેમ. ॥ ૧૭ ॥ બીસ્મ પીતા કહે બાળક સાથે,
આપણે વડવું ન ઘટે; જો કદી છોકરાં જીતશે તો, તૈયાર છીએ છેવટે.
॥ ૧૮ ॥ બદલ કૌરવ સેન્યા સાથે, શું બેને નહિ જીતે; ચરચા જેવા રહ્યા
ઉભા, મોટા મોટાની રીતે. ॥ ૧૯ ॥ તમારે પણ ચરચા જેવા, અળખા
રહેયું બેઠાં; છેવટે સરવે સામા થૈયું, વાંક કાઠે નહિ કોઈએ. ॥ ૨૦ ॥
તવ કૃષ્ણે કહ્યું બળદેવ બંધુ, સમજણની એ વાત; ચાલો એમની
સાથે જઘને, ઉભા રહીએ ભ્રાત. ॥ ૨૧ ॥ એમ વિચારી બન્ને બંધુ, સ-
તીયા પાસે ગયા; બીસ્મ પીતાના રથની સાથે, રથ રાખીને રહ્યા. ॥ ૨૨ ॥
બીસ્મની જોડે રથ પ્રભુનો, પ્રભુ જોડે બળદેવ; બીસ્મ પીતાયે સાન કી-
ધી, રથ બીડાવો એવ. ॥ ૨૩ ॥ એટલે ગુરુ રથ હંકારી, બળદેવ પાસે આ-
વ્યા; તેમની જોડે ગ્રેર કપાચાર્ય, રથ પોતાનો લાવ્યા. ॥ ૨૪ ॥ બીસ્મની જો-
ડે અશ્વસ્થામા, રથ રાખીને રહ્યા; ચારે જણની વચમાં બેને, બંધુ ક-
બજે થયા. ॥ ૨૫ ॥ બીસ્મે દ્રોણને સાન કીધી, આપણે કોઈ ન વડવું;
છોકરાં ઉપર આ પડે તો, ઉંચે પર આપણે પડવું. ॥ ૨૬ ॥ વચમાં ઘાલી
નાંખવા કચરી, શું કરે બળ ગોપાળ; આપણાં બેઉ છોકરાંનો,
ન થાય વાંકો વાળ. ॥ ૨૭ ॥ એવી સંતલસ એમણે કીધી, પ્રભુના
મનમાં કાંઈ; લડવધ્યા બે તરફે ઉભા, મેદાન ભુમી માંધ. ॥ ૨૮ ॥
અળખા ઉભા છે છોકરા બેઉ, બોલ્યો અભીમન્યુ એમ; જો ભાઈ જુજવા બે
જથ્થે ઉભા, કહો કરીશું કેમ. ॥ ૨૯ ॥ ગટોરગદ્દ કહે વીરા મહારા, શા સાડ
મભરાઓ; તમોને ન ફાવે તે દો મુને, ફાવે ત્યાં તમે જાઓ. ॥ ૩૦ ॥
લઢી વઢીને પક્ષ તમારી, કરાશ મહારા વિર; જરાએ મભરાશો ન-
હી, રાખજો રૂઢે ધીર. ॥ ૩૧ ॥ એટલે બોલ્યો અભીમન્યુ, રથ લઈ તત-
પર થાઉં; તમે જવો બદલ વીશે; હું કૌરવમાં જઉં. ॥ ૩૨ ॥ ગટોરગદ્દ

તવ ઉતર્યો હેઠો, રથમાંથી તે વાર; અલીમન્યુ કહે વારતા સુણો, સુરાના
સરદાર. ॥૩૩॥ રથ તમારો માયાવી છે, વાગે કોઈની ચોપ; તો નિરા-
ધાર થઈને હું બેસું, થઈ જવાનો લોપ. ॥૩૪॥ મટારગછ કહે હું જ-
ણું છું, તે કેમ ભુલી જમશ; લીલાશ વહીશ પણ તમારી. ખખર લેતો રહી
શ. ॥૩૫॥ એમ કહીને પોતે ચાલ્યો, જલ્દવ સામો થાય; અલીમન્યુ રથ
હંકારી, કૌરવ દળમાં જાય. ॥૩૬॥ જૈને ઉભો દુષ્ટો સામો, અરજીન
જીનો તન; માયાવી ગયો જલ્દવમાં, ત્યાં મોખરે પ્રદુમન. ॥૩૭॥ પુત્ર
પ્રભુનો સહુથી મોટો, બોલ્યો મુખ વચન; શું આવ્યો તું અમારા સા-
મો, આ રાક્ષસીના તન. ॥૩૮॥ ક્ષત્રીનું કુળ છે કેવારે, શોધિ જો તા-
રાં પરીયા; નાત જહાર રહ્યા સંતનુ રાજ, માછીની પુત્રી વરીયા.
॥૩૯॥ તારા બાપનો કાકો લાવ્યો, વરેલી નંદીની નારી; કુન્તલપુરના
રાજ્યે દીધિ, ફક્ત ફોધ અમારી. ॥ ૪૦ ॥ કુન્તા કુંવર પાંચે કુંવારા,
સમજ સામો થાને, તાણીતોશી તુજ તાત વર્યો, રાક્ષસી હેડંબાને. ॥૪૧॥
મુજ સામો તું શોભતો નથી, આ રાક્ષસીના પુત્ર; પાંડવ વર્યો એક ના-
રીને, ત્યારે થયું ધરસુત્ર. ॥૪૨॥ અમારી કન્યાનું હરણ કીધું, મરણ
આવ્યું તારું; માયાવી કહે પુત્ર પ્રભુના સાંભળ બોલવું મહારું. ॥૪૩॥
તારા દાદા વાસુદેવને, કંસે કન્યા દીધિ; કુળવંતને કેમ છુટા ન મુ-
ક્યા, કાળાગ્રહે કેદ કીધી. ॥૪૪॥ પુછી જો તુજ તાતને એ; કાળાગ્રહ-
માં અવતરીયા; ગાયો ચારી છાસ પીને, ગોકુળમાં ઉછરીયા. ॥૪૫॥
તારા બાપને કોણે દીધિ, કન્યા સન્મુખ હાથ; અંબાદના ડેહેરામાંથી
લાવ્યા, રક્ષમણી તુજ માત. ॥૪૬॥ નરકા સુરને મારી નારી, લાવ્યા
સોળ હજાર; જાંબુવંતી રીંછડી લાવ્યા, શરમ ન આવો લમાર. ॥૪૭॥
કુળ તારું તું રાખ્ય છાનું, પાનું બધું મુજ હાથ; હજી બીજું સાંભળવું
હોય તો, ઘણી લાંબી છે વાત. ॥ ૪૮ ॥ એવાં વચન સાંભળીને, બો-
લ્યો પ્રદુમાન; રાતો તાતો કોધે ભરાયો, શામ તણો સંતાન. ॥ ૪૯ ॥
॥ વળણ. ॥ કોધે ભરાયો અતી ઘણો, કળ્ણ પ્રભુનો તંન; કહે
વલ્લભ વળી બોલીયો, વઢવાનાં વચન. ॥

કડવું ૪૫ મું. ॥ રાગ પ્રદુમન કેહે છે. મનહરછંદ.
લીમ સુત કીયો તુત, મદમેં તું ભયો ભુત; અખ હાથ આય ગયો,

કામ મેં બેઠારેગો. ॥ નગમે તોફાન કીચો, પ્રપંચ લગાય ગીચો; બલીયે
 સું બાથે દીની, અબ તું બીચારેગો. ॥ જમ જૈસે બદલ હે, કામ જૈસે
 કૌરવ હે: સબ હીલ મીલ તેરા, પ્રાનકું નીકારેગો. ॥ દેખ મેરો બાન
 સાન, બાન તો ભુલાય દઉં; દોનુંકું પકર, કરશે સંહારેગો ॥—
 ॥ મટોરગછ કહે છે. ॥ પાઉં પર પાઉં પર, પ્રભુકે નંદન તું હી; ભમ બ
 નહી તો મેરા, દૈત લલકારેગો. ॥ માયાવી મયેગા જબ, બન નીકારેગા
 તબ; કબ નહી લરૂં એસો, તોબા તું પોકારેગો. ॥ આપો આપ બલ
 કરૂં, તબ મેં પીછો નપરૂં; પકરપકર કર, બહોત માર મારેગો. ॥ કી-
 સનકે સુત સબ, દાવમે આયાહો અબ; કેસ ગ્રહિ ગ્રહિ લેકે, દરીયેમે
 ડારેગો. ॥—રામ ચોપાઠ. ॥ બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ પરિક્ષિત રા-
 યના તન; એવું બોલ્યો મટોરગછ જ્યારે; કોપે બહીચો પ્રભુમન ત્યારે.
 ॥ ૧ ॥ એવે કૌરવમાં શું થાય, મુખ્ય લઢવૈયો કરણરાય; સાથે રાખેલા
 બે સંતાન, સામે આંચો ત્યાં અભિમાન. ॥૨॥ તેવો ગાળને બોલ્યો
 કરણ, આંચું છોકરા તારૂં મરણ; તવ બોલ્યો અભીમન્યુ રાય, જવ
 લું હોય તો પડ પાય. ॥૩॥ એવે કરણ તણા બે તંન, બોલ્યા પીતા પ્ર-
 ત્યે વચન; તાતજી નવ બોલશે કાંઈ, અમે લઢવાના બે ભાઈ. ॥૪॥
 બઓ જઈ બેસો કોરાણે, એને મારવાના આ ટાણે, જણ્યું કરણે વઢવા
 દેવું, જોવું દીકરા કરે છે કેવું. ॥૫॥ એવું સમજીને એ ખશીયો, બેઠો
 અળગો જોવા યુદ્ધ રશીયો; એના પ્રશંકેતુ ચંદ્રકેતુ, તેનો થયો વઢવા
 નો હેતુ. ॥૬॥ અભીમન્યુ સામા બેઉ ઊભા, કીધા યુદ્ધ તણા મનસુ-
 બા, બોલ્યો પ્રશંકેતુ વચન, જોતું ઝપાટો નરના તન. ॥ ૭ ॥ વળણ ॥
 જોજો ઝપાટો અમ તણો, કહે છે કરણ કુમાર; વઢે વહ્નલ બેઉ બોલ-
 તા, મનમાં ધરી અહંકાર. ॥

કડવું ૪૬ મું. રાગ ઝુનણા સાખી.

તડો વડ બે જણારે; ખરોખર બે જણારે. ॥૧૮॥ પ્રશંકેતુ બોલીયો,
 કન્યા દૈ પડ પાય; અભીમન્યુ કહે વર રાયને, વરે બાનુમતી એ-
 ની માય. તડો ॥૧॥ વૃશકેતુ બોલીયો, હમણાં વધ્યું વર સુત્ર; બોલ
 વીચારી બાળકા, તું તો મંત્રના પુત્રનો પુત્ર. તડો ॥૨॥ અભીમન્યુ
 વળતું વઘો, સાંભળ મુજ વચન; મુજ સામે શોભતો નથી, તુંતો દા-
 શીના તનનો તન. તડો ॥૩॥ પ્રશંકેતુ બોલીયો, કપટ અમે બે કી-

ધું; તારા બાપને બાજી રમાડી, કેવું રાજ પાટ ધુત્તી લીધું. તડો ૧૧૪ ॥
અભીમન્યુ કહે કપટી તણું, ખરાબ થાશે ખાણું; મારા ભાઈએ હાથી
આપી, કેવું નમદ લીધું નાણું, તડો ૧૧૫ ॥ પ્રશકેતુ બોલીયો, જો
અમે સમશેર કાઢાવ્યા, દ્રુપતી નજ નચાવા, કેવા ભરી સભામાં લી-
વ્યા. તડો ૧૧૬ ॥ અભીમન્યુ કહે મુજ બંધુએ, શણગાર દે રચના ર-
ચાવી; તારિ કાઢીયોને તારી માને, આખી રાતજ નગ્ન નચાવિ. તડો
૧૧૭ ॥ વૃશકેતુ વળતું વઘો, સુણ અરજીનના તન; દુઃખ દેવા તુજ તા-
તને, કેવા કાઢાડ્યા છે અઘોર વન. તડો ૧૧૮ ॥ અભીમન્યુ કહે બદલો
વાળવા, મટોરમછે દાવ માર્યા; શાક ભાજી ખવરાવીને, કેવા ઓકાવી
અઘાવી માર્યા. તડો ૧૧૯ ॥ કરણ કેડેથી બોલીયો, આતો જીભ જીવ
થાય; મેહેણું મારે તુજથી સવાયું, મહાર પેટ પાસુ બળી જાય, તડો
૧૨૦ ॥ વળણુ: ॥ માટે મહારા દીકરા, ટુંકી કરો જીવ્યાય; કહે વલ્લભ
ઉશકેરીયા. વઢવાને એ રાય. ॥

કડવું ૪૭ મું ॥ રાગ સાખીનો. ॥

વૈશમપાયન એણી પેર બોલ્યા, સુણજનમેજે રાય; વિસ્તારી તુ-
જને સંભળાણું, યુદ્ધ તણે મહિમાય ॥ ૧ ॥ કરણરાયે કુંવરોને, ઉશકે
ર્યા તે વાર; એટલે વૃશકેતુ અંદ્રકેતું, બેન્ને ગ્રહ્યાં હથીઆર ॥ ૨ ॥ અ-
ભીમન્યુયે ટંકાર કીધો, હિમ્મત રાખી અપાર; અટલે સત્રાજા કૌરવ લોકે
ઉપાડ્યાં હથીઆર. ॥ ૩ ॥ જદવ જીવમાં પ્રદુમને ઉંચો કીધો હાથ;
એટલે આયુધ લેને કોપ્યો, જદવનો સહુ સાથ. ॥ ૪ ॥ રોશે રૂઠ્યા, અ-
ગની ઉઠ્યા, મનમાં અપરમપાર; ગુપતી ગેડી મહાયો લેઈ, દેવા માંડ્યો
માર. ॥ ૫ ॥ માયાવી એકલો જદવ ઝાઝા, કરતા શોર ખડોર; કીડી
ઉપર કટક અઢે, તેણું કિધું જોર ॥ ૬ ॥ તોફાન દેખિ માયાવિને, પુરણ
પ્રગટી રીસ; કેશ છોડીને પાશાણુ વિશે, એણે પછાડ્યું શીશ. ॥ ૭ ॥
મુસ્તકમાંથી જીજીજેવા, જીવ ખર્યા હજાર; પવનને પ્રથવિ અડિકે, દૈત્ય
થાય તે વાર. ॥ ૮ ॥ તાડપુર ઉંચા નાકે બુચા મજ મજ લાંબા
દત; જદવ ઉપર જોર જણાવ્યું, લેવા માંડ્યો અંત. ॥ ૯ ॥ મારો મા-
રો મુખે ભાંખે, નાંખે કારખી ચિસ; કૌરવમાં યુધ શરૂ થયું, સૌને વ્યાપી
રીસ. ॥ ૧૦ ॥ પ્રશકેતુએ બાણ માર્યું, અભીમન્યુને અંજ; અરજીન સુતે
સામું મારી, તે બાણ કિધું ભંજ. ॥ ૧૧ ॥ અંદ્રકેતુએ મંત્ર ભણીને,

માર્યાં અમણીત બાણ; અભિમન્યુએ સામાં મારી, સર્વ કર્યા ભંગાણ.
 ॥ ૧૨ ॥ પછી પોતે બાણ લેધને, નાગ પાસ મંત્રો સાધ્યા; કરણના પે
 દીકરાને. અવળે હાથે બાંધ્યા. ॥ ૧૩ ॥ તે દેખીને કરણ ઉઠયો, આવી
 ઉભો તે ઠામ; પોતાના પુત્રોને કહ્યું, બોલ્યું બાપનું નામ. ॥ ૧૪ ॥ એ-
 મ કહીને હાથ છોડ્યા, મેઘનાદે મડમડીયો; આયુધ લીધાં હાથમાંને,
 મુઠ્ઠે દુટ્ટી પડીયો. ॥ ૧૫ ॥ અમણીત મંત્રથી બાણ છોડે, સુર્ય તણા કુ-
 માર; બાણ એનું એક જતા જતામાં, થાય છે સાઠ હજાર. ॥ ૧૬ ॥ મા-
 રે અભિમન્યુ અમણીતું, વાયુ વેગે બય; બાણ એનું એક જતા જતામાં
 ચાલિસ હજાર થાય. ॥ ૧૭ ॥ કરણ આમળ કેટલું મળું, વણો પડે છે
 માર; વળી આસપાસના ચોદ્દાનાં, આવે વણાં હથિઆર. ॥ ૧૮ ॥ તો
 પણ યુદ્ધ ટકાવી રહ્યો છે, અરજીનજીનો તન; બદવમાં બહુ જોર કરે
 છે, બળિયો પ્રદુમન. ॥ ૧૯ ॥ શીવ તણું એક બાણ લીધું, માર્યું કરી
 ને કોપ; મટોરમછના દૈત્ય માયાવી, તેને કીધા લોપ. ॥ ૨૦ ॥ તે
 દેખી માયાવિ કોપ્યો, જણવિ ઝાઝી રીસ; પાશાણ વીધે પોતે પછા-
 ડ્યું, ચાળાસ વેળા શીશ. ॥ ૨૧ ॥ ચાલિસ હજાર રાક્ષસ થયા, લાંબા
 ત્રણ ત્રણ તાડ; બળવંતાને બીહામણા બહુ; લાંબા પોહોળાં રાડ
 ॥ ૨૨ ॥ પછી પાછું શીશ પછાડ્યું, ફરોથિ ચાલિસવાર; સાત તાડ વા-
 ડિંચિ બેનાવા, રાક્ષણી ચાળી હજાર. ॥ ૨૩ ॥ મર્ધવમુખિને ભુંડમુખિ
 સ્વાનમુખિકિરમુખિ; વાયસમુખિ હરણમુખિ, કોમું વાળિકોલુખિ. ॥ ૨૪ ॥
 કે પીતવરણિ કે રક્તવરણિ, કે શામવરણીકાળિ; સાતસાત મજના દંત
 લાંબા, કેક દુઘા કેશવાળિ. ॥ ૨૫ ॥ કે રાક્ષણિએ ચણિયો પેહેયો, કે ચેઢાં-
 કયા કેશ; કેયે કછે લંગોટિ વાળી, કે છે નમન વેશ. ॥ ૨૬ ॥ અકેકતાહવા
 સ્તન લાંબા, કારમિ લડાઈ ધારે; બે ભુજમાં બે સ્થાન ગ્રહિને, બદવ લો-
 કને મારે. ॥ ૨૭ ॥ દસ દસ જોદ્ધા દબાય તળે, પાંમે છે બહુ ત્રાસ; રાક્ષ-
 સીનો. ભય ભારે બાસે, કરતા નાસાનાસ ॥ ૨૮ ॥ કે રાક્ષસી પડે ટો-
 ળામાં. કે બદવને ઝાલે; મરડી મસરી મોઢામાં ને, નારકોરામાં ઘાલે,
 ॥ ૨૯ ॥ એ રીતે રાક્ષાસથો લડતી, જખરું દૈવત દાખે; રાક્ષસ લોકો
 બોળા ને બોબા, ભરીને રેણું નાખે. ॥ ૩૦ ॥ બદવ ઉભા આંખો ચોળે,
 રોળે રાક્ષણી દોડી; ધુળ થકી અંધકાર કીધો, એવી ભુક્તા બેડી. ॥ ૩૧ ॥
 હેડબાનો દીકરો તે, ચઢિયો છે ગમન; યુદ્ધ કરાવે ઉપર રહીને, ભી-
 મસેન કરો તન. ॥ ૩૨ ॥ વનમાં જઈ ઝાડ તાડ લાવે, દારણ દૈવત રાખે;

મહોટા મહોટા પાહાડ ને પર્વત, અંત્રીક્ષ રહીને નાંખે. ॥૩૩॥ એ રીતે
ત્યાં યુદ્ધ ચાલે, કૌરવમાં શું થાય; અભિમન્યુ ઉપર કોપ્યો, પોતે
કરણ રાય ॥ ૩૪ ॥ લડતાં વઢતાં કરણ રાયે, કીધો કારમો કોપ;
શીવ મંત્રે બાણ મારી કીધો, કુંવરનો રથ લોપ. ॥૩૫॥ પમ પાળ થયો
અભિમન્યુ, વાગે વણાં હથીઆર; શરીરને ઓથો નવ રહ્યો, ધણો ક
પડિયો માર. ॥ ૩૬ ॥ વસ્ત્રો ફાટ્યાં આભુશણ તુટ્યાં, ભોંકાઈ ગયાં
તીર; રૂંધે રૂંધે ભાલોડાં ભેદ્યાં, વહયું વણું રૂધિર. ॥ ૩૭ ॥ ચારણી
જેવું શરીર થયું, તરી ગયાં લોચન; સંભારવા લાગ્યો ગટોરગછને,
ક્યાં ગયા બંધન જન ॥ ૩૮ ॥ બીડ વેળાના ભાઈ મહારા, વિશ્વાસ
દેધને વહયા; અરેરે રણમાં રઝળાવ્યો, હવાલ ભુંડા થયા. ॥૩૯॥ એ
રીતે ટળવળવા લાગ્યો, બણિક પામ્યો કપટી; એવે સમે ગટોરગછની
ગગનની ગમ્મત દ્રષ્ટી. ॥૪૦॥ બહુ દુઃખીયો બંધુને દિઠો, કોધ હળાહળ
ચડિયો; જ્યદ્રથ બનેવિ દુર્યોધનનો, તેના રથમાં પડિયો. ॥ ૪૦ ॥ જેદ્ર-
થને હસેલો માર્યો, માયાવી મહા બળ કાઠ્યો; ઘોડાના અછોડા ઝાલી,
રથજ હાંકી લાવ્યો ॥૪૨॥ અભિમન્યુને ઉચકીને, ખેસાડ્યો રથ માંય;
ગટોરગછ કહે કેમ વિરા. શું તારી મરણાય ॥ ૪૩ ॥ કુંવર કહે વીરા
મહારા, હવે નહિં ચીંતાય; તમે તમારું પુરું કરીને, પક્ષે આવો હાંચ.
॥૪૪॥ નાયાવા કહે વારૂ વિરા, કહિ આકાશે ચાડ્યો; પ્રહુમાનના રથ-
નો નિચે, આવી અચાનક પડિયો. ॥ ૪૫ ॥ ઉપાડી રથ માંથે લીધો,
ચઢિ ગયો ગગન; અંત્રીક્ષ જે ગાળને બોલ્યો, પ્રકોદરનો તન. ॥૪૬॥
એરે પ્રભુના દીકરા હુ, જીવજ તારો લઉં; રતનાગર સાગરમાં તુને, રથ
સહીત નાંખાં દેવું. ॥૪૭॥ તવ પ્રહુમાન એતિ ગયો, મારવા ભાલો લી-
ધો; રથ ઉપાડી ગટોરગછે, ગામમાં ફેંકી દિધો. ॥ ૪૮ ॥ પછી પડ્યો
જદવ વિશે, કરતો સોરખકોર; મોખરાનો લડવઈઓ ગયો, ભાગ્યું
સહુનું જોર. ॥૪૯॥ એટલે રાક્ષસને રાક્ષણીયો, કોપ કરે મહા માઠા; જદ-
વ કેરા જખરા જોધા, પણ જીવ લેધને નાઠા. ॥ ૫૦ ॥ ભંજરાણ પડિયું,
માયાવિ નડિયું, નસાડયા સહુ જન; પછી રાક્ષસ રાક્ષણીયોની, પ્રત્યે
વધો વચન. ॥ ૫૧ ॥ વળણ ॥ થોડા પ્રત્યે બોલીયો, રાતાં રાખો ચક્ષ;
વહે વક્ષભ આજ્ઞા કરી, કરિયે આમની પક્ષ ॥

કડવું ૪૮ રાગ સવૈયાનો.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુ-

જને સંભળાવું; યુદ્ધ તણે મહિમાય. ॥૧॥ મટારમછે આજ્ઞા આપી, ભા-
 ધની વાહારે ચડો; કૌરવ કેરી સેન્યા વિશે, નેત્ર મીચીને પડો. ॥ ૨ ॥
 એમ કહિ દૈત્યો લલકારી, પોતે ચઢ્યો મનન; રાક્ષસ રાક્ષસીયોનું ટો-
 ણું, આંબુ ઢસ્તે વદન. ॥૩॥ કૌરવે જાણ્યું કેર થવાનો, થૈ રહ્યો સો-
 રબકાર; તે દેખી અભિમન્યુના, પમમાં આંબુ જોર. ॥૪॥ હેડંબાનો
 સુત માયાવી, જોયું મગનથી ધરણ; જાણ્યું કે બહુ જોર કરે છે, કપરો
 રાજ કરણ. ॥૫॥ એવું ધારી ઝડપ મારી, કર્ણની નિચે પડીયો, રથ એ-
 નો ઉપાડી લેધ, પોતે આકાશ ચડિયો. ॥૬॥ મગને જૈને કરી ગરજના,
 ભુંડી વાત ભંડાવું; કરણ કાકા દરીયામાં નાંખી, કાકીને રંડાવું. ॥૭॥
 સાંભળિ કરણ થરથર ધરજ્યો, યુદ્ધ ભલેઈ મચીયું; ખરા રંમમાં ભંમ
 પડાવ્યો, ભુંડું મટારમચીયું. ॥૮॥ નિચે નાંખી દેશે મુને, નીકળી ભ-
 શે પ્રાણ; એવું જાણી હાથમાંથી, મુકયાં ધનુશને બાંધ. ॥૯॥ વાંકો વળી
 ને મારવા માટે, કરણે ભાલો લીધો; માયાવિએ રથ ઉપાડી, વનમાં ફેંકી
 દિધો. ॥૧૦॥ હાડ કુટાયાં કરણ કેરાં, ઘાટ ભલેરો વડીયો; મગનથી મ-
 ટારમછ પાછો, હાથી ઉપર પડીયો. ॥૧૧॥ દુર્યોધનની અંબાડીમાં, આ-
 વ્યો ભિમકુમાર; છત્રપતિના બે ભુજ ઝાલી, છિનવી લિધાં હથિયાર.
 ॥૧૨॥ મટારમછે ઘોઘળો ઝાલો, પાપીને નાંખ્યો હેઠો; રાતો રાતો થઈ
 માયાવી, રૂદિયા ઉપર બેઠો. ॥ ૧૩ ॥ એટલે બધી રાક્ષસીઓયે, ભુ-
 લમ કિધો માઠો; શકુની સૌથી પહેલો સમજ્યો, જીવ લઈને નાઠો. ॥૧૪॥
 એટલે નાઠા સકળ યોદ્ધા, કીધો કારમો કેર; મટારમછ કહે દુષ્ટ કાકા, તુજને
 મારું ઠેર. ॥ ૧૫ ॥ તવ દુર્યોધને હાથ જોડયા, તુજને લાણુ પાય;
 લખમણને પરણવું હશે તો, પરણશે એની માય. ॥ ૧૬ ॥ ઓ ભા-
 ધ જીવતદાન દે મુને, ઉમરું તુજ પ્રતાપ; એવો કુમતી ગરજ
 વેળા, મર્ધવને કહે બાપ. ॥ ૧૭ ॥ તે અનુભવ નથી માયાવિને,
 એણે કયો વિચાર; કાકો થઈ આવું બોલે છે, મારું તે ધિક્કાર. ॥૧૮॥
 એવું સમજી ઉઠી ગયો કે, નાઠો દુર્યોધન; રાક્ષસ રાક્ષસી લોપ કિધાં,
 પ્રકોદરને તન. ॥ ૧૯ ॥ આવી બેઠો રથને વિશે, અભિમન્યુની સાથ;
 સારથી પદથી ગ્રહણ કીધા, ઘોડાના અછોડા હાથ. ॥ ૨૦ ॥ દુર્યોધ-
 ન બહુ ખેદ પામ્યો, બોલ્યો મામા પ્રત્યે; જુઓ મામા કન્યા
 લીધી, ક્ષત્રીયોનિ મત્યે. ॥ ૨૧ ॥ જીતજેઈ બળદેવજીએ, હળમુશળ
 ધર્યું હાથ; એટલે ચક્ર ચઢાવ્યું પોતે, દયાળુ દીનાનાથ. ॥૨૨॥ એટલે બો-

લ્યા લીરમપીતા વિચારી આયુદ્ધ ધરજો; અમારે તમારે લડાઇ થાશે,
 સમજીને કામ કરજો. ॥૨૩॥ બળભદ્ર કહે આશું બોલો, અવળો ઉમ-
 મ કેમ ધારો, લીરમ કહે મારવા નવ દેયે, છે છોકરો અમારો. ॥૨૪॥
 એમ કહિને આયુધ લીધાં, બળદેવ બોલ્યા એમ; કૃષ્ણ વીરા તમે અ-
 મને જોજો, કરે ફાવે જેમ તેમ. ॥૨૫॥ બે છોકરાંને હું મારૂં છું, જણવો
 તમે અહિં ચીસ, પ્રભુ કહે હું તો ચક્ર મુકું છું, છેદવા જદવ શીશ. ॥૨૬॥
 હજધર કહે કેમ આડું બોલો, જદવ આપણાં રાંક; તેમને તું શા સાડું મા-
 રે, શો છે એમનો વાંક. ॥ ૨૭ ॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે વારા મારા, ન્યાય
 તણો પંથ સ્હાવો, શા સાડું છોકરાઓને મારો, એમનો વાંક બતાવો.
 ॥૨૮॥ બળદેવજી કહે નજરે જુએ છે, ઓરે અસરણ સરણ, આપણે.
 ઘેર ઉતપાત કરીને, કરયું કન્યાનું ઠરણ, ॥ ૨૯ ॥ પ્રભુ કહે કે હરણ
 કીધું, તેમાં અનીતી શી કીધી, પેહેલો વીવા શીદ કર્યો તો, પોતાની ક-
 ન્યા લીધી. ॥૩૦॥ એમની હતીને એમણે લીધી તેમાં શો એમનો વાંક
 પોતાની કન્યા કેમ જવા દે; સહુને બહાણું છે નાક. ॥૩૧॥ લીરમે સાન
 કરિ ગુરૂને; હવે ન ધરશો ખીક; આપણે આપણુ જોયા કરો. સળગ્યું ઘર
 માં ઠીક. ॥૩૨॥ કૃષ્ણના શબ્દો બળદેવે સુણ્યા, બોલ્યા તું બધવ મ્હો-
 રો; આ કહેવાથી થાય છે નિસ્ચયે, આ બધું તું કરનારો. ॥૩૩॥ કૃષ્ણ
 કહે કે હું કરનારો, નહીં મારવા દેઉં બાળ. બળદેવ કહે કપટ તારૂં, મેં
 ન જણ્યું બોપાળ ॥ ૩૪ ॥ હજમુશળ હેઠું પછાડી, રથ થકી ઉતરીયા
 અભીમન્યુને પુછવા લાગ્યા, બળદેવજી કરોધ ભરીયા. ॥૩૫॥ બતાવ્ય
 છોકરા ક્યાં છે કન્યા, મોકલું નહીં તુજ ઘેર, અભીમન્યુ કહે જોઈતી ન-
 થી, નીચે ધારી તે પેર. ॥૩૬॥ અમારે અમારી કેવરાવવીતી, તે તો
 લીધો લાઠાવો; અશોક બાગના ભોંયરામાંથી, સુખે પાછી લઈ જાઓ.
 ॥ ૩૭ ॥ એટલે ત્યાંથી બળદેવ ચાલ્યા, ભોંયરામાં જડાકે, રાક્ષ-
 સ માયાવી ગઢેરમછના, લોપ કર્યા લપડાકે ॥ ૩૮ ॥ જઈ કન્યાને
 ખાંધે લીધી, બળદેવજી બહુ બળીયા; બડ બડતાને કળકળતા એ,
 પોતાને ઘેર પળીયા. ॥ ૩૯ ॥ કહિરવ હારીને નાઠેલા તે, એ
 ક જમાએ મળીયા, તેમણે જણ્યું બળદેવજી તો, કન્યા લઈ
 ઘેર પળીયા. ॥ ૪૦ ॥ દુર્યોધન કહે મામા તમે, હું ત્રીજો દુશા-
 શન, ચોથો કરણ આપણુ ચારે, જઈએ બળ બોવન. ॥ ૪૧ ॥ સમ-
 જવિને કન્યા લેયે, થેયે પછાં વિદાય; નારિયો માત્રને રજ આપો; તે

સહુ આગળ જાય. ॥ ૪૨ ॥ નારીયોને તવ વિદાય કીવી, કૌરવ ઉભા-
 રહ્યા; કન્યા લેવા ચારે જણા, દ્વારામલીમાં ગયા, ॥ ૪૩ ॥ જૈ બળદેવ-
 ની પાસે બેઠા, બોલ્યો દુર્યોધન; આપણા રંગમાં ભંગ કીધો, પાંડવોને
 તન. ॥ ૪૪ ॥ જ્યારે ને ત્યારે અમને નડે છે. વળી ગણાય છે રાંક; હજ-
 ધારી તમે નજરે જોયું. જુઓ કેનો વાંક. ॥ ૪૫ ॥ કરમ એમનાં એ ભો-
 ગવશે, કર અધર્મ અન્યાય; અમે અમારે ઘેર લે જૈયે, લાવો સુરેખા ક-
 ન્યાય. ॥ ૪૬ ॥ બળદેવને તવ કરોધ વ્યાપ્યો, શું તું બોલ્યો હરામી; એ
 કન્યા પરણી ચુકિ છે, શું કરી બીજે સ્વામી. ॥ ૪૭ ॥ વીચાર વીના
 કેમ તું બોલ્યો, હજારને ચઢી રીસ; લાવો શેવક ખડગ મારું, છેદું
 આનું શીશ. ॥ ૪૮ ॥ તવ ચારે જણુ મુડીઓ વાળી, નાઠા તેણીવાર;
 રથ બેસી નીકળી ગયા, દ્વારોકા નગની બહાર ॥ ૪૯ ॥ મેદાનમાં
 પેલા સત્ય પુરૂષો છે, પાંચમા છે અવીનાશ; તે પાંચે જણે પાંડવ કેરા,
 પુત્રોને બોલાવ્યા પાસ. ॥ ૫૦ ॥ તવ ગટોરગછ અભિમન્યુ, આવોને પ-
 ડીયા પાય; આશીશ દેધને હાથ મુક્યો, મુસ્તક ભીસ્મ પીતાય. ॥ ૫૧ ॥
 મંદ હશેને ભીસ્મ પીતા, બોલ્યા મુખ વચન; તારી કયા જોઈ પ્રસન
 થયો, ઓ ભિમસેનના તન. ॥ ૫૨ ॥ ધન તારી માની કુખને ને, ધન
 ભિમ તારો આપ; ગટોરગછ કહે દાદા તે સૌ, તમારો પરતાપ. ॥ ૫૩ ॥
 દાદા કહે કે વેહેવાર વટમાં, પરવી ન કોઈની ધાક; એવી વધારવી શા-
 બાશી, જવા ન દેવું નાક. ॥ ૫૪ ॥ પછી કહ્યું અભિમન્યુને, ઓરે લા-
 ડકડા તન; વનમાંથી તુજ તાત આવતા સુધી, રહેજે હેડું આવન ॥ ૫૫ ॥
 કૌરવલોકો છે બહુ કપટી, દમાથી મારે ઠેર; માટે ગટોરગછ અભિમન્યુ
 ને, રાખજે તારે ઘેર. ॥ ૫૬ ॥ માયાવી કહે ઓરે દાદા, મા દિકરો બે રહે
 શે; રાખજે સંભાળ કુન્તાજીની, વિદુરને ઘેર સેહેશે. ॥ ૫૭ ॥ ભીસ્મ
 પીતા કહે કુન્તાજીની, ચીંતા ન ધરશે મન; નિરભયપણે તમે રહેજે,
 ઓરે મહારા તન. ॥ ૫૮ ॥ તવ બે પુત્રો પાંચે પડ્યા રાજ થયા જુગ-
 દાશ; સત્ય પુરૂષો તેને કળ્ણ પ્રભુએ, હાથજ મુક્યા શીશ. ॥ ૫૯ ॥
 વળણ; ॥ કર શીશ મુઠી બોલિયા, પોતે ભિસ્મ પીતાય; જ્યો તમે
 બેઉ દીકરા, થૈએ અમે વિદાય.

કડવું ૪૯ મું રાગ ચૌપાદ.

બોલ્યા વૈશમપાય વચન, સુણ પરિક્ષત કેરા તન; સત્ય પુરૂષોયે
 રથ હંકાર્યા, કળ્ણ પ્રભુ દ્વારીકાં પધાર્યા. ॥ ૧ ॥ સત્યવાદી ચારેજણુ પ-

જીયા, જઈ કૌરવદળને મળીયા; એવે પાન્ડવના સુત બળીયા, હેડંબા
વન જવા વળીયા. ॥૨૧॥ ગયા આઘા એક જોજન, બોલ્યો ગટોરગછ વ-
ચન; ભાઈ અહીં રહો થોડીવાર, રસ્તે કરી આવું ખેલ લગાર. ॥૨૩॥ એવું
કહીને તતપર થયો, જય કૌરવ જીવતી ત્યાં ગયો; એતો બળવંત માયા-
વિ ભુપ; એણે લીધું દુર્યોધન રૂપ. ॥૨૪॥ બીજા બનાવ્યા નવાણું ભાઈ;
તેતો સરવે ત્યાં આવ્યા ધાઈ; સાથે ક્રીધા છ કારભાર. આવ્યા કૌરવ
કેરી જ્યાં નારી. ॥૨૫॥ એવે બાનુમતી પુછે એમ, કહો કન્યાનુ કર્યું કેમ;
બોલ્યો દુર્યોધન મુખવાણી, તુંતો નીર્ભાગણી છે રાણી. ॥૨૬॥ રાંડો
તમારા પમને પ્રતાપ, સહુને ઉપજ્યો સંતાપ; સુણી બોલી સરવે નારી
તમો પંડે નિર્ભાગી ભારિ. ॥૨૭॥ સુણી પુરૂષો કોધભેર ચાલ્યા, પો-
તાનો સ્ત્રીયોના કેશ ઝાલ્યા. ॥૨૮॥ માળો દેતા દેવા માંડ્યો માર; મ-
ડદા પાટુ ઢીંચણનો પ્રહાર; ક્રીધા માયાવીએ કાળો કેર; લીધું ધ્રુપતી મા-
તાનું વેર. ॥૨૯॥ સહુ નારીને હાથ બતાવ્યા, એવે કૌરવ સરવે આ-
વ્યા; બુમો સાંભળી પ્રમટ્યો કોપ, તવ થયો ગટોરગછ લોપ. ॥૩૦॥
ત્યારે કૌરવો આવિને પુછે, તમો રડો તે કારણ શું છે. વળી પુછવા
લાગ્યો ભુપાળ, કહે રાણી તમારૂં કપાળ. ॥૩૧॥ અમને મારીને થાઓ
અજણ્યા, તમે સપુત છો તે જાણ્યા; એયું સત્ય પુરૂષોએ દુઃખ, લાગ્યા
હસવા વચ્ચે દેઘ મુખ. ॥૩૨॥ એવે બોલ્યો દુર્યોધન એમ, કહે મામા
થયેલું આ કેમ; બોલ્યો શકુની મામો તે ઠામ, ગટોરગછી આનું આ કામ.
॥૩૩॥ જેવો ગટોરગછ લોપ થયો, તેવો હસ્તીના પુરમાં ગયો;
જ્યાં બેઠો ધત્રાષ્ટર ભુપ, ત્યાં તે આવ્યો શકુનીને રૂપ. ॥૩૪॥ બોલ્યા
અંધ તણા છડીદાર, આવ્યા શકુની લેજો જીહાર; તવ બોલ્યો આંધળો
એમ, આવો શકુની કોહો થયું કેમ. ॥૩૫॥ કેમ કેટલે રહિ છે જન,
કહો ક્યાં ગયા સૌ સંતાન; તવ બોલ્યો માયાવિ ભુપ, શુદ્ધ શકુનીને
સ્વરૂપ. ॥૩૬॥ આંસુ પાડી તલાટ કર દીધા, રડી અશુભ સમાચાર
કીધા; આવ્યા દ્વારીકાં પાંડવ તન, એક ગટોરગછ અભેમન. ॥૩૭॥
એતો બેઉજણે વાળ્યો ઘાણ, લીધા સકળ જનના પ્રાણ; બેઉ બાળકે
વાળ્યો છેક, રાખ્યું નહીં જીવતું એક. ॥૩૮॥ બાળ બચ્ચાં નર
ને નારી, એકે એકને નાંખ્યા મારી; રહ્યો જીવતો હું એક આપ, તેતો
તમારે પુન્ય પ્રતાપ. ॥૩૯॥ બેઉ પાન્ડવ કેરા તન, એવું બોલ્યા છે
વચન; કરશું હસ્તિનાપુર સેલ, સોયે ભાઈના ભોમવશ મેહેલ. ॥૪૦॥

એવું સાંભળી પ્રમટી રાંસ, કુટયું ધત્રાષ્ટરે શીશ; અરેરે કાઢયો મહારો
 વંશ, મહેલ ભોમવે તે મને દ્વંશ. ॥ ૨૧ ॥ આપો આંધળાએ આજ્ઞાય,
 લક્ષ શેવક થાઓ વિદાય; એક ઝપાટે દૈવત રાખો, સોયે મેહેલ છે તે
 તોડી નાંખો. ॥૨૨॥ તવ કાધું શેવકોયે કેવું, એક સપાટે હાથેળી જેવું;
 શકુનિ આડો અવળો થયો, લોપ થૈ ભાષ પાસે મયો. ॥ ૨૩ ॥ જમ
 અભીમન્યુને મળીયો, બેઠો રથ હાંકવાને બળીયો; વાતો કરતા આલ્યા
 બે વિર, હસે રમે ગુણ ગંભીર. ॥ ૨૪ ॥ એવે હસ્તીનાપુર મધ જન,
 તેણે દિઠું મહોટું મેદાન; જાણ્યું મેહેલ પાડ્યા તે શું છે, જમ ધત્રાષ્ટરને
 પુછે. ॥૨૫॥ પુછ્યુ ધત્રાષ્ટરને એમ, તાતજી આમ કાધું કેમ, બોલ્યો
 ધત્રાષ્ટર મુખેમાંથી, તમે મુએલા આવ્યા ક્યાંથી. ॥ ૨૬ ॥ બોલ્યો દુ-
 ર્યોધન આ તાત, એવી પુરી કોણે કહી વાત; બોલ્યો આંધળો તેણી
 વાર, કહ્યા તુજ મામે સમાચાર. ॥૨૭॥ બોલ્યો શકુન ન જાણું વાત, હું
 તો આવ્યો જનૈયાનિ સાથ, મારા જેવું ધરીનેરૂપ; કહી ગયેલો માયાવી
 ભુપ. ॥૨૮॥ ભીમના નંદનનું એ કામ, એનું મટોરમછ છે નામ; બોલ્યો
 દુર્યોધન તે વાર, કહ્યા તાતને સૌ સમાચાર. ॥ ૨૯ ॥ હજી પાંડવ તો
 બહુ સારા, પણ પુત્રો થયા બે નઠારા; તેમાં અભીમન્યુ તો ઠીક, ધણી
 મટોરમછની બીક. ॥૩૦॥ એમ વાતો કરીને રહ્યા, પેલા બેઉ ભાઈ ઘેર
 ગયા; ચાલી આવ્યા હેડંબાવન, પેઠા સુવર્ણને ભોવન. ॥૩૧॥ જ્યાં મેઠી
 છે હેડંબાય, અભીમન્યુ જમ પડ્યો પાય; પછી સુભદ્રા માતને નમીયો,
 સૌના મનનો સંતાપ સમીયો. ॥૩૨॥ પુછ્યા સુભદ્રાએ સમાચાર, ક-
 હ્યા અરજીનને કુમાર; માતા કન્યાનો રહેત અદાપ, પણ પરણ્યો ભાઈને
 પ્રતાપ. ॥ ૩૩ ॥ બોલ્યો માયાવી પ્રભુ પ્રતાપે, ભાઈ પરણ્યો છે એને
 આપે; એક એકનાં કીધાં વખાણ, રહ્યા હેડંબાવન બળવાન. ॥ ૩૪ ॥
 હસ્તીનાપુર વીહુર ઘેર, ઠહી ભીરમે કુન્તાને પેર; રહ્યાં સુખ રૂપ ત્યાં
 કુન્તાય, પાન્ડવો દ્રીવીત વનમાંય. ॥ ૩૫ ॥ જીત પામ્યા પાન્ડવ ત-
 ન, કરી સહાયતા જીગજીવન; પોતાના ભક્તના સુત કાજ, કીધી ખટપટ
 શ્રી મહારાજ. ॥ ૩૬ ॥ જેનાં માત પીતા સેવે હરી, તેનો પરિવાર બેસે
 કરો; કરે ભક્તના પુત્રને સાહાય, એવો ભજન તણો મહિમાય. ॥૩૭॥
 વળણ. ॥ મહીમા મોટો ભજનનો, પુરે મનના કોડ; કહે વક્ષભ શ્રાતા
 સહુ, બોલો જે જે શ્રી રણછોડ. ॥

બાહર ખબર.

મહા ભારતની કથા.

અઢોર પર્વ સાથે.

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામ કથા કહે છે તે ચીત્ર સાથેની છપાઈને તમયાર થક છે. તેની કીમત રૂ. ૪-૦-૦ તથા ટપાલ ખર્ચ બુદ્ધ આપણું પડશે. તેના પાના ૧૦૩૬ રૌયલ ૮ પેજ છે.

૦-૮-૦ મચ્છવેદની કથા વલ્લભ વ્યાસની બનાવેલી ચીત્ર સાથેની તમયાર છે. બીજા બનાવટી મચ્છવેદ વીકળ્યા છે; માટે કર્તાનું નામ જોઈ લેશો.

૦-૮-૦ સુરેખા હરણ વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તમયાર છે.

૦-૮-૦ અભેમન્યુનો ચકાવો વલ્લભ વ્યાસનો બનાવેલો તમયાર છે.

૦-૬-૦ સુધન્વાખ્યાન વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તમયાર છે.

૧-૮-૦ પાંડવા અશ્વમેધ વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તમયાર છે.

૦-૧૨-૦ વલ્લભ કૃત ભાગ ૧ લો તમયાર છે.

૦-૬-૦ વલ્લભ નીતીના છપ્પા.

૦-૮-૦ સ્વર્ગારોહિણી તમયાર છે.

કૃષ્ણ ચરિત્ર તથા ગોકુળ લીલા તથા મથુરા લીલા તથા દ્વારકા લીલા છપાઈ તમયાર થક છે જોઈએ તેમણે મંગાવવી.

આ ઉપર લખેલા તથા બીજા બહુ જાતના પુસ્તકો નીચે લખેલા ઠેકાણેથી મળશે.

બુકસેલર. મોતીલાલ મગનલાલ શાહ ઠે. રીચીરોડ—અમદાવાદ.

તથા દાલબાદેવી રોડ. ૩૭૩ મુંબાઈ.

બુકસેલર. લલુભાઈ અમુલખદાસ ઠે. માણેકચોક—અમદાવાદ.

